

CSALÁDI GAZDASÁGOK MAGAZINJA

Kistermelők

65. évfolyam
2021.
június

Alapítva: 1956

Lapja

6

Jó üzlet a díszlúd, a díszréce

Állatpark, ahol gazdálkodnak is

A spanyol ló maga a csoda

Állatokat etetünk és emberek hálnak meg

Az osztatlan közös tulajdon megszüntetése

Érdekességek az állattenyésztés világából

Megszűnik a ketreces tojótyúktartás

A szlovák állatvédők a ketreces baromfitartás teljes betiltását követelik. Szerintük hamarosan a ketrec nélküli tartás lesz a domináns az egész Európai Unióban, és Szlovákia nem maradhat le a korszerűsítési folyamatban.

A legújabb koronavírus-fenyegetés kutyáktól származhat

Jelenleg hét olyan koronavírus ismert, amely megfertőzi az embert. Tudósok azt állítják, hogy a kutyák lehetnek a következő állatok, amelyek megfertőzhetik az embert valamely koronavírus-változattal.

Mit tegyünk, ha az autónkba költöznek a nyestek?

A nyestek gyakran a motorháztető alatt bújnak meg és éles fogaikkal komoly károkat tudnak okozni. A legtöbb nyest tönkreteszi a hang- és a hőszigetelést a motortérben, azért, hogy megnövelje az alvóhelyét. Mit lehet tenni ellenük?

Az állattenyésztéssel kapcsolatos bővebb tartalomért keresse fel naponta frissülő hírportálunkat, a magyarmezogazdasag.hu-t!

SZERKESZTŐSÉG:

Főszerkesztő: **Beregi-Nagy Edit**
Tiszteletbeli főszerkesztő: **Lengyel Zoltán**
Rovatvezető: **Halmos B. Ágnes**
Olvasószerkesztő: **Varga Tibor**
Tervezőszerkesztő: **Bagi Orsolya**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

Magyar Mezőgazdaság Kft.
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.
Telefon: +36 (1) 220-2226, +36 (1) 273-2280, +36 (30) 397-8432
E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató
Hajos László ügyvezető igazgató

MARKETING ÉS ONLINE:

Marketingvezető: **Práger Ádám**
Marketingkoordinátor: **Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter, Kovács Réka**
Szerkesztő: **Mizsei Károly**
www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírtortál

KIADÓ/IRODA:

Operatív vezető: **Laczó Angéla**
Terjesztés: **Karácsonyi Ildikó**
Pénzügy: **Fontos Éva, Lénárt Diána**
Ügyfélszolgálat: **Harangozó Tímea**
Telefon: +36 (1) 470-0411, +36 (30) 400-4839
E-mail cím: harangozo.timea@magyarmezogazdasag.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL:

Dohány Árpád +36 (70) 232-4231
Apróhirdetés: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu
Minden jog fenntartva! A lapból értesítéseket átvenni csak a Kistermelők Lapjára való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.
A kiadó adatkezelési szabályzata elérhető a www.magyarmezogazdasag.hu/adatvedelem oldalon.

Alternatív terjesztők forgalmazzák.

Külföldön terjeszti: Color Interpress Kft.

1039 Budapest, Hatvány L. u. 14.

Tel.: +36 (1) 243-9232, fax: +36 (1) 243-9242

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján,

ahol a hírlapot kézbesítőknek, www.posta.hu

WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,

telefonon +36 (1) 767-8262 számon,

levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető

a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu

WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

1900 Budapest, +36 (1) 767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu

elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 5100 Ft, fél évre: 2640 Ft

NYOMJA:

Ipress Center Central Europe Zrt., 2600 Vác, Nádas utca 8.

Felelős vezető: **Peter Krumholz** vezérigazgató

HU ISSN 0238-9533

KEDVES OLVASÓ!

A beton vagy a természet öleljen körül?

Vizet fröcskölve belegázolni a traktorkerekek vájta barázdákban összegyűlt langyos esővízbe a rekkenő nyári melegben, egy-egy kiadós nyári zápor után. Kitikkadva vizet húzni a gémskútból, és nagy kortyokban mohón nyelni a vödörből a hűs vizet. Lubickolni a kanálshídhöz közeli kibetonozott részen, szétugrasztva a békákat, és igyekezve elkerülni a piócák tapadását. Majd a mókában résztvevő pajtásokkal megesküdni, hogy örökre titok lesz a felnőttek előtt, merre csatangoltunk aznap.

Még most, évtizedekkel később – felidézve az emlékeket – is érzem a langyos víz és a selymes gyep simogatását a lábamon, a vödör fémes ízét a kútból húzott vízen, a sötét vizű kanálisba gázolás izgalmát és a csípő-szűrő érzést egy-egy pióca eltávolítása után. Számunkra ez volt a vizes élmény az alföldi tanyavilágban gazdálkodó nagyszülőknél töltött csaknem háromhónapos vakáció során.

A gyerekeimnek már a kibetonozott medencéjű, ezernyi élményelemmel csábítóvá varázsolt fürdők és strandok, a tetszetős PET palackokba zárt ásványvizek, a szülők minden pillanatban jelenlő, a csemetét játékkal szórakoztató, féltő gondoskodása jutott. Nekem meg a csodálkozás, hogy a folyók átlátszatlan vízének, a tűző napon forróvá melegedő homokos vagy talpat szűrő kavicsos partnak megtapasztalása után jött a „Menjünk inkább a fürdőbe!” nyafogás.

Most ismét egy nyár kezdetén vagyunk, amikor talán kevésbé utazunk messzi tájak mesés medencékkel ellátott szállodáiba, s amikor kísérletet tehetünk megéreztetni a gyermekekkel a Tisza selymes simogatását, a ringatózást egy tündérrózsákkal körített holtágon, amelynek a vize bár sötét, ám körülöttünk röpködnek a nagy és szürke kócsagok, s a strand hangszóróiból üvöltő zene helyett a madarak éneke, s a fák leveleit mozgató szellő nesze ölel körül. Megkóstolhatjuk a nyomoskutak friss vizét (már ahol lelünk még működőt), és esélyt adhatunk a vagányság és önállóság szárba szökkenésének, néhány „ne csináld”, „vigyázz”, „koszos leszel”, „el ne mozdulj mellőlem” figyelmeztetések nélküli percnak.

Lehetőséget adhatunk arra, hogy majd felnőttként is ki akarjanak mozdulni a kényelmes szobák, a fitnesstermek és a számítógépek világából a természetbe, ahol a „zöld” elúzi a bennünk felgyűlt feszültségeket, és ahol rá lehet ébredni arra, hogy mily’ csodálatosan tökéletesre szabott élővilág cseppnyi kis elemei vagyunk. Nekünk ugyan már megadatott a pusztítás lehetősége, ám valójában feladatunk van az egészséges ételmezt, vizet, levegőt, testi-lelki kapcsolódást kínáló táj, föld, légtér és élővilág megóvásában.

Beregi-Nagy Edit

főszerkesztő

A hónap fotója

Minden hónapban várjuk olvasóink fotóit.

A fotók témái lehetnek: életképek a gazdaságban, tenyésztett jászág, madárvendégek a kertünkben, a természet szépségei, életkép egy gazdaságban, tájkép jászágokkal.

A fotók minimális nagysága: 2 MB (fekvő)

A fotónak tartalmaznia kell képaláírást: ebben fel kell tüntetni a fotó készítőjének a nevét, a fotózás dátumát és a fotó témáját!

Beküldési cím: bereginagy.edit@magyarmezogazdasag.hu

A szerkesztőségünk által kiválasztott fotót minden hónapban ezen a helyen mutatjuk be.

A kép címe: A legfiatalabb kiscsibák legeltetése

A kép készítője: **Zsigóné Tápai Tímea**

Helyszín: Kiskunfélegyháza

Fotózás dátuma: 2021. 05. 01.

8–9

MEGVONHATJÁK-E A TÁMOGATÁST AZ IDŐSZAKOSAN VÍZZEL BORÍTOTT TERÜLETEK ESETÉBEN?

Olvasónk 1995-től gazdálkodik Nógrádban. Jelenleg 40 kecskéből és 40 juhból álló állatállománya van. A kicsivel több mint 10 hektáros területére eddig többnyire zökkenőmentesen kapta az egységes területalapú támogatást. Év elején helyszíni ellenőrzést tartottak nála, majd megállapították, hogy egy gyakorta vízzel borított terület esetében nem jogosult a támogatásra. Eltűntetni, vagy megőrizni az egyébként értékes természeti területet? Mit ösztönöz a jelenlegi és a hamarosan átalakuló támogatási rendszer?

A „GYÖNGYÖS” HANGOS ÉS SZABADSÁGSZERETŐ

A hazai gyöngytyúkállomány egyre csökken. Mára alig tucatnyi megszálított kistermelő tartja, tenyészt a különleges húsu, kistestű, fehér, ékes- és világosszürke színű, törzskönyvezett állományt. A Tisza melletti Csataszögön egyedülként őrzik e fajta két hazai vérvonalának egyikét.

18–19

24–26

MITŐL LESZ EGÉSZSÉGES A BAROMFI?

Milyen takarmány-kiegészítőket és adalékanyagokat célszerű alkalmazni, ha javítani akarjuk a táplálóanyagok emészthetőségét, hasznosulását, a bél mikroflórájának stabilitását és ezáltal a gazdasági állatok fajlagos mutatóit, immunrendszerét és egészségi állapotát?

A SPANYOL LÓ MAGA A CSODA

Az andalúz, vagyis a tisztavérű spanyol ló az egyik legrégebbi fajta, amelyet őseink a több mint 20 ezer évvel ezelőtti barlangfestményeken is megörökítettek. Mások mellett a görögök és rómaiak is tenyésztették, mert tudták, hogy ez a könnyen tanuló fajta jól használható a csatákban. A Verőcén élő Szigeti Béla hármat is tart ebből a nemes állatból, akikre nemcsak a sporttársaiként, hanem a legjobb barátaiként tekint.

34–35

A „H”-s csikók éve	3
Időszerű	4
Az osztatlan közös tulajdon megszüntetése	6
Az elővásárlási jog gyakorlásának buktatói	7
Megvonhatják-e a támogatást a vízzel borított területek esetében?	8
A szakértő válaszol	9
Állatokat etetünk és emberek halnak meg	10
A Szabó család tanyáján jártunk	12
Sertéspiac: hizlalástól a rántott húsig	14
Intenzív lúdszülőpártartás	16
Hangos és szabadságszerető	18
Jó üzlet a díslúdd, a dísréce	20
Állatpark, ahol gazdálkodnak is	22
Amit a takarmánykiegészítőkről tudni kell	24
Drágább növényi, olcsóbb állati termékek	28
Nemo lett a legszexisebb bika	30
Börzék – kiállítások – vásárok	31
Felelősséggel tartozunk értük	32
A spanyol ló maga a csoda	34
Monty Roberts módszere alapján	36
Tűzvíz-tározótól a fürdőtőig	38
Növényvédelmi teendők a kiskertekben	39
Tudatosabbak a termelők	40
Sirályok, kócsagok és cankók	42
A hónap gyógynövénye – az „égő bokor”	43
Teendők dióhéjban	44
A gyöngytyúktartás és a Citr-Mix	46
Apróhirdetés	47
Rejtvény	48
Házias gyöngytyúklevés	48

Címképünkön: Apáca füttyülőlúd

Cikkünk a 20–21. oldalon.

Fotó: Bocskay Zsolt

A „H”-s csikók éve

Az idén harminckét nóniusz és hat sportlócsikó született a Máta Ménesnél. Ottjártunkkor már csak a Talizmán nevű anyakanca ellését várták, a többi a csikókkal együtt a jó időnek köszönhetően a szabad levegőn élvezhette a napfényt.

A tervezésnek és fedeztetésnek köszönhetően ideális időszakban, tavasszal születnek a kicsikók, mert így az életük első legfontosabb néhány hónapját megfelelő környezetben, az anyjuk mellett, jó feltételekkel kezdhetik meg – mondta Boros Sándor, a Máta Ménes új vezetője.

Boros Sándor: a Máta Ménes jelentős vonzerő a turisták számára. A csikóbemutatókat és a Puszta programot évente több tízezen nézik meg

A csikók fél éves korukig az anyjukkal együtt nyargalnak ki a legelőre

A szakember régebben néhány évig dolgozott a bábolnai arab ménesnél, az elmúlt évtizedekben pedig a Debreceni Egyetem Lovas Akadémiájánál tevékenykedett. Ezt a munkakört váltotta át idén januárban a Máta Ménesre, ahol az őshonos nóniusz fajta génmegőrzése az alapvető cél. Emellett arra is gondot fordítanak, hogy a sportlótenyésztést sikeresen működtessék, a pusztai látogatóprogramok lovas részét magas színvonalon tudják bemutatni, de a versenyek, rendezvények szervezése is a feladataik közé tartozik.

A csikókat általában fél éves korukban választják le, s onnantól nemenként és korosztályonként kisebb csoportokban nevelik őket. Rácsfokon a ménicsikók, az Erdő-mögötti istállóban a kanca-csikók fejlődnek három éves korukig. Ezt követően történik a központi istállóba bekerülve a való-

A nóniusz az egyik legrégebbi, immár több száz éve létező magyar fajta, amelynek céltudatos tenyésztése az 1880-as években kezdődött el a Hortobágyon, s ekkor lett a lótenyésztés központja Mátá. A második világháborút követően főként az Alföld igáslovaként vált kedvelté, s az itteni környezet befolyásolta az eredetileg Mezőhegyesen kitenyésztett fajta jellemzőit.

gatás, ahol a fiatal csikók kiképzése elkezdődik. Fontos, hogy ne csak küllemben legyenek szépek, hanem megállják a helyüket fogatban, de akár nyereg alatt is. A nóniuszok esetében a fedeztetés természetes módon zajlik, a sportlovaknál, amelyeknek nemzetközi piacuk van, s nagy rájuk a kereslet, a termékenyítés mesterségesen, fagyasztott örökítőanyaggal történik.

Az idén a tenyésztőegyesület határozata alapján a nóniusz csikók neve „H” betűvel kezdődik. A hagyományoknak megfelelően a mátaiak a közösségi oldalukon várták a szavazatokat az elsőként világra jött kicsikóra, aki így a Holdfény nevet kapta, de született később Hórusz, Hologram, sőt Haramia is. A névadás rendszerint úgy történik, hogy igyekeznek figyelembe venni a ló küllemét, jellemét, vagy azt a napszakot, amikor éppen világra jött.

D. J.

■ Állattartás korszerűsítése

A Vidékfejlesztési Program keretén belül pályázati felhívás lett meghirdetve, amelyre sertés-, baromfi-, szarvasmarha-, juh- és kecske, valamint haszonállattartók nyújthatnak be pályázatokat az állattartó telepek modernizálása és fejlesztése céljából. A pályázatok benyújtásának ideje: 2021. május 28. és július 22. közötti időszak – adta hírül az Agrárminisztérium.

■ Élelmiszeripar fejlesztése

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) keretén belül 5 milliárd Ft értékű GINOP támogatási csomagot írtak ki, amely az élelmiszeripari cégek modernizálását és bővítését, valamint humán erőforrásainak fejlesztését hivatott szolgálni – tájékoztatott a Pénzügyminisztérium. A megítélhető támogatás összege cégenként 30-500 millió Ft.

■ Feloldott tilalom

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal május 7-én feloldotta a Hajdú-Bihar megyére irányuló madárinfluenza-fertőzés miatt elrendelt védőkörzetet. Az Állategészségügyi Világszervezet előírásai szerint hazánk legkorábban augusztus 13-án nyerheti vissza a madárinfluenza-mentes státuszát.

■ Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat

A gyepes élőhelyek védelmére megalakult szervezet a következő hónapokban felveszi a kapcsolatot a földhasználókkal, hogy fölhívja a figyelmüket a gyepes élőhelyek értékeire, megismertesse velük a természetvédelmi szempontból helyes gazdálkodási gyakorlatokat, összehangolja a természetvédelem és a mezőgazdaság érdekeit. A 2026 végéig tartó, úgynevezett Grassland-HU projektben a tervek szerint elkészül egyebek mellett egy országos gyepstratégiai terv, inváziós fajok elleni riasztórendszer, és lesznek modellgazdaságok is.

■ Stabil lízingpiac

A Magyar Lízingszövetség tagvállalatai az első negyedévben 20 076 új finanszírozási szerződést kötöttek. Az agrárgép-finanszírozás tavaly a teljes piacon bekövetkezett visszaesés ellenére 7 százalékos bővülést ért el, az idei első negyedévben pedig tovább nőtt, a finanszírozott összeg elérte a 23 milliárdos szintet.

■ Madárinfluenza

Erdélyben is megjelent a madárinfluenza, a H5N8-as típusú vírus jelenlétét egy Maros megyében, Nyárádtőn működő baromfifarmon mutatták ki, ezért elrendelték a teljes állomány, mintegy 180 ezer szárnyas leölését.

Átadták a Kométa melléktermékfeldolgozó-üzemét

Átadták az olasz családi tulajdonban lévő Kométa 99' Zrt. 1,4 milliárd forintból épült melléktermék-feldolgozóüzemét Kaposváron. A mintegy 664 millió forintos pályázati támogatást élvező fejlesztéssel a Kométa lett az első a magyarországi húsipari cégek közül, amelynek ilyen létesítménye van. Az évi 15 ezer tonna kapacitású üzemben dolgozzák fel a vállalatnál keletkező évi 8 ezer

tonna feldolgozható vágóhídi mellékterméket. Giacomo Pedranzini, a Kométa 99' Zrt. ügyvezető igazgatója az átadón kiemelte, hogy a társaság a feldolgozóban évi 2300 tonna állati liszt és 1300 tonna állati zsiradék/olaj előállításával 600-700 millió forint árbevétel elérését tűzte ki célul.

A Kométa Kaposvár legnagyobb foglalkoztatója, a cégnél 870 fő dolgozik.

Mezőgazdasági termelői árak

A mezőgazdasági termelői árak 13 százalékkal emelkedtek az első negyedévben az előző év azonos időszakához képest. Ezen belül a növényi termékek 25 százalékkal drágultak, az élő állatok és állati termékek azonban 7,9 százalékkal olcsóbbak lettek – jelentette pénteken a Központi Statisztikai Hivatal (KSH).

Az élénk nemzetközi kereslet növelte a gabonafélék és az olajos növények árát. A gabonafélék ára dinamikusan, 32 százalékkal növekedett, mind a kukorica, mind a búza ára csúcspontot döntött. A drágulás mögött a takarmánynövények iránti élénk nemzetközi kereslet áll, az egész világon jelentős árnövekedés történt – fűzte hozzá a KSH.

Az élő állatok ára 13,2 százalékkal csökkent az első negyedévben, ezen belül a vágóbaromfi stagnált, a vágómarháé 3,3 százalékkal emelkedett, a vágósertésé 29 százalékkal mérséklődött. Utóbbi felvásárlási árának csúcsa tavaly márciusban volt, azután egész Európában csökkent a járvány következtében kialakult értékesítési problémák – mint a vendéglátóipari kereslet jelentős visszaesése – miatt. Idén márciusban azonban

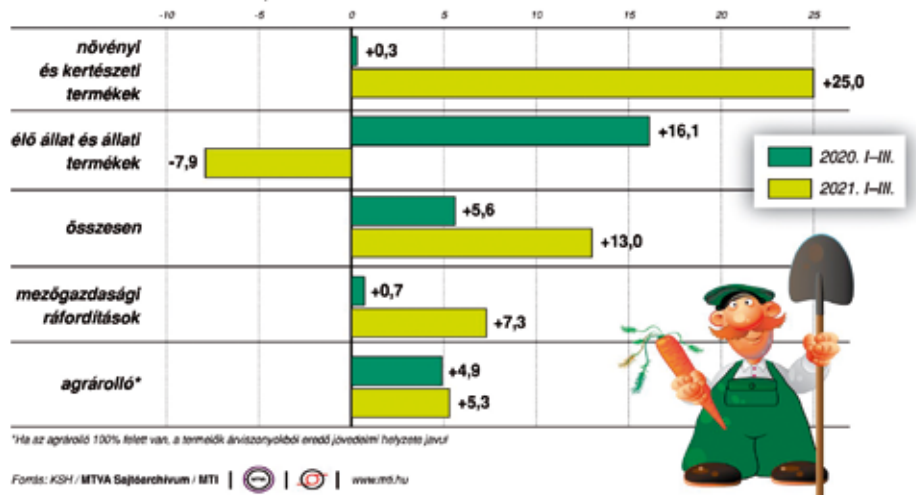
az előző hónaphoz képest 21 százalékkal emelkedett a vágósertések ára, de az előző év azonos hónapjában mérthez képest még mindig jelentősen elmaradt. Ennek hátterében a külkereskedelmi folyamatok állnak. Az év első hónapjaiban jelentősen csökkent a behozott élő állat és hústermék, viszont számottevően emelkedett az élőállat-kivitel – magyarázta a hivatal.

A folyó termelőfelhasználás minden összetevője drágult, legnagyobb mértékben 19 százalékkal a takarmányok. Ezen belül az egyszerű takarmányok 31 százalékkal, a keveréktakarmányok 14 százalékkal kerültek többre. A műtrágyaárak 4,6 százalékkal nőttek az előző év azonos időszakához képest. A növényvédő szerek 4,5, az állatgyógyászati készítmények 4,9 százalékkal drágultak az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az energia és kenőanyagok ára 2,4 százalékkal nőtt, ezen belül az üzemanyagok ára 3,4 százalékkal volt magasabb.

A mezőgazdasági beruházásokon belül az épületberuházások árszínvonala 6,8 százalékkal, a gépberuházásoké 7,5 százalékkal emelkedett az első negyedévben az egy évvel korábbihoz képest – közölte a KSH.

A mezőgazdasági árak alakulása Magyarországon (2021. I. negyedév)

előző év azonos időszakához képest

Visszavonták a zárt tartásra vonatkozó előírást

A kedvező járványügyi helyzet miatt visszavonta az országos főállatorvos a baromfi-félék zárt tartására vonatkozó előírást. Az enyhítő intézkedés részleges, az állatok zártan etetése és itatása továbbra is kötelező marad, továbbá a takarmányt is zárt helyen kell tárolni. A könnyítést az indokolja, hogy a Nébih laboratóriuma április 13-a óta nem mutatott ki újabb madárinfluenza-fertőzést sem házi, sem vadon élő, sem pedig fogságban tartott madarakban.

Az Állategészségügyi Világszervezet (OIE) előírásai szerint Magyarország legkorábban 2021. augusztus 13-án nyerheti vissza madárinfluenza-mentes státuszát, leg hamarabb ekkor kezdődhet meg újra a szállítás a jelenleg teljes importtilalmat alkalmazó harmadik országokba.

Kiemelten fontos a Natura 2000 területek megóvása

Jelentős összegeket fordít a Kormány a természetközeli élőhelyek kezelésére, fenntartására és rekonstrukciójára Magyarország védett természeti, illetve Natura 2000 területein – jelentette ki az Agrárminisztérium természetvédelemért felelős helyettes államtitkára a Natura 2000 hálózat napján. *Balczó Bertalan* kiemelte, 2014 és 2020 között összesen mintegy 38 milliárd forint uniós és hazai forrás felhasználásával 88 egyedi beruházást valósítottak meg a nemzetipark-igazgatóságok és partnereik – tájékoztatott pénteken az Agrárminisztérium (AM).

A Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, valamint a vadon élő állat- és növényfajok védelmének keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását, emellett hozzájárul helyreállításukhoz és fenntartásukhoz. Az Európai Unió szárazföldi területeinek 18 százalékát teszi ki, míg hazánkban, köszönhetően Magyarország gazdag természeti örökségének, ez az arány 21 százalék. A Natura 2000 területek garanciát jelentenek a természetes élővilág megőrzésére. Nem zárt rezervátumokról van szó, hiszen ezeken a területeken lehet olyan tevékenységeket folytatni, amelyek összeegyeztethetőek a védelmi célokkal, ilyen például az ökoturizmus vagy a fenntartható gazdálkodási formák.

Zalában működő olasz agrárcégeket vásárolt a magyar GVC Zrt.

Négy, eddig olasz tulajdonban lévő zalai agrárcéget vásárolt meg a George's Venture Capital (GVC) Zrt., így mintegy négymilliárd forintnyi termelőkapacitás került magyar kézbe – közölte a társaság.

A száz százalékban magyar tulajdonú GVC Zrt. olasz magánszemélyek által birtokolt zalai agrárvállalkozásokat vásárolt meg, a Kampfl Kft.-t, a Taxbi Kft.-t, a ZÁG-Körte Kft.-t, valamint a Mikam Agro Kft.-t. A főként szántóföldi növénytermesztéssel és ál-

lattenyészéssel, tejtermeléssel foglalkozó agrárcégek termelőkapacitásának együttes értéke mintegy négymilliárd forint.

A közlemény szerint a szintén a GVC Zrt. égisze alá tartozó, piacvezető étkeztetési szolgáltató Hungast még jobban lerövidítheti az ellátási láncokat azzal, hogy magyar alapanyagokból, magyar munkaerővel állít elő termékeket, amelyek a kisebb szállítási távolságokkal környezetvédelmi törekvéseket is szolgálnak.

Minőségjelző védjegyet vezetett be a Brit Húsmarhafajtákat Tenyésztők Egyesülete

Védjegyet vezetett be a Brit Húsmarhafajtákat Tenyésztők Egyesülete (BHTE), hogy ösztönözze a jó minőségű, ellenőrzött, belföldi marhahús fogyasztását.

Európai összevetésben hazánkban kevés marhahús fogy, a kínálat részben gyenge minőségű, a magyarországi boltok olykor tejelő marhák húsát árulják – indokolták az Igazolt

Magyar Angus Hús védjegy bevezetését, amely az egyik legjobb adottságú húsmarhafajta, a skót eredetű Aberdeen Angus nevet foglalja magába. A védjegy megszerzésének feltétele, hogy a forgalomba kerülő termék Magyarországon született és felnevelt Angus marhából készüljön. A védjegyet egyelőre csak a Hortobágy Angus, a Terra

Pannonia, a Borafarm és a Farm 54 használhatja, de a BHTE várakozása szerint más termelők is törekednek majd arra, hogy elnyerjék a jogosultságot.

A BHTE-nek országszerte több mint 100 tagja van, túlnyomórészt Angus marhákat tartanak. A termelők kisebb része Hereford és Galloway marhákat nevel.

Az egységes kérelmek közel 70 százalékát idén is a NAK segítségével adták be a gazdák

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) falugazdászai idén is tevékenyen közreműködtek az egységes kérelmek beadásában. A 2021. május 17-ig beadott 164 118 kérelem közel 70 százalékának, 111 606 kérelemnek a benyújtásában segítettek a NAK szakemberei.

Április 7-én indult az egységeskérelem-beadási időszak; 44 támogatási jogcímről, intézkedésre lehet támogatást igényelni, illetve adatszolgáltatási kötelezettséget teljesíteni. A

kérelmek száma a birtokkoncentráció miatt évről évre lassú csökkenést mutat, az idei 1,5 százalékkal marad el a tavalyi 166 733-tól.

A korábbi évekhez hasonlóan a beadott kérelmek közel 70 százalékát, 111 606-ot a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) falugazdászai segítségével nyújtották be a gazdálkodók, mintegy 1,731 millió hektárra. Ez 13 ezer hektárral haladja meg a tavalyi területnagyságot. Az ügyintézés 70 százaléka telefonon történt.

Az osztatlan közös tulajdon megszüntetése és az elővásárlási jog

FOTÓ: PIXABAY

A Magyar Mezőgazdaság Kiadó új sorozatot indított a közelmúltban a mezőgazdaság aktuális kérdéseiről, a felvetett témák online és offline egyaránt követhetők. A szerdánként jelentkező MMG Gazdahang podcastban az aktuális agrárhírek mellett egy stúdióbeszélgetés is meghallgatható. Legutóbbi adásainkban „agrárJOGos” kérdésekkel foglalkozunk, meghívott szakértőink olyan jogi kérdésekről adnak tájékoztatást, amilyenekkel biztosan találkozunk az, aki földet vásárol, osztatlan közös tulajdont próbál megszüntetni vagy éppen haszonbérleti szerződést köt. Olyan részletekre világítanak rá, amikre érdemes odafigyelni, hogy a megkötött szerződések ne legyenek megtámadhatók.

Sorozatunk első részében *dr. Cseh Tibor András*, a Magosz megbízott főtájkára egy régi-új fogalmat, a bekebelezést ismertette elmondta, hogy bár azt már a római jog is használta, mégsem kell ilyen messzire nyúlni a tisztázásához. A magyar polgári jog jelenleg is ismeri a bekebelezés, a magához váltás jogintézményét. Erre akkor kerülhet sor, ha egy ingatlan természetben nem megosztható, a közös tulajdont azonban a felek mégis meg akarják szüntetni. Például egy egyszobás lakás megosztása nem történhet természetben, erre való a magához váltás jogintézménye. A nagy újítása a tavaly elfogadott, A földeken fennálló osztatlan közös tulajdon felszámol-

lásáról és a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezéséről szóló 2020. évi LXXI. törvénynek, hogy a földek esetében is meghatározott egy olyan törvényi (területi) minimumot, ami alatt a földek kimérése nem történhet meg, ilyen esetben a magához váltásra, új fogalommal a bekebelezésre kerülhet sor.

A bekebelezés két típusa

Mint Cseh Tibor András elmondta, a bekebelezésnek két típusa van, arra két esetben kerülhet sor. Az első, amikor az ingatlan összterülete eléri a területi minimumot (pl.

szántó esetében az 1 hektárt), és a megosztásra is sor kerülhet (tehát legalább két olyan tulajdonos van, aki eléri a területi minimumot), azonban a területi minimum alatti tulajdoni hányadokat már nem lehet kimérni, így azokat a tulajdonostárs megszeresheti, bekebelezheti.

A bekebelezés másik esete, amikor a teljes ingatlant egyetlen tulajdonostárs veszi tulajdonba. Ilyen eset fordulhat elő akkor, ha a tábla teljes területe összesen nem éri el a területi minimumot (szántó esetében az összterület például csak 5000 m²). Ugyanez a helyzet abban az esetben is, ha az összterület ugyan eléri a területi minimumot, de csak egy tulajdonos vagy épenséggel egyik tulajdonostárs sem haladná meg azt. Ha például egy 1,5 hektáros területből senki vagy csak egy tulajdonos éri el a területi minimumot, akkor nincsen osztóprogram, nincsen földhivatali kérelem, mert csak egyetlen tulajdonostárs jogosult a többi tulajdoni hányad bekebelezésére.

A megosztás során tehát figyelembe kell venni a területi minimum küszöbét is, ugyanis amennyiben egy tulajdonostárs nem rendelkezik a törvényben előírt minimális területtel az adott ingatlanban, úgy annak a kimérésére eleve nincs lehetőség – amivel megnyílik a bekebelezés joga egy másik tulajdonostárs előtt. A bekebelezés viszont kivédhető, ha az érintett tulajdonostársak közös tulajdonban maradnak, hiszen a területüket így már együttesen kell számításba venni. Sőt, az sincs kizárva, hogy a legkisebb tulajdonos szerezzék meg a teljes területet!

Podcastunkban további részleteket oszt meg a hallgatókkal Cseh Tibor András, így még több információt tudhatunk meg arról, hogy a bekebelezőnek mire kell figyelnie, hogy megakadályozható-e a bekebelezés, továbbá arról is, hogy miként történik az osztatlan közös tulajdon kimérése, mi lesz a használati jogokkal, hogy megszűnik-e a fennálló haszonbérlet és/vagy haszonélvezet. Különösen izgalmas kérdés az úgynevezett használati megosztás, ami nem egy konkrét használati jogcím, és a gyakorlatban elsősorban erdők esetében

találkozhatunk vele. Mint elhangzik, a használati megosztás – legyen az bármilyen formában megkötve – kötelezően nem alapja a megosztásnak, a kiméréssel meg is szűnik. Szakértőnk arra is válaszol, hogy erdők esetében hogyan történik a kimérés, és hogy mi lesz a sorsa az ott található faállományoknak.

Nincs ügyvédkényszer

Sorozatunk következő részében dr. Mikó András ügyvéd a földvásárlással, azon belül is az elővásárlási jog gyakorlásának buktatóival foglalkozik. Mint elmondta, ez a kérdés azért fontos, mert az elővásárlási jognyilatkozat megtételéhez nincs szükség ügyvédre, azaz nincs ügyvédkényszer. Az eljárás során azonban számos olyan hiba elkövethető, amelynek következtében az elfogadó nyilatkozat semmissé válhat. Míg ugyanis az nem biztonságiokmány-köteles, a teljes bizonyító erejű magánokirati forma kötelező.

A teljes bizonyító erejű magánokirat pedig akkor szabályos, ha azt a kiállító saját kezűleg írta és aláírta; ha két tanú igazolja, hogy az okirat aláírója a részben vagy egészben nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el. Ugyanilyen fontos, hogy az okiratot mindkét tanú aláírja; a tanúk nevét, lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét olvashatóan is fel kell tüntetni; az aláíró aláírását vagy kézjegyét az okiraton bíró vagy közjegyző hitelesíti. Természetesen ügyvéd vagy kamarai jogtanácsos által készített okirat is alkalmas erre a célra, ha azt szabályszerű ellenjegyzéssel

látják el és biztonsági („zöld papír”) dokumentumra készül.

Mikó András arra is felhívta a figyelmet, hogy tavaly július 1-je óta a hirdetmények a kormányzati portálon találhatóak (<https://hirdetmeny.magyarorszag.hu>), kifüggesztésük az önkormányzati hirdetőtáblán nem kötelező, csak tájékoztató jellegű! Nincs olyan kötelezettség sem, hogy közvetlenül értesíteni kell például a tulajdonostársakat. Az adásvételi szerződést elektronikus formában ugyanerre a honlapra kell feltölteni, ez alapján adható le az elővásárlási elfogadó nyilatkozat. Ennek jogvesztő határideje van, a hirdetmény ugyanis csak 60 napig van fent a honlapon, csak ez idő alatt tehető meg az elfogadó nyilatkozat. Ugyanilyen fontos, hogy az elfogadó jognyilatkozathoz csatolni kell az elővásárlási jogosultságot igazoló okiratokat is! Ennek hiányában úgy kell tekinteni, mintha a jogosult nem gyakorolt volna elővásárlási jogot. Mikó András a beszélgetésben azt is elmondja, hogy mivel lehet igazolni az elővásárlási jogosultságot, különös tekintettel az állattartó telepekre és az ökológiai gazdálkodásra, az elővásárlási ranghely lehetséges igazolására pedig példákkal is szolgál.

Földhasználati jogosultság

Szakértőnk a beszélgetés másik részében a haszonbérleti szerződések megkötésére vonatkozó alapvető rendelkezésekről ad tájékoztatást. Mint elhangzik, ebben az esetben sincs jogi képviselői kényszer, mint például az adásvételi szerződések esetében, haszonbérleti szerződést sem kell kötelezően ügyvéd által ellenjegyzett dokumentumban benyújtani, és ez alapján kérni a földhasználati nyilvántartásba a földhasználat bejegyzését. A beszélgetésből kiderül, ki szerezhet földhasználati jogosultságot haszonbérlet útján, és hogy az milyen időtartamra köthető. Az

ugyanis legalább 1 és legfeljebb 20 év, erdők esetében legfeljebb a termelési időszak, a vágásérettségi kor lejártát követő 10. év végéig tarthat.

Szakértőnk felsorolja a szerződések fontos tartalmi elemeit azokban az esetekben, amikor a szerződő fél természetes személy, illetve gazdálkodó szervezet. Mikó András egyebek mellett olyan részletekre is felhívja a figyelmet, hogy ha a szerződő személy a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara tagja, akkor a kamarai tagsági azonosító szám feltüntetése is szükséges!

Hogy ne legyen megtámadható a szerződés, fontos tudni azt is, hogy abban szerepelnie kell speciális kötelezettségvállalásnak és egy nyilatkozatnak arról, hogy a földhasználónak nincs díjtartozása.

Különös szabályok vonatkoznak a haszonbérre is. Azt tudjuk, hogy a haszonbér pénzben vagy természetben jár, az azonban már kevésbé ismert információ, hogy természetben történő teljesítés esetén a mértéket, illetve a mennyiséget előre kell meghatározni, enélkül ugyanis a szerződés semmis! A beszélgetésből az is kiderül, hogyan és mikor módosítható a szerződés időtartama, illetve a haszonbér, és milyen jogorvoslati lehetőségei vannak annak, aki nem ért egyet a módosítással.

Megtudható az is, mikor nem áll fenn előhaszonbérleti jog, illetve mely esetekben nem szükséges a szerződés megkötéséhez a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyása.

Az osztatlan közös tulajdon megszüntetése.
Szakértőnk: Dr. Cseh Tibor András, megbízott főtítkár

Az elővásárlási jog gyakorlásának buktatói, haszonbérleti szerződések

Szakértőnk: Dr. Mikó András, ügyvéd

Nézzék meg videóinkat!

Amennyiben a témával

kapcsolatban további kérdése

lenne, kérjük tegye fel

az mmg@magyarmezogazdasag.hu

e-mail-címen, a tárgyba kérjük írja

be: „agrárjogos kérdések”.

Megvonhatják-e a támogatást a vízzel borított területek esetében?

Fotó: BNE

A juhok és a kecskék számára alkalmas legelő a terület legmélyebb részén helyezkedik el. A környező domboldalak évtizedekkel ezelőtt meliorálva lettek, vagyis a szántóföldek alatt vízelvezető rendszer biztosítja, hogy a korábban vízzel borított terület szántóföldnek alkalmas legyen

Olvasónk, Várkonyi Attila 1995-től gazdálkodik Nógrádban, Csitár mellett. Jelenleg 40 kecskéje és 40 juhból álló állatállománya van. A kicsivel több mint 10 hektáros területéből 8 hektár a gyepterület és 2,3 hektár az erdőterület. Eddig többnyire zökkenőmentesen kapta a területalapú támogatást, ám meglepetésére az idén, január végén helyszíni ellenőrzést tartottak a gyepterületén. Az ellenőrök a Magyar Államkincstár Ellenőrzési Főosztályáról érkeztek, arra hi-

vatkozva, hogy a távérzékelés során a műholdfelvételekből azt látták, hogy vannak vízzel borított területei, amelyre nem jár az Egységes területalapú támogatás (SAPS). A szemle során az ellenőrök megállapították, hogy 0,3 ha területet esetében Várkonyi Attila nem jogosult a támogatásra, mivel ez egy olyan vízzel borított terület, amely az év több mint 6 hónapjában nem alkalmas legeltetésre.

Olvasónk elmondta, hogy nem túl jelentős összegről van szó (kb. 20 000 Ft/év), ám azóta

sem tud nyugodtan aludni, persze nem az anyagi veszteség okán. Egyrészt évtizedek óta itt legeltetik a jószágokat ezen az időnként kiszáradó, időnként vízzel borított területen – minden gond nélkül, harmóniában a természettel. Másrészt agrármérnökként sem tud eligazodni a jogorvoslati lehetőségekről. Harmadrészt több kérdés is felvetődött benne az eset kapcsán, amelyre magyarázatot szeretne kapni.

E kérdések a következők:

Mindössze egyetlen ellenőrzésből, hogyan tudják megállapítani, hogy az év több mint 6 hónapjában vízzel borított a terület?

Jelentős természeti értéket képvisel a szóban forgó terület, amelyet a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságától kért szakvélemény is igazol, ám a jelenlegi rendszer szerint, ha lecsapolja a gazdálkodó az ilyen területeket és kiszárítja, hogy agrárcéla az év 12 hónapjában alkalmas legyen, akkor kap rá támogatást. Vagyis arra ösztönzik a gazdálkodókat, hogy a biodiverzitást biztosító, védett állatfajoknak otthont adó természeti értékeket semmisítsék meg?

A gazdálkodó kérésére a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának szakemberei területbejárást tartottak, amely során megállapították, hogy az időszakos vízborítású terület európai szinten kiemelkedő természeti értéket képvisel, mindemellett a legveszélyeztetettebb élőhelytípusok közé tartozik. A Cserhátvidéken ugyanis a dombvidéki vízrendezések a hasonló élőhelyeket túlnyomó többségben már eltüntették. Vélhetően a konkrét területet több védett kétlábú faj szaporodóhelyként használja (vöröshasú unka és a dunai tarajosgöte), valamint több védett és fokozottan védett madárfaj költő- és táplálkozó területének is alkalmas. Ezek okán azt írják a szakvéleményben, hogy a terület nagy természeti értékű, megóvásra mindenképpen érdemes. Felhívják a figyelmet arra is, hogy napjainkban az ilyen élőhelyek a gazdálkodási célú lecsapolások veszélyeztetik. Az Igazgatóság véleményeként leírták, hogy Várkonyi Attila gazdálkodó azon gyakorlata és szándéka, amely a vizes élőhely fenntartását, kiszáradó állapotban történő legeltetéses hasznosítását célozza, támogatásra érdemes.

A szakértő válaszol

Olvasónk panasza nyomán kérdéseket intéztünk az agrártárca szakemberihez, hogy a vélhetően számos gazdálkodót is érintő kérdésben mi a jogi tényállás, milyen támogatások vehetők igénybe, és milyen jövőképe lehet azoknak a gazdálkodóknak, akik hasonló területtel rendelkeznek.

A gyakran vízzel borított, ám a szárazabb időszakokban legelőnek használt területekre igényelhető az egységes területalapú támogatást?

– A jelenlegi, 2014–2022-es időszakban meglehetősen kötött kereteket szab az uniós jog, hogy mely területek jogosultak KAP közvetlen támogatásokra. Ennek megfelelően az egységes területalapú támogatás (SAPS) feltételei:

- az igényelt terület támogatható legyen, vagyis mezőgazdasági tevékenységre használják, ha mégsem, annak használatában a mezőgazdasági tevékenység túlsúlyban van. Egyúttal egy terület csak akkor minősül támogathatónak, ha – a vis maior vagy a rendkívüli körülmények esetének kivételével – a naptári év bármely időpontjában megfelel a támogatható hektárra vonatkozó meghatározásnak;

- és az adott területen mezőgazdasági tevékenységet kell végezni, vagy azt mezőgazdasági művelésre alkalmas állapotban „kultúrallapotban” kell tartani.

Előbbiek alapján az a területrész, amelyen vízállás miatt nem lehet mezőgazdasági tevékenységet folytatni, illetve nem biztosítható a művelésre alkalmas állapot fenntartása – vizes élőhelyek esetében ez tekinthető természetes állapotnak – a mostani KAP-ciklusban, tehát 2022. év végéig nem jogosult egységes területalapú támogatásra.

Hány ellenőrzés során kell bizonyítani, hogy a terület több mint fél évig nem legelthető?

– Ellenőrzést adminisztratív úton, azaz fényképfelvételek alapján akár több időszakot érintően is végezhet a Kincstár, a helyszíni ellenőrzésre viszont csak egyszer kerül sor.

Milyen jogorvoslati lehetőség van, ha valaki úgy véli, hogy hiba történt és egy ellenőrzés nem elégséges, vagy nem ért egyet a végzéssel?

– A kérelmet lezáró döntés ellen az ügyfél fellebbezést nyújthat be, egyúttal javasolt csatolni azokat a bizonyítékokat, amelyek az adott területrész esetében igazolják annak támogatható állapotát. Ha a másodfokú eljárás az ügyfél számára kedvezőtlen eredménnyel jár, akkor bírósági úton van lehető-

ség megpróbálni az első- és másodfokú határozatokat megsemmisíteni.

Ha nem jár támogatás, akkor a tulajdonos gazdálkodónak vélhetően az a gazdasági érdeke, hogy lecsapolja és elvezesse a vizet, a területet pedig agrárcélra hasznosítsa. Ez így nem veszélyezteti a természetes élőhelyek megőrzésének lehetőségét és jövőjét?

Van olyan jogszabály, ami garantálná, hogy az ilyen élőhelyeket ne lehessen eltüntetni, és ösztönöznék a gazdálkodókat arra, hogy megőrizzék?

– Ha védelem alatt álló területről van szó, pl. NATURA 2000 besorolású a terület, akkor azok fenntartására szigorú szabályozás vonatkozik, amely garantálja a területen lévő élőhelyek megőrzését. Szintén fontosak lehetnek egyéb, pl. helyi szabályozók, amelyek által szintén védelem alá lehet helyezni az adott területet.

A konkrét példára vonatkozóan: a 269/2007. Kormányrendelet részletezi a NATURA 2000 gyepterületek földhasználati szabályait, amely 4. §-a szerint a belvíz gyepterületről történő elvezetése tilos. A Kormányrendeletben foglaltakat akkor is kötelező betartania a NATURA 2000 területen gazdálkodóknak, ha az érintett területre nem folyósítható támogatás.

Az uniós társjogalkotók arra a következtetésre jutottak, hogy a „hagyományos” támogatható terület definícióját érdemes felülvizsgálni, s korlátozott fizikai kiterjedésben a művelés alatt álló területek környezetében akkor is megőrizni egy objektum támogathatóságát természetvédelmi megfontolásból, ha az nem alkalmas mezőgazdasági művelésre. Mindez értelemszerűen kizárólag akkor valósulhat meg, ha a szóban forgó terület ugyanúgy az érintett gazdálkodó tulajdonában vagy haszonbérletében van, tehát ő a jogszerű földhasználója.

Mindezek mellett lényeges kiemelni egy – olykor téves – szemléletbeli kérdést is: a területalapú támogatások meghatározott tevékenységekhez és feltételek teljesítéséhez kötöttek. (Sok esetben a támogatás bizonyos tevékenységeket kompenzál, pl. a NATURA 2000 gyepterület támogatás célja az, hogy ellenté-

telezze a szabályok betartásából eredő többletköltségeket, nem pedig automatikusan jár.) A területalapú támogatások tehát nem „alanyi” jogon járnak, nem „ingyen pénz”, mindenképpen a jogszabályi előírások alapján „tenni kell értük”. Ez a gyakorlat, azaz a támogatásokért megvalósítandó intézkedések a 2023-tól kezdődő új KAP támogatási rendszerében is megmarad. Sőt, számos jogcím esetében a környezeti elvárásoknak való megfelelés terén megjelenő többletvállalások kapcsán – a jelenlegi gyakorlathoz képest – jelentősen növekedhet.

Ha valakinek természetvédelmi, természetes élőhelyek és a biodiverzitás szempontjából is értékes területe van, annak megőrzésére lehet igényelni támogatást? Melyek azok a lehetőségek, amelyek ösztönözhetik a gazdálkodókat ezen területek megőrzésére úgy, hogy közben ne érje őket anyagi hátrány?

– A 2014–2022-es évekre vonatkozó Vidékfejlesztési Programban (VP) az elmúlt időszakban lehetett vizes élőhelyre vonatkozó támogatást igényelni, de ez a támogatási lehetőség (pályázati felhívás) lezárult. A következő VP ütemezés keretében várhatóan lesz lehetőség ilyen többéves programokban részt venni.

A 2023-ban kezdődő új KAP-időszakban több alapvető változást hoz a támogatási rendszer. Ezek között kiemelkedő jelentősége van természetvédelmi szempontból az ún. támogatható terület definíciónak. Az uniós társjogalkotók felismerték ugyanis, hogy a területalapú támogatásra való jogosultság megszerzése (vagy megőrzése) bizonyos esetekben a természetes élőhelyek elvesztésével jár. A 2023 utáni időszakban tehát lehetősége nyílik majd a tagállamoknak arra, hogy a természetes vagy természetközeli állapotukban tartott területeket is támogathatónak tekintsék. A magyar KAP Stratégiai Terv készítése során Magyarország számol ezzel a lehetőséggel. Így a 2023–2027 időszakban az említett, támogatható terület definíció felülvizsgálata mellett több vidékfejlesztési támogatási forma áll majd rendelkezésre élőhelyfejlesztési és -fenntartási feladatokra. A részletszabályokon (így pl. a minimum fenntartási/ápolási szabályokon) nagyon sok múlik, számos kalkulációt és MePAR-fejlesztési feladatot kell mindehhez elvégezni, de a megkeresésben ismertetett területtípus jó eséllyel bekerülhet majd ebbe az új kategóriába.

BNE

Állatokkal etetjük és emberek halnak bele

Etetjük a csirkékkel az indítótápot, itatjuk a gyógyszeres vizet, nehogy megbetegedjenek. Eközben a közeli kórházban olyan embert kezelnek az orvosok, akiről biztosan tudják, hogy legfeljebb a szenvedéseit enyhíthetik, de nincs gyógyszer a betegségére. Olyan baktérium betegítette meg, ami ellenáll a világ minden antibiotikumának. Ezt az ellenállást pedig az állattartók is segítettek kialakítani a tápokba kevert, megelőzési céllal adott antibiotikumokkal.

Az antimikrobiális rezisztencia (AMR), azaz antibiotikumoknak és más gyógyszereknek ellenálló baktériumok, paraziták, vírusok és gombák okozta megbetegedések miatt – egy EU-s számvevőszéki különjelentés* szerint – 2019-ben Európában 33 000 ember halt meg. Ez a szám a világon évente mintegy hétszáz-ezerre tehető, és az arány egyre növekszik. A szakértők attól tartanak, hogy 2050-re többen halnak meg ilyen szuperkórokozók miatt, mint rákos megbetegedésekben.

Az antibiotikumokra nem reagáló baktériumok (és általában az antimikrobiális rezisztencia) a különféle kórokozókban nem egyik napról a másikra alakulnak ki,

hanem az antibiotikumok tartós és helytelen használata, illetve túlhasználata miatt. Ehhez hozzátartozik az is, hogy az antibiotikumok fejlesztése nem tart lépést a kórokozók változásával.

Ugyancsak a már említett jelentésben olvasható, hogy 1984 óta nem sikerült új antibiotikum-típust felfedezni.

Hosszú távon például antibiotikum-rezisztencia kialakulásához vezethet, ha vírusos megbetegedést antibiotikummal kezelnek, vagy a fel nem használt gyógyszerekből származó hulladék hanyag kezelése miatt a hatóanyag a talajvízbe jut, vagy ha az állattartás területén – feleslegesen – megelőzőként alkalmaznak antibiotikumos ke-

Ha antibiotikumot adunk az állatnak, az az élelmiszereken keresztül visszajut az emberbe.

(Dr. Bognár Lajos országos főállatorvos)

zelést. Utóbbi esetében a rezisztens kórokozó nemcsak az állatokkal való közvetlen érintkezés során kerülhet át az emberre, de a táplálékláncon keresztül is. Óriási felelőssége van tehát az állatorvosoknak és az állattartóknak, hogy ezek a szuperkórokozók ne jöhessenek létre, mint ahogy az ellenük való védekezésben is.

A nemzetközi egészségügyi szervezetek az úgynevezett Egy egészség fogalmát vették be, ezzel is kihangsúlyozva az állatok és emberek gyógyításában használt hatóanyagok visszahatását, a kórokozók növekvő ellenálló képességét, és így egyre csökken azoknak a hatóanyagoknak a száma, amelyek hatásosak a szuperkórokozók ellen.

Ahogy arról *Dr. Bognár Lajos* élelmiszerlánc-felügyeletért felelős helyettes állam-

20 éve rosszul takarítanak – ezt mondta a broilertelep munkatársainak *Dr. Vass István* állatorvos, miután a telepre kerülve megfigyelte, hogy magasak a takarmányköltségek, nagy az elhullás, magas a gyógyszerhasználat, és az állomány is meglehetősen heterogén a hizlalási folyamat során.

37 év gyakorlati tapasztalatai alapján *Dr. Vass István* kijelentette, tulajdonképpen nem kellene semmi mást csinálni az állattartó telepeken az egészségügyi állapot magas szinten tartásához, mint a vonatkozó rendeleteket betartani. Jól és alaposan kell takarítani, állománycserekor nem elég csak meszelni, hanem alaposan fertőtleníteni is kell. Az állattartó épületekben különös figyelemmel kell a szellőzést megoldani, továbbá fontos, hogy a telepen dolgozóknak legyen külön „istállócipőjük” és udvaros cipőjük.

Emellett az idős állatorvos azt tanácsolja a kollégáinak, hogy legyen bátorságuk nem kezelni az állatokat mindaddig, amíg meg nem vizsgálta azokat a pontos diagnózis felállításáért. Akkor viszont majd célzottan tud védekezni.

* 21/2019 sz. különjelentés: Az antimikrobiális rezisztencia kezelése (Európai Számvevőszék, <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/amr-18-2019/hu/>)

titkár, országos főállatorvos a Vetcontrol Diagnosztikai Labor által rendezett online szakmai tanácskozáson elmondta, várhatóan 2030-ra kimerülnek a lehetőségek, és nem lesz olyan antibiotikum, amellyel a legveszélyesebb, halálos baktériumok ellen védekezhetnénk. Az országos főállatorvos arról is beszélt, hogy az AMR az egészségügyi hatásain túl már most is óriási gazdasági károkat okoz az EU-ban – az elhúzódo egészségügyi kezelések és a kiesett munka-órák összértéke évi 1,1 milliárd euró.

Egyebek mellett az AMR is generálta az uniós Zöld Megállapodás merész célkitűzéseit, amelyen a Közös Agrárpolitika (KAP) következő hét évének szigorú feltételrendszere alapul. A Termőföldtől az asztalig stratégiában nem véletlen, hogy 2030-ig a növényvédő szerek mellett a gyógyszerhasználat 50%-os csökkentése is szerepel. Állategészségügyi szakemberek szerint ez elengedhetetlen az emberiség életben maradása szempontjából. Szabályozási oldalról pedig úgy lehet elérni, hogy a gazdálkodók elemi érdeke legyen az AMR elleni védekezés, ha konkrét támogatási összegek függenek a szerzősökkentéstől.

Az AMR elleni védekezésre nemzeti akciót kell a tagállamoknak készíteniük, illetve a következőkben számos EU-s és hazai jogszabály szigorítja majd az antibiotikum-használatot. Bognár Lajos kiemelte, sajnos hazánk az öt legtöbb állatgyógyszert felhasználó ország között szerepel az EU-tagállamok körében. Az utóbbi 10 évben ugyan 5,5-6,5 százalékkal csökkent a felhasználás, de ez szinte semmi az unió 34 százalékos átlagához képest. Nálunk a fő gond a gyógyszer tartalmú premixek használata. A szakember szerint használatukat mindenképpen vissza kell szorítani, csakúgy, mint a szájon át adható antibiotikumokat.

A közeljövőben várható szabálymódosítás szerint tilos lesz antibiotikumot megelőzésre használni, csakis kizárólag diagnó-

zis megállapítása után lehet felírni, emellett bővítik azon gyógyszerek körét is, amelyeket csak állatorvos írhat fel. Ezzel kívánja a hatóság elérni, hogy az adott betegség gyógyítására a legalkalmasabb szert kapják az állatok, valamint hogy az állatorvosi tudást megfelelő szinten értékeljék a gazdálkodók. De ahogy azt Dr. Bognár Lajos hangsúlyozta, az intézkedések sikere az összefogáson múlik, a hatósági intézkedés és a jogszabály nem elegendő.

Ugyanezen a tanácskozáson Dr. Jezsele Ákos, az Állatorvostudományi Egyetem Gyógyszertani és Méregtani Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense az antimikrobiális szerek helyes állategészségügyi felhasználásáról beszélt. Ő is kiemelte az Egy egészség szemlélet fontosságát, és egy 2014-es holland, broilertenyészetben végzett kutatási eredménnyel igazolta, hogy ha az antibiotikum-használatot csökkentik az állattartásban, azzal párhuzamosan csökken a rezisztens baktériumok száma is az állományban.

Hosszú ideig tartó, nem elegendő dózisú antibiotikum-használat hozza létre a szuperbaktériumot.

(Dr. Jezsele Ákos egyetemi docens)

A docens arra is felhívta az állattartók és az állatorvosok figyelmét, hogy mellőzni kell azt a szemléletet, miszerint az antibiotikum folyamatos használata továbbra is alkalmazható az állatok esetében, mondván már bevett eljárás a betegségek kezelésére. Néhány kifejezetten állatorvosoknak szóló, az egyes antibiotikumok használatára vonatkozó tanács mellett azt is kihangsúlyozta, hogy antibiotikumot csak a legszükségesebb esetben alkalmazzunk. Ennél sokkal fontosabb a telepi higiénia, az antibiotikum-használatot kiváltó egyéb szerek (specifikus bakteriofágok, antimikrobiális pep-

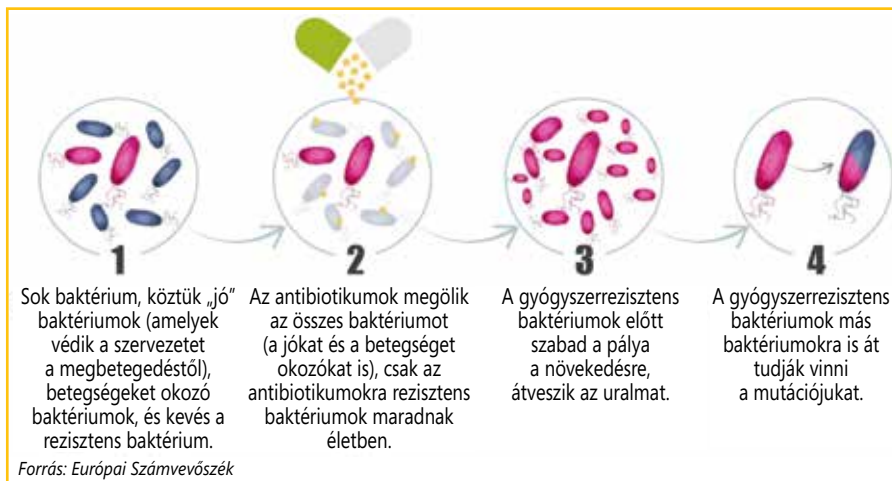
tidek, természetes illóolajok) használata, illetve a vakcinázás alkalmazása.

Vakcinázást eredményesen használják a Bonafarm Csoport sertéságazatában is. Dr. Orosz Adél a legmagasabb fogyasztói és egészségügyi elvárásoknak megfelelő prémium sertésprogramjukat ismertette, amelyben GMO-mentes, antibiotikummentes, magas állatjóléti körülmények között nevelt hízókat tenyésztnek nagyüzemi körülmények között. Utóbbi már csak azért is kiemelendő, mert általában a nagy telepeken szokták az antibiotikumot megelőzőképpen alkalmazni. Nem úgy itt! Az antibiotikum-mentesség a cégnél jelenleg azt jelenti, hogy a felhasználást racionalizálták, vagyis csak akkor és annyit használnak belőle, amennyit éppen szükséges. Nem használnak gyógyszert hozamfokozásra vagy megelőzési céllal, kizárólag célzott állomány szintű kezelésben gondolkodnak, a céljuk pedig az, hogy antibiotikumot csak egy-egy beteg állat kezelésére használjanak.

A szakember ismertette, hogyan tértek át az ileitisz preventív gyógyszereléséről a vakcinázásra. Korábban a vakcinahasználat nem volt elterjedt, bizonytalan volt a technológiai megoldása, emellett drágának is bizonyult, ám amikor a betegséget gyógyszereléssel sem sikerült megelőzni, 2015–2017 között megkezdték a vakcinázás bevezetését. A sertés hizlalás technológiai sorába beillesztették a vakcinázást, ezzel pedig nemcsak hogy sokkal „tisztább” húst állítottak elő, de a sertéságazat kezelési költsége sertésenként a 2017-es 219,4 forintról mára 52,2 forintra csökkent.

Dr. Orosz Adél kiemelte, hogy önmagában egy készítmény sem csodaszer. A vakcinázás mellett a járványvédelmi, higiéniai intézkedések, protokollok kialakítása és betartása, illetve a rendszeres ellenőrzés a siker kulcsa.

Halmos B. Ágnes

Forrás: Európai Számvevőszék

A Szabó család tanyáján jártunk

Tamás gyermekként ült be először traktorba, és arról álmodozott, hogy egyszer neki is lesz egy John Deere-je, ám nem gondolta, hogy mindez meg is valósul. Kornél már kisgyermekként is a szarvasmarhák között csatangolt, segített a legeltetésben és az istállóban a fejésnél is. Tamás most 28 éves, míg Kornél 18, ám már most komoly irányító szerepük van a családi gazdaságban.

Pusztaszer mellett a hajdani téesz egykori szolgálati lakása a Szabó család otthona. 1990-ben a tanyát megvásárolták, azóta itt laknak és gazdálkodnak. 250 szarvasmarha, 250 hektár földterület, két kombájn, két traktor és több, szántáshoz, vetéshez, bálázáshoz szükséges gép jelenti a megélhetésük alapját.

Tamás szíve a gépekhez húz, ez volt számára a legnagyobb csáberő az agrárpálya és a mezőgazdasági technikum felé. Alig volt huszonegy éves, amikor a fiatal gazda pályázaton elnyert támogatásból megvásárolta az első traktorját. Ebben az évben az édesapja is sikerrel pályázott az állattartó telepek korszerűsítésére, így gyarapodott a gépparkjuk bálázóval, sodró kaszával és egy Zetor traktorral is. E fejlesztés lehetővé tette, hogy a talajmunkáktól a trágyaszóráson át az aratásig, bálázásig mindent maguk tudnak végezni, sőt bérmunkát is vállalhatnak.

– 40 hektár saját földünk van, a többit béreljük – meséli Tamás, miközben büszkén mutatja a kalászbba hajló árpatablát. – A legfontosabb, hogy megtermeljük a jószágoknak a takarmányt. Igyekszünk olyan növé-

nyeket termesztetni, amelyek kevésbé vannak kiszolgáltatva a pillanatnyi időjárásnak. Az árpa, a búza, a kukorica és a napraforgó mellett olajretekkel, pohánkával és repcével is kísérleteztünk, de azok kevésbé váltak be. Lucernánk is van, amiből az első kaszálásból általában zöld szálas bála készül, nyáron azon-

Szabó Kornél: korábban holstein-fríz marháink voltak, most magyar tarka és charolais keresztezésű az állomány

ban megszáritjuk, míg ősszel ismét fóliázva bálázuk – meséli a fiatal gazda.

S hogy kinek mi a feladata?

A családi gazdaságban Tamás reszortja a gépekkel való munka, illetve az azzal való szolgáltatás végrehajtása. Idén nyár derekától több hétig távol lesz a Szabó tanyától, mert Szolnokra megy két alkalmazottjukkal bérmunkát végezni egy mezőgazdasági nagyvállalkozóhoz. Két kombájnnal mintegy kilencszáz hektáron fognak aratni árpát, repcét, borsó, búzát és lucernát. Visznek traktort is magukkal, ami a szemszállításban lesz segítségükre.

Tamás édesapja szinte mindennel foglalkozik a családi gazdaságban, már csak azért is, mert évtizedekkel ezelőtt ő indította el a saját gazdaságot. Ugyanakkor neki főállása is van a helyi önkormányzatnál. Tamás bátyja és a fia, Kornél a jószágokért és azok takarmányozásáért felelős.

Kornél az idén érettségizett Csongrádon a Bársony István Mezőgazdasági Technikumban, ám marad még az iskolapadban, hogy megszerezze a vadgazdálkodó technikai képzettséget is. Mindeközben jelentős feladata van a jószágállomány ellátásában és annak átalakításában is.

A hangsúly eddig a tejhasznú szarvasmarhatartáson volt, ám a takarmányarak égbe szökkenése és a jelenlegi folyamatok miatt ez már nem gazdaságos – szögezi le Kornél, miközben a legelő szarvasmarhákat szemlézzük.

– Az eredeti holstein-fríz állományt először magyar tarkával kereszteztük, majd próbáltuk a charolais-t is, de végül a limuzin bizonyult a legmegfelelőbbnek. Így e fajta mellett tettük le a voksot, s most a harmadik generációs utódoknál tartunk.

Egyelőre azonban még a tejelőállítás is jelen van a Szabó család gazdaságában. Naponta 600-700 liter tejet fejnek, ami szintén nem kevés munkaigénnyel jár. S Kornél ugyan még csak most került felnőttkorba, ám már jelentős terveket sző a jövőről.

– Jelenleg 300 kilósan értékesítjük egy belföldi felvásárlónak a borjúkat, de a jövőben szeretnénk majd exportra eladni a szaporulatot. Később pedig jó volna egy hizlaldát is építeni. Szeretnénk teljesen a limuzinra átállni, valamint törzstenyésztővé válni.

A két fiatalember arra a kérdésre, hogy a jövőt miként tervezik, egyöntetűen azt válaszolták, hogy a jelenlegi családi gazdaság keretein belül szeretnének dolgozni a továbbiakban is. Mint mondják, ez jól működik, a munkájuk jól kiegészíti egymást, sőt így kerék egész a gazdálkodás, azért sem törekszenek a különválásra.

A bizonytalanság csak akkor bukkan elő, amikor a párválasztás kerül szóba. Tamás fejét csóválva mondja, hogy a mai lányoktól igen messze áll az agrárszakma, nem igazán vonzó

Szabó Tamás: gyermekként nem gondoltam, hogy valóra válik az álom azzal, hogy saját John Deere traktorom lett. Azt pedig, hogy ilyen fiatalon ez már megvalósul, végképp nem hittem volna

számukra a gazdálkodói élet. Majd hozzáté-
szti, hogy megfordult már néhány leány a Sza-
bó tanyán, akik pár óráig érdekesnek is tar-
tották ezt az életet, ám valahogy még senki
sem ragadt meg itt. Kornél is ezt a tapaszta-
lat erősíti meg, sőt hozzáfűzi azt is, hogy a le-
ányoknak az állattartással járó szagok sem
nagyon tetszenek, arról nem is beszélve, hogy
a jószágok mindennapi munkát kívánnak.
Ugyan a 18 éves fiatalember maga is sajnálja,

hogy a fesztiválokat többnyire ki kell hagynia,
és a szórakozást is háttérbe kell szorítani, ám
úgy tűnik, hogy ezt az alkut már megkötötte
a sorssal. Tamással együtt úgy vélik, jó irányba
halad az életük. Bár nagyon fiatalon cseppen-
tek bele a gazdálkodói életbe, s időnként
vannak viták is a szülőkkel, ám végül mindig
megtalálják a közös pontot, ami előrelendíti
őket, a gazdaságot és a család boldogulását.

BZS

TELEPVEZETŐT/MŰSZAKVEZETŐT KERESÜNK

**27 éve stabilan működő, családi vállalkozás keres mezőgazdasági
(tojótyúk, növénytermesztés) vállalkozásba**

Feladatok:

- az állatok tartásával és növénytermesztéssel kapcsolatos munkafolyamatok szakmai irányítása és felügyelete;
- állattartás ellenőrzése napi szinten;
- telephelyi napi munkafolyamatok kiosztása, munkák elvégzésének ellenőrzése;
- telephely működésének irányítása.

Elvárások:

- jó kommunikációs és kapcsolatteremtő készség;
- pontos, precíz munkavégzés;
- az ágazat sajátosságaihoz igazodó munkaidő és munkarend vállalása;
- jó problémamegoldó képesség.

Amit kínálunk:

- felelősségteljes feladatok, szakmai kihívások;
- hosszú távú biztos háttér;
- munkába járás támogatása;
- mobiltelefon;
- kiemelkedő fizetés;
- szükség szerint, hozzájárulás a lakhatási problémák megoldásához;
- karrierépítés.

Munkavégzés helye:

Jász-Nagykun-Szolnok megye,
Solnok vonzáskörzete

**Ha jelentkezni szeretne,
vagy további információra
van szüksége az állással
kapcsolatban az alábbi
elérhetőségeken teheti meg:**

E-mail:

csajbokanett0342@gmail.com

Telefon:

06 (30) 370-9742

Sertés piac: hizlalástól a rántott húsig

FOTÓK: CSATLÓS NORBERT

Már harmadik éve érezhetik hullámvasúton magukat a sertéságazat szereplői, annyira kiszámíthatatlanul alakult és alakul a világpiac. Mert azt tudni kell, hogy a magyar ember számára hiába alapvető étel a rántott karaj vagy a disznótoros, a sertéshús előállítását és feldolgozását, az ágazatból élők jövedelmét javarészt a nemzetközi trendek alakítják. Ezek alól csak azok a kisebb termelők tudják legalább részben kivonni magukat, akiknek sikerül saját rövid ellátási láncot kialakítani, vagyis a saját nevelésű disznók húsát feldolgozni és azt a fogyasztóknak közvetlenül értékesíteni.

Az utóbbi években a sertésiaci kereslet erős hullámzást mutat. Hazánkban az első csapás az volt, amikor 2018-ban az afrikai sertéspestis (ASP) vírusa megjelent a hazai vaddisznóállományban. Bár az ASP emberre nem veszélyes, ennek hatására egyik pillanatról a másikra leállt a távol-keleti exportunk. „Az ottani piacainkat néhány magyar cég 10-15 éves kitarító munkával építette ki, és többen már épp megkezdték a piacépítést Kínában is – magyarázza Éder Tamás, a Magyar Húsiparosok Szövetségének elnöke. Ráadásul a távol-keleti piacok magasra értékelik a magyar sertéshúst. Az exportunknak durván egyötöde irányult a térségbe, ám az értékbeli arány ennél sokkal nagyobb volt. Ez a munka és jövedelem ment pocskéba egy pillanat alatt.” Az pedig nem meglepő, hogy események hatására itthon is csökkent az élősértés ára.

2019-ben az afrikai sertéspestis megjelent Kínában is. Konzervatív becslések szerint a járvány miatt az ország házisertés-állományának 40%-a pusztult el. Ezzel együtt pedig Kína sertéshúséhsége megemelkedett, mert

ugye az embereknek enni kell. Így aztán jelentős export indult meg az Európai Unióból, ami egy éven belül közel 50 százalékos élősértésár-emelkedést eredményezett a hazai sertésiacon is.

Mielőtt azonban az ágazat szereplői alkalmazkodhattak volna a helyzethez, 2020-ban

lezárásokkal, étterembezárással, a turizmus leállásával beütött a koronavírus-járvány, s ezzel együtt a kereslet és az ár csökkentése. A helyzetet még tovább súlyosbította az ASP nyárvégi németországi megjelenése, amely miatt a Távol-Keletre irányuló európai export ismét leállt, a régióban maradt készletek okozta helyi túlkínálatnak köszönhetően pedig az élősértés ára éven belül 30%-kal csökkent.

2021-ben a takarmányáraknak az előző év novemberében kezdődött 30-40 százalékos áremelkedése jelentette az újabb csapást a sertésipar szereplőire, amelyet csak nagyon lassan lehet érvényesíteni az élőállat-árakban. Február végétől megindult az áremelkedés, majd kisebb visszaesés és stagnálás után májusban ismét drágább lett az élősértés. A növekedés mértéke 25-30%-os, ami lassan már kompenzálja a megemelkedett takarmányköltségeket. Az azonban látszik, hogy a termékpálya végén lévő feldolgozó és kereskedelmi árakban nagyon nehéz a termékpálya elején lévő költségeit érvényesíteni.

„Félő, hogy mindezek miatt további jelentős strukturális átrendeződésre kerül sor a sertésiacon – mondja Éder Tamás. Az ágazatban dolgozó mikro- és kisvállalkozások száma érdemben tovább csökkenhet. Egyébként hazánkban a sertésipar 80 százaléka nagyüzemi termelésben, zömében modern, új vagy az elmúlt időszak ÁTK-pályázatainak is köszönhetően felújított telepeken zajlik, ahol korszerű, nagy növekedési potenciállal rendelkező fajtákat találunk. Méretgaz-

FOTÓ: BONAFARM

Hizlalás nagyüzemben – elvárt a napi 1000-1300 gramm tömeggyarapodás

daságossági okokból ugyanis csak ezek lehetnek versenyképesek a nemzetközi piacon.”

A kisebb termelőknek is van azért keresnivalójuk: előttük két út áll. Csatlakoznak az országban működő vertikális, illetve horizontális integrációk egyikéhez, és így a hízóikat biztosan értékesítik, vagy a rövid ellátási láncot választják, és a termékeiket saját maguk adják el, vagy megpróbálják feldolgozni és értékesíteni.

Utóbbit választotta 2019-ben *Jakus István* és *Végi János*, akik Husitanya néven Villány környéki piacokon, vásárokon, rendezvényeken és az interneten értékesítik díjnyertes

adalékmentes, hagyományos eljárással készült kistermelői füstölt árújukat. 35-40 saját hizlalású disznót visznek egy környékbeli kis vágóhidra, a fésértések feldolgozását pedig maguk végzik. Ahogy mesélik, a tavalyi évük a vírushelyzet ellenére is nagyon jól sikerült, azonban 2021-ben a covid-válság hatására felére esett vissza a forgalmuk. „Egyrészt a vásárok, ahol kóstoltattunk és árusítottunk, tavaly ősztől elmaradtak, másrészt azt látjuk, hogy sokan veszítették el a munkahelyüket, és egyszerűen nem tudják most kifizetni az árát – mondja Jakus István. Pedig a vásárlók bizalmát sikerült kiépíteni, sokan keresik a helyit, a hazait.” A Husitanya bővítésével is épp ezért

Nincs lakoma sertéshús nélkül

Az egészséges táplálkozás híveinek is csak javára válhat az orjalevessel kezdődő, pecsenyét, töltött káposztát felvonultató és hájas tésztával végződő hagyományos magyar lakoma. Sőt, a kiváló minőségű, minden ízében különleges, sovány sertéshúst be is kell építeni az étrendbe, hisz szervezetünknek szüksége van azokra az ásványi anyagokra, zsírokra, fehérjékre és vitaminokra, amelyek csak a vörös húsekben, így a sertéshúsban találhatóak meg!

Ezek a húsek olyan esszenciális aminosavakat is tartalmaznak, amelyeket a szervezetünk nem tud előállítani, és már napi 5 deka vörös hús elfogyasztásával fedezhető egy ember teljes esszenciális aminosav-igénye és fehérjeszükségletének 20%-a. A vörös húsek egyébként a vastartalmuknak köszönhetően vörös színűek. Minél vörösebb a hús, annál magasabb a vastartalma.

A vas a vörösvértestek felépítésében és a szervezet oxigénellátásában játszik szerepet, hiánya vérszegénységet okoz, amely romló koncentrációs képességgel, fáradékonysággal jár. Mellette lehangoltnak, gyengének érezhetjük magunkat, sápadtak vagyunk, gyakorta megszedülünk, és hajlamosak vagyunk a fertőzésekre. Várandós nőknek, szoptató anyáknak különösen nagy mennyiségű vasra van szükségük, hogy az oxigén megfelelő mennyiségben jusson el az anyai és magzati sejtekhez is. Mivel a vasat szervezetünk nem képes előállítani, beviteléről táplálkozással kell gondoskodnunk. Erre pedig egy finom grillezett sertéskaraj finom választás.

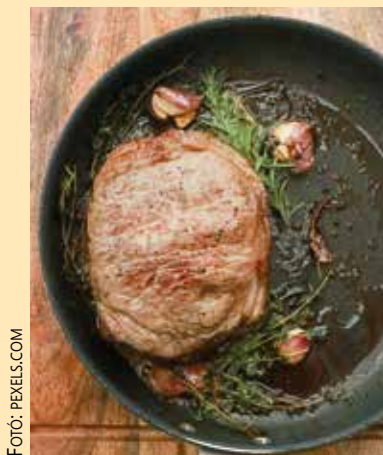

FOTO: PEXELS.COM

A sertéshúsok jelentős mennyiségben tartalmaznak különféle B-vitaminokat (B₁, B₂, niacin, B₆, B₁₂) is. A B-vitaminok biztosítják testünk sejteiben a normális zsír- és fehérje anyagcserét és támogatják az idegrendszer például a stressz jobb kezelésében. A sertéshúsnak különösen kiemelkedő a sokak által agyserkentő vitaminnak is nevezett B₁-vitamin-tartalma! A B₁₂-vitamin az egészséges vérképzés és a jól működő idegrendszer támasza. Ez a vitamin a természetben csak állati eredetű élelmiszerekben (pl. húsfélék, tej és tejtermékek, tojás) található meg, hiánya működési zavart okozhat az idegrendszerben. Idősebbek esetében hiánya súlyosabb következményekkel járhat!

Egy sovány sertéskarajból készített étel az egészségtudatos táplálkozásba is egyszerűen beleillik, mert zsír- és koleszterintartalma alacsony. Ha a húst kevés zsiradékkal vagy párolva, esetleg sütőzacskóban sütve készítjük el, még azok is büntetlenül élvezhetik, akiknek magasabb a koleszterinszintjük. 10 kg sovány sertéshús feleannyi koleszterint sem tartalmaz, mint a csökkentett zsírtartalmú vaj!

A sertéshúsunk tehát igenis ott a helye a nyári grillvacsorákon ugyanúgy, mint az ünnepi lakomákon! Csak jól kell elkészíteni...

AGRÁRMARKETING CENTRUM

További érdekességek és a hagyományos sertéshússal készülő receptek modern változatai a www.amc.hu/serteskampany/ oldalon találhatóak.

még várnak, de tervezik, ha a piac bővül, ők is növelik a termelést.

„A jövőbeni kilátásokkal kapcsolatosan pedig ismét Kínára figyelünk – mondja Éder Tamás – ugyanis egyértelművé vált, hogy az ázsiai országban nem sikerült megfékezni az ASP terjedését, így az első negyedévben ismét 20%-kal növelték a sertéshúsimportot. Ha pedig ez folytatódik, az élő sertés ára emelkedni fog. A koronavírus-járványt követően várhatóan Európa fellélegzik, megindul a belföldi és talán a regionális turizmus is, ez pedig kereslet- és árnövelő hatású. Szolid ár-emelkedésre számít a következő hetekben a legtöbb piaci szereplő.”

Középtávon a hazai sertésenyésztés jövője a vaddisznógyérítési program sikerességén is áll vagy bukik. Ugyanis folyamatosan újabb területek „esnek el” ASP-vel fertőzött vaddisznók miatt, és ezzel párhuzamosan csökkennek az exportlehetőségeink is. A védekezés megfelelő vadgazdálkodási eszközök bevetésével lehet sikeres, amire jó példa Csehország és Belgium, ahol „megfogták” a vírus terjedését és néhány év alatt mentesítették az országot a sertéspestistől.

Ezzel párhuzamosan továbbra is rendkívül fontos, hogy minden sertésenyésztő is tartsa be a legfontosabb állategészségügyi, járványvédelmi szabályokat. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a szándó földet mindig úgy kell tekinteni, mintha a vaddisznók beszennyezték volna, így nem szabad az állattartó telepre ugyanabban a csizmában bemenni, mint amit az állatok közelében hordunk! Alapvető járványvédelmi előírás, hogy a telepre ember és jármű csak fertőtlenítést követően léphet be. És persze kerítéssel meg kell akadályozni, hogy a tenyésztett állomány találkozzon vaddisznóval!

Az ágazat jövőjét, a lánc versenyképességét növelő fejlesztések is befolyásolják, legyen szó akár tenyésztőkről, akár feldolgozókról, illetve az is, hogy a kereskedelem legyen korrekt a termékpálya többi szereplőjével szemben.

Halmos B. Ágnes

Intenzív lúdszülőpártartás (2. rész)

A múlt század kilencvenes éveinek közepén, mintegy negyedszázada dolgoztuk ki a lúd szülőpárok zárt, intenzív tartástechnológiáját a Kaposvári Egyetemen. Az új tartástechnológia előnyeiről előző lapszámunkban olvashattak, most folytatjuk módszer bemutatását.

A folyamatos tojástermelés technológiai feltételei

A ludak előkészítése, stimulálása és termelése szigorúan betartott fény- és takarmányozási program szerint zajlik. A fényprogram kivitelezéséhez teljesen zárt, külső fényhatásoktól mentes istállóra van szükség.

A szülőpárok zárt elhelyezésekor a következőkre legyünk különös figyelemmel:

- Az épület tökéletesen elsötétíthető legyen, vagyis még pontokban sem szűrődhet be fény az istállóba. Ennek érdekében a szellőztetőnyílásokat (ventilátorok, légbeeresztők) fénycsapdával kell ellátni, az ajtók melletti réseket meg kell szüntetni.

- Az épületen belüli itatás azzal a veszéllyel jár, hogy a vizet a ludak kifröcskölik, emiatt az alom nagyon gyorsan elnedvesedik. Ezért nyílt víztükrös itatórendszer esetén az itatóedények alá taposórácscsal fe-

dett elfolyócsatornát alakítsunk ki. A másik megoldás a szopókás (szelepes) itató használata, melyet már a nevelés alatt is bevezethetünk, de a ludak a szopókás itatót hamar megszokják, még akkor is, ha előtte csatornából ittak.

- Nyáron célszerű az istálló hőmérsékletét csökkenteni, vagy a ludak hőérzetét javítani. Bár a ludak a többi baromfihoz képest kevésbé érzékenyek a magas hőmérsékletre, a meleg ellen védekezni kell (hűtőfallal, ennek hiányában a légsebesség növelésével, belső, keverő ventilátorok segítségével).

- A telepítési sűrűség 1 db/m^2 -nél nagyobb nem lehet, a ludakat minél kisebb csoportokban kell tartani: 250 lúdnál ne legyen több egy csoportban. Az istálló állományának kisebb csoportokra bontása alapvetően a ludak szociális stresszérzékenységével függ össze: a tömeges tartás stresszeli a madarakat. Ez a stressz, vala-

mint az egyéb, az optimálistól eltérő feltételek okozzák többi között a mikoplazma betegséget, amely jelenleg a szülőpártartás eredményességének egyik legnagyobb elensége. Alacsonyabb létszám mellett a ludak jobban érzik magukat, kiegyensúlyozottabbak, nyugodtabbak, nincsenek viselkedési zavarok, amelyek a pázásra negatívan hatnának. A kics csoportos elhelyezés további előnye, hogy a szülőpárok termelési problémáit könnyebb felkutatni és kezelni. Főleg a termékenységet érdemes csoportonként vizsgálni, és ahol szükséges, beavatkozni.

Mesterséges vedletés

A tojástermelési periódus végén a madarakat újra szinkronizálni kell. Ez a tojásrakás leállításával és az ezzel együtt járó vedléssel történik. A vedlés fontos folyamat, enélkül a következő tojástermelésre nem tudjuk felkészíteni a ludakat. Az évente egyszer termelő szülőpárokat általában megtépik. A folyamatos termeltetés mellett erre nincs idő, és amúgy sem ajánlott az élve tépés a stressz, a betegségek esetleges behurcolása, vagyis a megnövekedett kiesés miatt. A szülőpárok értékes madarak, sokba kerül a tépés miatti elhullás.

E faj vedletéséhez a tyúkfélékre kialakított technológiák nem használhatók, mert a takarmány, de főleg az ivóvíz teljes megvonását nem viselik el, erre magas elhullással reagálnak. A 14 órát meghaladó (felső fényküszöb feletti) megvilágítás a ludak ivari ciklusát leállítja. Kézenfekvő tehát, hogy a mesterséges vedletéshez ezt az ismeretet úgy használjuk, hogy a megvilágítás tartamát két héten keresztül 18 órára megemeljük, ugyanakkor a fényintenzitás marad a korábbi szinten. Ezzel egyidejűleg fokozatosan, napi 200-220 grammra csökkentjük a fejadagot, és a tojótápról létfenntartó tápra, majd gazdasági abrakra állunk át. A leállás akkor lesz sikeres, ha már a 20%-os termelési intenzitás mellett elkezdjük.

Gyakorlati tapasztalatok

Az ANABEST Kft. boldogasszonyfai telepén évente átlagosan 5000-5500 szülőpár lúdat, kizárólag zárt tartásban és sűrített,

egész éven át folyamatos rendszerben termeltetünk 16 éve. Az évek alatt sok tapasztalatot szereztünk, ezek közül a lényegesebbeket ismertetjük.

1. Összefüggések a tojástermelési periódus hosszával kapcsolatban.

Az egymást követő tojástermelési periódusok eredményessége szoros összefüggést mutat azzal, hogy az előző periódusban mennyire terheltük le a madarakat. Minél hosszabban hagytuk az állományt termelni, minél több naposliba-szaporulatot könyvelhettünk el, annál jobban leterheltük a szülőpárokat. Sokkal hosszabb szünetet kell hagynunk a következő periódust megelőzően, ellenkező esetben az állomány nehezen indul be, hamar leáll, és nagyon gyenge lesz a teljesítménye. A hosszú szünet sem biztosíték arra, hogy a túlzott termeltetés nem bosszulja meg magát. Nagyon örülünk, amikor a ludak kitartóan termelnek, sok a szaporulat, nem akarnak le-

állni, de ennek böjtje lesz a következő periódusban. A termelés leállítása nem mindig egyszerű, időben el kell kezdeni a fénytartam emelését ahhoz, hogy elkerüljük a madarak túlzott megerőltetését.

Az egyik legfontosabb tapasztalat a folyamatos termeléssel kapcsolatban a kiegyensúlyozott terhelés megtalálása, azaz az optimális termelési tartam beállítása, a ludak kellő időben való leállítása.

Természetesen teljesen más a helyzet a húshasznú lúdszülőpárok termeltetésével, ahol évente csak egyszer tojtják a ludakat. Ezen állományoknál a minél jobb kihasználás a cél, vagyis a hosszú perzisztencia. A termelés hosszának a gúnárok teljesítménye szab határt, a hím ivar ugyanis általában hamarabb kimerül. A következő periódusig van elég idő a pihenésre, a ludak túlzott kihasználása tehát nem jár együtt olyan súlyos következményekkel, mint a sűrített, folyamatos termeltetés esetén.

Tojófészek-megoldás zárt tartásban

A lúdszülőpárok zárt, intenzív termeltetésével, a ludak szaporodásának élettani alapjaival, technológiájával kapcsolatos ismereteket, és még nagyon sok fontos tudnivalót részletesen tartalmaz a LÚDTENYÉSZTŐK KÉZIKÖNYVE (szerző: dr. Bogenfürst Ferenc), melyet az anabestkft@t-online.hu címen lehet megrendelni.

2. Fontos a változtatások fokozatossága

A tartástechnológiai paraméterek változtatása fokozatosan, kis lépésekben történjen. A hirtelen változtatások, különösen a fénytartam emelése vagy csökkentése stresszeli a madarakat, negatív hatással lesz a termelési eredményekre. Ebből a szempontból előnyös az alkonyfény kialakítása, mert a napi fénytartam lassú emelése, még inkább a fokozatos csökkentése a világítási program elején és végén kedvezően hat az állatok viselkedésére. Ugyanez érvényes a takarmány-összetételre is olyannyira, hogy a drasztikus változtatás, a szokatlan takarmány visszavetheti a fogyasztást.

3. Takarmányozás a nyári tojástermelés alatt

A nyári termeltetés a lúdszülőpárokkal számos nehézséggel jár. Ivari hormontermelésük fotorefrakter, fényre érzéketlen, pihenő állapotban van, ezért nehéz a szaporodási folyamatot beindítani. További gondot okoz a nyári meleg. Az istállóépület hűtőfalai csak akkor hatásosak, ha a külső forró levegő száraz, kevés nedvességet tartalmaz. Ez a hazai klímán ritkán fordul elő, vagyis számolni kell a belső magas hőmérséklettel. Ez negatívan hat a gúnárok aktivitására és spermatermelésére, azaz a termékenységére, de rontja a keltethetőséget is. Ez utóbbi főleg arra vezethető vissza, hogy a tojók a magas hőmérsékleten nem vesznek fel elegendő mennyiségben tápanyagot. A rossz ellátás gyengén fejlett embriókat eredményez, magas lesz a befulladás. Ennek elkerülésére a ludak nyári tojótápot kapnak, amelyben megemeltük a limitáló aminosavak, a vitaminok és ásványi anyagok szintjét, valamint a zsírbetevelt. A nyári tojótáp természetesen kedvezően hat a tojástermelésre is.

Dr. Bogenfürst Ferenc
professor emeritus, Kaposvári Egyetem
Polgár Beáta
ANABEST Kft. ügyvezető

A GYÖNGYÖS

Hangos és szabadságszerető

FOTÓ: CSATLÓS NORBERT

A hazai gyöngytyúkállomány egyre csökken. Mára alig tucatnyi megszállott kistermelő tartja, tenyészti a különleges húsú, kistestű, fehér, kékes- és világosszürke színű, törzskönyvezett állományt. A Tisza melletti Csataszögön egyedülként őrzik e fajta két hazai vérvonalának egyikét.

Ha nincs a 2009-es gazdasági világváltság és az azt követő pénzügyi nadrárszj-politika, akkor talán *Bozóki Ildikó* még ma is egy szolnoki bankfiók megbecsült munkatársaként dolgozna. Ám a leépítések a 2010-es évek elején őt is érintették, egyik pillanatról a másikra az utcán találta magát, és abban az időben képesítésével nemigen volt reménye rövid időn belül a szakmájában újból elhelyezkedni.

– Elbocsátásomat követően úgy döntöttem, egy teljesen más pályára váltok. A banktól kapott végkielégítésből vettem két szarvasmarhát, és elhatároztam, az állattartásból fogok megélni. Ebben segítségemre volt a párom, aki fuvarozással foglalkozott, és egyre inkább nyugnek érezte a folytonos utazást, ráadásul a rendszertelen, zaklatott életmód és az összevissza étkezés miatt sorra je-

lentkeztek nála a különböző betegségek. Minden jel arra utalt, hogy ideje új életet kezdeni, és tiszta lappal indulni egy másik területen – meséli *Bozóki Ildikó*.

Ildikó csataszögi, míg párja, *Zoltán* a szomszédos faluban, a világhírű germersdorfi cseresznyéről híres Nagykörűben nőtt fel. Falusi környezet vette őket körül, számukra természetes volt, hogy családjukban teheneket, juhokat, aprójószágokat tartanak, s ahogy a gyerekek nőnek, úgy veszik ki részüket mindinkább az állatok körüli teendőkben. Maguk is először a saját csataszögi házuk udvarán kezdték az állattartást, de ahogy szaporodtak a szarvasmarhák – ma már a szaporulattal együtt közel negyvenfős az állomány –, úgy lett egyre nagyobb az igény egy tágasabb térre. Kapóra jött a falu határában lévő, eladóvá váló volt termelő-

szövetkezet hajdani telepe és a hozzá tartozó 11 hektáros földterület. Vettek hát egy nagy levegőt, majd beleugrottak a vételbe.

Az épületeket felújították, sok javítanivalót a két kezükkel hoztak helyre. Mi több, ebben a munkafolyamatban segítették őket az állatok is. Úgy gondolták, hogy a tyúkok majd megtisztítják az istállók körüli területet, de első körben ehhez nem jó fajtát választottak: az általuk vásárolt baromfifélék kissé lusták voltak, elvárták a teljes körű gondoskodást, cserébe viszont elvéve kapirgáltak. Így esett a választásuk később a magyar őshonos tyúkfélékre, amiből a sárga, a fogolyszínű és a kendermagos változat is immár megtalálható náluk. Velük érkeztek az első „gyöngyösök”, ugyancsak Gödöllőről, a Magyar Kisállatnemesítők Génmegőrző Egyesület közvetítésével. Szép lassan kialakult egy olyan környezet, ahol minden állatfaj megtalálta a maga helyét. A tehéntrágyát a saját földjeiken terítik szét – amelyet egyébként *Ildikó* öccse, *János* kezel a szántástól a betakarításig, így az etetéshez szükséges takarmányt is maguk állítják elő, amit aztán elkapirgálnak a tyúkok, a gyöngytyúkok pedig megeszik a rovarokat, bogarakat, de akár a pockokat és az egereket is, vagyis a rágcsálóirtással sem kell különösképpen foglalkozniuk. Az első példányokat törzskönyvezett naposcsibeként hozták el a gödöllői egyesülettől, részben a fajtamegőrzés motiválta őket, jelenleg is „HU-BA baromfi”, vagyis hungarikum baromfitermék megjelöléssel értékesíthetik a tojásokat és a tenyészetből kikerülő termékeket.

– Az utóbbi évtizedekben annyira lecsökkent a magyarországi gyöngytyúkállomány, hogy az már a fajta fennmaradását is veszélyeztetheti. Kelet- és Közép-Magyarországon még csak-csak található néhány hozzánk hasonló tenyésztő, aki a törzskönyvezett állomány tovább örökítését szorgalmazza, de a Dunántúlon már csak elvéve akad belőlük ilyen. Igaz, régen is inkább az alföldi területeken volt jellemző a gyöngytyúktartás, ma is főként Kecskemét, Nyíregyháza és Szolnok környékén van egy-egy nagyobb állomány.

A gazdálkodók csataszögi populációja jelenleg 80 egyedből áll. A magyarországi gyöngytyúkok két vérvonala közül *Ildikó*ék azt tartják, amely vérvonalból másutt nem található törzskönyvezett egyed.

– Ezt a fajta baromfit már az őseink is tartották, sőt, ők tartották csak igazán! Nem azt mondom, ma is akad még elvétve egy-egy falusi ház portáján két-három vagy akár tíz „gyöngyi” is, ami a család igényét kielégíti, de ezek jellemezően nem törzskönyvezett állományból származnak. Sokszor felfedezhetjük közöttük a gigant-gyöngytyúkot, ami nagyobb testű, és akár egy zártabb épületben is jól érzi magát, ám a húsa korántsem mérhető a mi kisebb testű, sokat mozgó, és félig-meddig vad körülmények között élő baromfifélnék húzával – mondja Bozóki Ildikó.

Az előbbieket három hónap alatt már eléri az ideális vágósúlyukat, míg az övéiknek ehhez kétszer annyi idő kell, vagyis náluk legalább fél év eltelik, amíg ezek a jószágok megközelítik az 1,4-1,6 kilogrammos vágósúlyt. Három színváltozat létezik a törzskönyves, vagyis elitállománynál: a fehér, a kékes-szürke és a világosszürke.

Gondolhatnánk, hogy ennek a különleges minőségű húsnak széles körű felvevőpiaca van Magyarországon és külföldön. A csata-szögi kistermelő saját tapasztalatai ezt cáfolják. Megpróbálták ugyan bekerülni jó pár hazai étterembe, de falakba ütköztek. Jellemző-

Bozóki Ildikó nem bánta meg, hogy az íróasztalról a gazdálkodásra váltott

en az volt az elvárás, hogy a leadott állatok súlya állandó legyen, ne menjen 1,4 kilogramm fölé, se az alá. Ilyen kisüzemi körülmények között, szabad tartással azonban ezt a feltételt nem tudták teljesíteni, így inkább lemondtak az éttermi beszállítói szegmensről. Az ő gyöngytyúkjait azok a környékbeli családok – zömmel idősebbek – veszik meg,

A gyöngytyúkok előszeretettel éjszakáznak fákon, vagy maguk által talált bújóhelyen

akik korábban maguk is tartottak gyöngytyúkot, de már nehezőkre esne az állatok gondozása, etetése. Élőállatként viszik el, vagy szállítják házhoz, miként a gazdaságból kikerülő tejet, tejtermékeket, tojást is. A gyöngytyúkra azonban – ez utóbbiakkal ellentétben – nem egész évben, inkább „kampányszerű” a kereslet: családi eseményre, húsvétra, karácsonyra rendelnek nagyobb tételben.

A gyöngytyúk húsa egyáltalán nem zsíros, rostjai szikárabbak a tyúkhúsénál, íze sokakat a fácánhúsról emlékeztet. Felhasználását leginkább húslevesként ismerjük, s legfeljebb egy-két bátrabb, kísérletező kedvűbb háziasszony próbálja meg a mellét rántva is elkészíteni, de azt is inkább már csak némi párolás után.

A tartásuk nem túlzottan bonyolult, igazából akkor igényelnek gondosabb odafigyelést, mikor még kicsik. Huszonnyolc napra kelnek, és ezt követően, ahogyan Bozóki Ildikó fogalmaz, egy ideig „mindenféle földi jóra” szükségük van. Mivel náluk ott vannak a magyar tarka tehének, ezért magától értetődő, hogy a csibék az első időszakban kapnak tejsavót és túrót, mert az extra fehérjébevitel a növekedésüket segíti. Három-négyhetes korukban már kiengedik őket a kifutóra, ami még mindig egyfajta védettséget biztosít, de már ismerkedhetnek a fűfélékkel, apróbb rovarokkal, bogarakkal, kavicsokkal. Kisebbségi darálva kapják a tritikálét, napraforgót, kukoricát, később azonban erre a műveletre már nincs szükség. Ahogy nőnek, úgy kapnak egyre nagyobb területet, felnőttkorban pedig egy gyors „reggeli” után irány a rét, az erdő, ahol az egész napjukat eleség után kutatva, olykor meg-megpihelve töltik. Költeni is inkább az erdőben, egy-egy bokor alá bújva szeretnek, de mivel így elég nehéz követni az útjukat és megvédeni őket a ragadozóktól, ezért apróbb cselhez kell folyamodniuk a gazdáknak.

– Költsési időszakban elég sokat gyalogolok ezen a nagy területen, hogy felderítsem, hová tojnak – mondja Ildikó. – Ha találok egy fészekben tojásokat, a zömét kiveszem, de mindig hagyok ott annyit, hogy a kotlósnak ne támadjon kedve valahová máshová tojni újból. Ezeket az otthagyt, úgynevezett régi tojásokat megjelölöm, így mindig csak a frissebbeket veszem ki, és viszem őket a regisztrált keltetőbe. Így tudunk gondoskodni arról, hogy az állományunk folyamatosan nőjön, és így lehet ezt a folyamatot az ellenőrzésünk alatt tartani. Persze a kotlósnak később a vadon született csibékkel együtt visszatérnek majd hozzánk, de nem lehet önmagában csak erre alapozni a tenyésztést – teszi hozzá. Ezek a szárnyasok télen-nyáron a szabad ég alatt vannak napközben, legfeljebb akkor keresnek valamilyen menedéket, ha túl nagy a szél, de estére visszatérnek a saját óljukba. A sok szántóföld, erdő, a vizes élőhelyekkel tarkított rét ideális nekik, hiszen a gyöngytyúkok köztudottan meglehetősen hangosak, veszedősek, a nagy tér pedig segít, hogy ez minél kisebb kellemetlenséget jelentsen a környezetüknek. Háztaji, otthoni körülmények között azért is nehéz őket tartani, mert akár több kilométeres körzetben is „elrepkednek”, vagyis, ha nem vágják le a szárnyukat, akkor messzire kószálhatnak. Sokan emiatt a szárnyak levágása mellett döntenek, ez viszont a gyöngytyúk életformáját is „megnyirbálja”, a kevesebb mozgás, a gyűjtögető életmód hiánya a hús ízében is érezhető minőségromlást eredményez. Márpedig a gyöngytyúk esetében egyértelműen nem az egyébként aprócska, kemény héjú, bár rendkívül krémes és tápanyagokban gazdag tojás, hanem a hús-termelés a cél, valamint hogy ez a ritka minőségű termék egyre több hazai család számára elérhetővé váljék.

Doros Judit

Jó üzlet a díszlúd, a díszréce

FOTÓ: BOCSKAY ZSOLT

Legutóbbi számunkban bemutatottuk az állattenyésztő és vadgazda mérnöki diplomával rendelkező TERNYIK NOÉMIT, aki a kiskunhalasi Rekettye pusztai birtokon alakította ki és üzemelteti saját állatfarmját. A Ruca Várban díszlúdból, díszrécéből, baromfiból számos fajtát tart, rajtuk kívül pedig lábasjóságok, kecske, törpedisznó, póni, valamint emu és papagáj is található. Most arról is szó lesz, hogyan tartja Noémi a madarait, és milyen új módszerek segíthetik a gazdálkodást.

Jó ötlet volt, hogy beindította a Ruca Várat?

– Sehul nem hirdettem, hogy megnyitottunk, mert ez valójában egy tenyésztelő, de sokan megállnak az út szélén, hogy bejönnének körülnézni. Az is igaz, hogy a látogatók nem mennek el üres kézzel, vesznek ezt-azt. Voltak már itt óvodás csoportok, sőt, egyszer beteg gyerekek is meglátogatták a parkot. Ha lenne kapacitásom rá, akkor terápiás foglalkozásokat tartanék, ezért is vettem két idősebb póni kancát, de most úgy látom, hogy ehhez már egy külön ember kellene.

Azt nagyon hamar, szinte gyereként megtapasztalta, hogy a lóból, a lótarásból nem lehet megélni. De akkor miből lehet?

– Pedig a ló mekkora szerelem! Olyan hozzáállással lehet ebből pénzt csinálni, hogy nem kezdek el ragaszkodni minden egyes állatkámhoz, mint gyerekkoromban, hanem tudatosítom magamban, hogy ők

valakit nagyon boldoggá tesznek majd ott, ahová kerülnek. Tudni kell őket elengedni, csak így tud profitálni az ember. Remélem, nagyon jó helyük lesz, és megfelelően gondoskodnak róluk. Szívesen tartom a kapcsolatot a kezdő állattartókkal, ha kérdésük lenne, telefonon elérnek, így visszajelzést is kapok a hozzájuk került jóságokról.

Mire jó egy díszmadár?

– Mire jó egy kerti tó? Olyan szép. Az ember lelkének sok minden kell, például az, hogy lásson ilyen madarakat az udvaron. Őket csak dísznek tartják, és az ember mindig a díszért fizet a legtöbbet. Stabil a piaci értékük.

Mit csinál olyankor, amikor nem szabad állatvásárt tartani, és nem tudja ott eladni a jóságokat?

– Úgy tűnik, hogy egész jól működik a tojások postázása. Eddig ezeket a madarakat felnőtt korukban adtam el, amikor már párba lehetett állítani őket. Nagyon drága jóságok, 15 és 40 ezer forint között van az

áruk, és bár a fiatal olcsóbb, de sok vele a gond, és nem biztos, hogy megmarad.

A járvány miatt nem jöttek a vásárlók, viszont szívesen rendeltek tojást, és próbálkoztak a kiköltéssel. Nagyon alaposan becsomagolom tojástartóba, papírba, forgácsba, és így még törésbiztosítást sem kell kötnöm. De mielőtt egyet is küldenék, tartok egy hónapos tesztelgetési szakaszt, és kiderítem, hogy megfelelő százalékban termékenyek-e a tojások. Óvatosan kell kelteni ezeket, mert puhább a héjuk, ha pedig kikel a kicsi, azonnal menekül, bárhová elbújik, és bárhonnán kibújik. Nem akar enni, inni, ezért kis házi kacsát kell mellé rakni, mert különben világgá megy, vagy elpusztul.

Ezek szerint kényesek is ezek a drága madarak?

– A díszludak, díszrécék nem beteges állatok, talán csak kiskorukban van velük gond, akkor is leginkább a stressztől pusztulnak el néhányan. Amelyik viszont megéri, hogy tollba kerül, vagyis 8-10 hetes

A mandarinréce Ázsiából származó madár, a házastársi hűség és boldogság jelképpálla Kínában, mivel a hím és a tojó élete végéig együtt marad és utódaikat is párban nevelik

lesz, azzal már nagy baj nem szokott történni. Arra kell csak ügyelni, hogy ne tegyenek kárt magukban vagy egymásban, mert gyakran felakadnak, bebújnak, beszorulnak.

Mire kell figyelnie annak, aki volierben tartja őket?

– Az én kis tavaimat hetente le kell engedni, főleg nyáron, mert két nap alatt elalgásodik a víz, meg aztán bele is ürítenek. A takarmány mindig legyen fedél alatt, ne hogy megázzon, és naponta kapjanak friss tápot az állatok. Ebbe minden gyógyszert és vitamint bele kell tenni, ami fontos a számukra, hiszen a ludak és a récék nem kis itatóból isznak. Általában sima tojótápot kapnak, de előfordul, hogy féreghajtót is kérek a takarmányba. A lényeg, hogy legyen a 16-17% fehérje, a megfelelő rosttartalom, szelén, kalcium, vitamin, és a többi, ami általában a tojótápban található. Volt idő, amikor több fehérjét adtam nekik, mert szerettem volna, hogy jobban tojjanak, amit sikerült is elérni, viszont gyengébb lett a termékenyülés. Például a mandarinrécétől lejtött tojásnak csak körülbelül a fele lett szemes.

Milyen gyakran jön ki az állatorvos?

– Legfeljebb akkor, ha megkérem, hogy boncolja fel az elpusztult állatot, és mondja el, mi volt a baja. A madárinfluenzától azért nem tartok, mert a baj megelőzése érdekében ügyelek arra, hogy szellősen legyenek a jóságok, tisztán tartom a környezetüket, és a takarmányra is odafigyelek. Lehálózva tartom a madarakat, oda idegen nem mehet be, mi pedig, akik ellátjuk őket, sűrűn fertőtlenítünk. Ha ezek rendben vannak, akkor szerintem kicsi az esély arra, hogy bejusson a vírus.

A díszbaromfi is ennyire igénytelen?

– Nem, a díszbaromfit – csirkeféle, parasztpulyka, gyöngyös – már kiskortól kezdve ajánlott vakcinázni pestisre, Gumborora, szalmonellára és Marekra, bár ez utóbbira egyre nehezebb beszerezni a gyógyszert. Nálam 200-500 csibe kel ki egyszerre, viszonylag sűrűn vannak a nevelők, így a betegségeket is előbb át tudják adni egymásnak. Egy kint tartott réce, aki az anyja után szalad, és azt eszi, amit az mutat neki, sokkal ellenállóbb lesz. Fontos, hogy a napos baromfit nem ajánlott rárakni a forgácsra, mert megeszi, és hamar elpusztul tőle, ezért az első héten érdemes hullámpapíron tartani. Ezek buta állatok, és ha nincs mellettük az anyjuk, akkor nem tudják, hogy mi az, amit meg szabad enni. Az is a vakcinázás mellett szól, hogy itt foly-

A farm első felében több hatalmas, saját készítésű volier áll, ezekben tartja Noémi a díszludakat, díszjércéket, pávákat. Az előbbi kettőből nagyjából kétszáz van, az utóbbiból viszont csak néhány példány, mert pávát már

sokan tenyésztenek, és kevésbé viszik őket a vevők. Amerika és Ázsia találkozik azon a részen, ahol egymás mellett él – egyébként békében – a mandarin- és a karolin réce több színváltozata. A sárga sujtásos fityűlőludak eleve agresszívebbek, mint a récék, ezért őket páronként külön helyre kell tenni, mert különben megtépik egymást. A gyémánt- és pirosarany fácánoknál is minden család más-más volierben lakik, mert a kakasok nem szeretik egymást, és féltik a 3-3 tojójukat. Keverni nem ajánlatos őket, mert összepáranak, és az eredmény messze nem olyan szép, mint az eredeti fajta. Az angol abacot ranger kacsa általában hűséges a párjához, de előfordul, hogy egy másik fajtaival is megpróbál párosodni. A többiektől eltérően a gyöngytyúknak nem kell csonkolni a szárnyát, mert tudja, hogy hol van a felső háló. A fodros galambok eleinte ketrecekben éltek, de ott „nem néztek ki jól” Noémi szerint, ezért ők is kikerültek a volierbe, ahová betett egy külön házat a számukra. Velük lakik Sanyi, a kopasznyakú selyem kiskakas, akit a gazdája a Ruca Várba menekített, mert az eredeti lakhelyén bántották a többiek. A kakasoknak egyébként azért ad nevet Noémi, mert így tud kit okolni, amikor nem lesz szemes a tojás.

ton jönnek-mennek az emberek, én is gyakran benyúlok a ketrecekbe, és válogatom, hogy kinek mi kell, ez pedig stresszt okoz az állatoknak, egyszóval, ilyen helyzetben nem árt elővigyázatosságból előre védelmet adni nekik. A tollaslábú és egyéb szépségre kitenyésztett fajták általában gyámoltalanabbak, emberi odafigyelés nélkül kisebb az esélyük a túlélésre. Az állatorvost többnyire a gyógyszerek felírása miatt hívom. Ma már sokféle komplex szer van, amit az ivóvízbe keverve a laikus is fel tud használni. A baromfinál a legtöbb betegség tünetei könnyen felismerhetők és kezelhetők, a vad fajták viszont kevésbé szeretik megmutatni, ha nem érzik jól magukat.

Ezek szerint a díszbaromfi tartásához sem kell különleges képzettség.

– A felnőtt díszbaromfit még a kezdőknek is bátran ajánlom, mert akkor már nincs velük gond, a kicsiknek viszont macerásabb a nevelése a speciális takarmányozás miatt. A „friss” gazdánál is történhet baj, de általában nem az elhanyagolásból. Akik viszont azt gondolják, hogy a díszbaromfi úgy fel tud nőni, mint nagyanyáink kapirgálósai, minden nélkül, kukoricadarán, maradékon és vízen, azok nagyot szoktak csalódnai, mert senyves, beteges állataik lesznek, ha egyáltalán túlélnek a csibekort.

BZS

A BEMUTATÁS MÁR KEVÉS

Állatpark, ahol gazdálkodnak is

Fotók: BNE

Új koncepcióval és üzemeltetővel nyit a hortobágyi Pusztai Állatpark, amely korábban az őshonos háziállatok bemutató és génmegőrző helyeként működött. A jövőben leginkább családi gazdaságra hasonlít majd, ahol lehet vásárolni friss tojást, húst, vagy éppen feldolgozott háztáji élelmiszert is. Jelenleg az új bemutatóterek kialakítása, és az őshonos háziállatok beszerzése zajlik. De már nagyon készülnek a nyitásra.

Néhány hónapja új üzemeltetője van a hortobágyi Pusztai Állatparknak, amelyet 1997-ben a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. azért hozott létre, hogy bemutassa a régi magyar háziállatainkat, és elősegítse e fajták fenntartását, népszerűsítését. Szerveznek itt néhány kiemelt jelentőségű rendezvényt is, köztük az Országos Gulyásversenyt és Pászortortálkozót, vagy épp a Magyar Szürke Birkák Vásárát.

Az állatpark a debreceni TerepSzemle Stúdió Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Kulturális Egyesület pályázaton nyerte el működtetésének jogát; céljuk egyrészt a létesítmény gazdaságosabbá és fenntarthatóbbá tétele, másrészt olyan új elemekkel gazdagítsák a kínálatot, amellyel még több embert tudnak megszólítani, s még szélesebb réteget ismertethetnek meg a fenntarthatóbb, egészségesebb élettel.

– Alapvetően egyfajta családi gazdaságként tekintünk a Pusztai Állatparkra, ahol helyi termékeket, vagy épp a szaporulat révén nyert húsféléseket, tojást, tejtermékeket is tudnak vásárolni a látogatók – mondja *Konyhás István*, az állatpark vezetője. Ám az új célok között az is szerepel, hogy az érdeklődők

megtapasztalhassák, a szabad tartásban nevelt állatok teje, húsa, tojása ízletesebb, mint a tömegtermelésben tartott társaiké. A „családi gazdaság” az ő esetükben szó szerint értendő, hisz’ párja, *Veres Hajnalka* őstermelő, az egyesület elnöke és számos program ötletgazdája, aki így később az értékesítési láncba is bekapcsolódhat.

A Hortobágy és térsége fejlesztésére konzorciumban elnyert pályázatból az állatpark korszerűsítésére is jutott közel kilencvenmillió

forint. Ebből alakították ki a bivalyfüröszőt, amelyhez egy fából épült, környezetbe illő híd vezet. Innen jól belátni a karámkokat, legelőket, s az ott bókászó vagy épp pihenő állatokat. Néhány istállóépületet is kijavítottak, rendbe tettek, s új kerítések kerültek az elhasználadottak helyére.

Fogadj örökre egy tenyészállatot!

Az állatparkban kizárólag Kárpát-medencei őshonos háziállatokat mutatnak be és hasznosítanak úgy, hogy a terület adottságainak megfelelő létszámú állatállományt tartanak, a fajta adottságaihoz igazodó tartással és legeltetéssel. Jelenleg korántsem teljes a „létszám”, szeretnék a lehető legnagyobb őshonos spektrumot megmutatni a látogatóknak, miközben minél több fajmentési programba is bekapcsolódnak, sőt, akár újakat is kezdeményeznek. A fajmentési program részeként azt tervezik, hogy az itt bemutatott tenyészállatokat örökre lehessen fogadni, amelynek díjából biztosítani tudnák az adott egyed tartását, vagyis közvetve bárki bekapcsolódhatna az ősi magyar fajták fenntartásába. A többlet-állatszaporulatot helyi állatvásáron értékesítik majd, de a fajmentésben is jelentős előrelépést jelentene, ha a tartásba minél több gazdálkodót tudnának később bevonni.

– A lelki szemeink előtt egyfajta magyar River Cottage lebeg, ahová a városi ember úgy tud betérni, hogy nemcsak nézheti, megfoghatja, de meg is kóstolhatja az itt tartott állatokból készült termékeket – mondja a szakember. Hozzáteszi, sajnos manapság már

A magyar juhajták, a racka, a cikta, a cigája is helyet kapott a bemutatótérben

Konyhás István: állatpark leglátványosabb fejlesztése biztosítja a rálátást a bivalyokra és a Hortobágyi pusztára is

túl messzire került egymástól a termelői és fogyasztói lánc két vége, a fogyasztók többször nem ismerik az ételük eredetét, és fogalmuk sincs, hogyan kerül az asztalukra. Hajdanán az itt bemutatott állatokat elsősorban hasznuk miatt tartották, nem pedig szépségükért.

– Szerintünk ma is nagyon fontos, hogy az idelátogató össze tudja hasonlítani egy tömegtermelésből származó tej, tojás, sajt, méz, gyógytea, kolbász vagy sonka ízét a szabad tartásban keletkező ízletes, ősi magyar állatfajtaéval. Ezeket az állatokat korábban azért tartották, hogy megegyék őket, ezért csak úgy lehet igazán megértetni a látogatókkal a Puszta Állatpark létét, értelmét, ha ők is megtapasztalhatják, mitől volt olyan jó a nagy húslevese. Vagyis épp emiatt fontos, hogy tematikus programok keretében bemutassuk az állatfajtaikat a születésüktől egészen a hasznosulásukig – érvel Konyhás István.

Önkéntes túljelentkezés a Hortobágyon

Az állatpark működtetési jogát nemrégiben elnyerő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület tagjai már korábban is dolgoztak olyan területen, ahol állattartásról, környezeti nevelési programról, kutatásról, fajmentésről, turisztikai szolgáltatásról, marketingről, értékesítésről, vagy éppen feldolgozásról volt szó, ezáltal az ezeken a területeken szerzett tudásukat és tapasztalatukat az állatpark működtetésében is kamatoztathatják. A turisztikai szezonban pedig nagyban támaszkodnak majd az Európai Szolidaritási Testülettel közös, évek óta jól működő nemzetközi önkén-

tes programjukra, amelynek keretében költséghatékonyan vonhatnak be a munkába helyi és külföldi önkénteseket.

– Ezt a rendszert már négy éve alkalmazzuk a Madárkórház Alapítványnál, 2020-tól pedig már a Hortobágyi Nemzeti Park Látogató Központjában és a Vadasparkban is – mondja Konyhás István. Havonta tizenkét önkéntest tudnak fogadni, s mivel az érdeklődés nagy, így az utánpótlás is biztosított. A Puszta Állatparkot gyakorlati helyként is szeretnék majd működtetni agrár-, természetvédelmi és környezetvédelmi középiskolai, illetve BSc képzésben.

Slambuc a pásztortól, tojás a kosárból

A hortobágyi helyszín ideális arra, hogy úgynevezett „gazdaképző” táborokat tartsanak, ahol a résztvevő gyerekek megismerkedhetnek a háziállatokkal, gondozhatják, simogathatják őket, s megtanulhatják, hogy az állatnak ugyanúgy meg kell adni a tisztességet, a friss vizet, táplálékot, megfelelő életkörülményeket, mint az embereknek. Ráadásul a helyi pásztorok besegítenek a főzésbe, ami szintén különleges élmény lehet akár gyerekeknek, akár az idelátogató családoknak. Fontos, hogy egy-egy régi népi étel, például a slambuc vagy az igazi hortobágyi rackapörkölt készítését ne szakácskönyvekből, hanem autentikus helyi forrásból sajátítsák el az érdeklődők, akik nemcsak a receptet, hanem az együttfőzés örömeit is élményként vihetik haza magukkal.

A zöldségpiacokra alapozva kosár- vagy közösségi piac kiépítését is tervbe vették. A

Ábel kedvencei a magyar óriásnyulak

kezdeményezéshez csatlakozók a regisztráció után csomagot választhatnak maguknak, amelynek díját, ha havonta befizetik, cserébe az átvevőpontokon hetente „kosarakat” kapnak, amelyekben darált hús, karaj, pörköltnek vagy húslevesnek való csirke, nyúl, galamb, kolbász, szalámi, szalonna, kiegészítésként pedig méz, tojás, sajtok, gyógynövények találhatóak – vagyis minőségi alapanyagokat tudnak beszerezni biztos forrásból. A termékhez való visszatérés jegyében a hosszabb távú terveik között szerepel egy „glamping” stílusban megépített szálláshely létrehozása, amelynek számos előnye van a hagyományos szállodákkal szemben. A szálláshely nyújtotta szabadságot akár egy ötcsillagos hotel kényelmével ötvözhetik, ugyanakkor nem rongálják a környezetet, hiszen nem kell jelentős átalakításokat végezni a természetben az építmény felépítéséért. Egy tájba illő glamping természetvédelmi területen is létrehozható, a TerepSzemle Stúdió Egyesület például az állatpark hátsó traktusában tervezi ennek megépítését, ahonnan testközelben gyönyörködhetnek majd az itt tartózkodó vendégek a pusztai tájban.

Doros Judit

Amit a takarmánykiegészítőkről tudni kell

Takarmány-kiegészítőknek vagy -adalekoknak azokat az anyagokat nevezzük, amelyeket azért keverünk a takarmányhoz, hogy javítsuk a táplálóanyagok emészthetőségét, hasznosulását, a bél mikroflórájának stabilitását és ezáltal a gazdasági állatok fajlagos mutatóit, immunrendszerét és egészségi állapotát. Az egyes takarmánykiegészítők hatását nagyban befolyásolja a tápok összetétele, a felhasznált alapanyagok köre, a madarak életkora, hasznosítási típusa. Ez a magyarázata annak, hogy a különböző takarmánykiegészítővel végzett kísérletek eredményei sokszor ellentmondásosak, és a gyakorlatban nem igazolható a készítményeknek tulajdonított pozitív hatása.

A takarmány-kiegészítők általában kis koncentrációban, többnyire gramm/tonna nagyságrendben, a premixek komponenseiként kerülnek felhasználásra. A keverési hibák elkerülése és a megfelelő homogenitás elérése érdekében bekeverésüket csak az erre felkészült üzemek végezhetik. A baromfi-takarmányozásban felhasznált kiegészítők egy része megegyezik a táplálékkiegészítővel (mikroelemek, vitaminok, probiotikumok, prebiotikumok, gyógy- és fűszernövények, illóolajok stb.), más félüket kifejezetten az állatok érdekében fejlesztettek ki (enzimkiegészítők, aminosavak, toxinkötő készítmények stb.).

Antibiotikumok

Szubterápiás dózisban az antibiotikumok is hozamfokozó hatásúak. Széles körű alkalmazásuk azonban felvetette az úgynevezett keresztrezisztencia kialakulásának kockázatát, ami azt jelenti, hogy több baktériumtörzs a gyógyászatban alkalmazott antibiotikumokra is rezisztenssé válhat. Emiatt az Európai Unióban 2000-től kezdődően csökkentették, 2006. január 1-től pedig megszüntették a hozamfokozó antibiotikumok felhasználását. A fenti aggályok ellenére napjainkban a világ számos részén is használják őket.

Itthon azonban az egyik legnagyobb kihívást az antibiotikum-használat visszaszorítása jelenti, miközben soha nem látott termelési potenciállal rendelkező fajtákat használunk, amelyek ugyanakkor érzékenyek a környezeti stresszre és betegségekre. Ebben a cikkben emiatt csupán azokra a takarmány-kiegészítőkre koncentrálok, amelyek a bél mikroflóra-stabilitását, a madarak ellenálló képességét javítják.

Gyógy- és fűszernövények, növényi kivonatok, illóolajok

A gyógy- és fűszernövény alapú takarmánykiegészítők a teljes növényi örleményt, vagy annak bizonyos részeit (virág, levél, mag), illetve a növények kivonatait tartalmazzák. A gyógy- és fűszernövények különböző ható-

Gyógy- és fűszernövényekben előforduló hatóanyagok

Hatóanyag	Előfordulás
Alkaloidák	boglárka, mák, nadragulya
Alliin	fokhagyma, medvehagyma, vöröshagyma
Illóolajok	oregánó, édeskömény, fahéj, borsikafű
Keserű anyagok	tárnics, üröm
Flavonoidok	máriatövis gyümölcse, bodza
Tanninok	tölggyfa kéreg, varázsdíó kéreg
Szaponinok	Yucca schidigera (mojave jukka)
Csípős anyagok	gyömbér, bors, paprika

anyagokat tartalmaznak, amelyek komplex módon, pozitívan befolyásolhatják a madarak immunrendszerét, antioxidáns-státusát, az emésztőenzim kiválasztását és a bél mikroflóráját. Pontos hatásmechanizmusukat nem minden esetben ismerjük. A baromfi anyagcseréjére, termelésére gyakorolt hatásokról kevés a tudományosan megalapozott, független kutatási eredmény.

A gyógy- és fűszernövények felhasználása nem újkeletű a humán gyógyászatban és a gazdasági állatok takarmányozásában.

Fiatal pulykák esetében, például a kisebb paraszti gazdaságokban, Európa több országában használtak medvehagyma- vagy vöröshagyma-kiegészítést az emésztési rendellenességek megelőzése érdekében. A fokhagyma kéntartalmú szerves vegyületei antibakteriális hatásúak, emellett kedvezően befolyásolják a hasnyálmirigy és a vékonybél emésztőenzimének szekrécióját. A jelenség azzal áll összefüggésben, hogy az éterikus olajok fokozzák a bélcsatorna vérellátását.

Az oregánó-kivonatról bebizonyosodott, hogy kokcidiosztatikus hatással bír, csökkenti az *Eimeria* fajok okozta bélbetegedések kialakulását. Egyes fűszernövények, mint például a kakukkfű, a menta, a zsálya vagy a rozmaryng, jelentős antioxidáns hatású anyagot is tartalmaznak.

A rendelkezésre álló eredmények alapján megállapítható, hogy a gyógy- és fűszernövény-kivonatok általában nem növelik a takarmányfelvételt, sőt, inkább kismértékben csökkentik azt. Az állatok testtömeg-gyarapodására gyakorolt pozitív ha-

tásukat csupán ritkán sikerült igazolni. A testösszetételre és a húsminőségre nincsenek hatással. Antimikrobiális hatása több növényi hatóanyagnak is van. Ez irányú pozitív hatásukat kihasználhatjuk a bélben található patogén mikrobaszám és a betegségek kialakulásának csökkentésére.

Probiotikumok

Az antibiotikumokkal ellentétben a probiotikumok használatának célja, hogy a bélben túlsúlyba kerüljenek bizonyos kedvezőnek ítélt baktériumok. A probiotikum tulajdonképpen egy élő mikroflóras készítmény, amely stabilizálja az állat bélflóráját. A kedvező mikroorganizmusok olyan enzimeket termelnek, amelyek segítik a gazdasági állatok emésztési folyamatait és gátolják a patogéneknek. Fiatal madaraknál sikeresen lehet kezelni probiotikumokkal a bélflóra stabilitását vagy a termelés későbbi szakaszaiban fellépő egyéb emésztési problémákat.

A kedvezőnek ítélt baktériumok a következő módokon fejtik ki hatásukat:

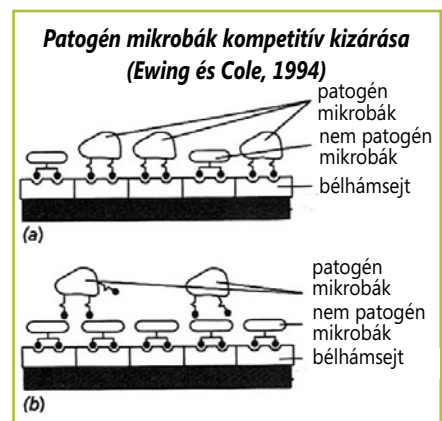
A bélnyálkahártyához kötődően megakadályozzák a patogén mikrobák megkötődését. Számos baktériumnak – például az *E. colinak* – kapcsolatba kell kerülnie a bélhámmal ahhoz, hogy felszaporodjon a bél-

Semlegesítik a patogén baktériumok által termelt enterotoxinokat.

Baktericid hatásúak, ami azt jelenti, hogy a tejsavtermelők a tejcukorból tejsavat állítanak elő, amelynek révén a bél pH-ja olyan alacsony szintre süllyed, hogy azt a káros mikrobák nem képesek tolerálni. A fermentáció során hidrogén-peroxid is képződik, amely csökkenti a Gram-negatív baktériumok szaporodását. Néhány tejsavtermelő baktérium, mint a *streptococcusok* és *lactobacillusok* antibiotikumokat is termelnek.

Csökkentik az aminosav képződését, a coliform baktériumok ugyanis dekarboxilezik az aminosavakat, amelynek eredményeképpen aminosavak jönnek létre. Ezek irritálják a bélhámot, toxikusak és hasmenést okozhatnak.

Javítják az állatok immunstátusát, növelik az antitestek termelődését.

A monogasztrikus (együregű gyomrú) állatok tápjaiba általában *Lactobacillusok*, *Bacillus subtilist* és *Streptococcusok*at, az élesztők közül pedig különböző *Saccharomyces* fajokat használnak probiotikumként.

Prebiotikumok

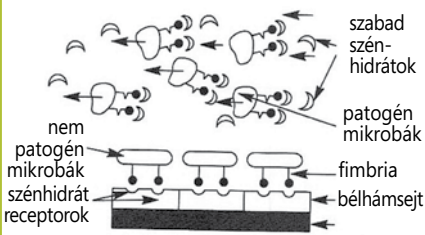
A 2 és 20 cukoregységből álló úgynevezett oligoszacharidok szintén kedvezően befolyásolják a monogasztrikus állatok teljesítményét. Ezeket az oligoszacharidokat prebiotikumoknak is nevezik, amelyek elősegítik a kedvezőnek ítélt baktériumok szaporodását. Ilyen oligoszacharidokat tartalmaznak például a szójadara-, a repce- és a különböző pillangós magvak (alfa-galaktooligoszacharidok, GOS), a gabonamagvak (fruktooligoszacharidok, FOS), a tejtermékek (transzgalaktooligoszacharidok, TOS) és az élesztősejtfal-kivonatok (mannán oligoszacharidok, MOS).

Kedvező hatásukat két módon fejtik ki. Egyrészt, miután az állatok emésztőenzimjei csak gyengén képesek őket bontani, a

kedvező hatású baktériumok tápanyagként hasznosítják őket a vakbélben és felszaporodnak, kiszorítva ezzel a patogéneket, például a *Salmonella* és *Campylobacter* fajokat. Fermentációjuk (erjedésük) során megnő a vakbélben az illózsírsavak mennyisége, amelyek táplálóanyagot jelentenek a bélhámsejteknek.

Másodsorban olyan módon is megváltoztathatják a bél mikrobapopulációját, hogy képesek megkötni a károsnak ítélt baktériumok egy részét. A potenciálisan patogének olyan lektinokkal rendelkeznek, amelyek segítségével képesek a sejthártyához tapadni, és a kötődést követően a baktériumok gyorsan szaporodásnak indulnak. A szalmonella fajok és az *Escherichia coli* mannóz-specifikus lektinokkal rendelkeznek. Ha nagyobb mennyiségű mannóz-tartalmú szénhidrát kerül a bélbe, például a MOS felhasználásakor, a káros baktériumok ezekhez a szénhidrátokhoz kötődnek, így kevesebb kerül közülük kapcsolatba a sejthártyával. Az élesztőkben található mannánok hasonló elven működnek.

Oligoszacharidok hatása patogén kórokozókra a bélben (Ewing és Cole, 1994)

Az oligoszacharidok működési mechanizmusának pontosabb megismerésére és hatékonyságuk vizsgálatára számos kutatást végeztek az elmúlt években. Ezek az eredmények azt bizonyítják, hogy például az *E. coli*-val történő fertőzést követően a GOS csökkentette a csipőbél pH-ját és a coliform

baktériumok számát. Az FOS és TOS kiegészítések csökkentették az aerob baktériumok számát a fiatal állatok bélcsatornájában, ennek eredményeképpen az állományban kisebb arányban fordult elő hasmenés. A kutatások egy része prebiotikumokkal gyakorlati körülmények között a testtömeggyarapodásban és a takarmány-értékesítésben is megnyilvánuló pozitív hatásról is beszámolnak. Más kísérletekben csupán a béltartalom pH-jának csökkenését tapasztalták a mikroflóra összetételének változása és a termelési eredmények javulása nélkül. Az eredményekben rejlő ellentmondások oka részben a kísérleti tápok összetételében, részben pedig az állatok tartási körülményeiben lévő különbség lehetett.

Szerves savak

A szerves savak (hangyasav, fumársav, almasav, citromsav, tejsav, vajsav, szorbinsav)

és azok sói nem csupán tartósítószerként, hanem takarmány-kiegészítőként is használhatók. A tápokhoz keverve vagy az ivóvízhez adagolva elsősorban az előbélszakaszok és a vékonybél kémhatását csökkentik, így a probiotikumokhoz hasonlóan visszaszorítják a potenciális kórokozók felszaporodását. Védett formában a vakbélben zajló mikrobiális fermentációt is befolyásolhatják.

Azontúl, hogy a környezetük kémhatását befolyásolják, gyorsan át tudnak jutni a mikroorganizmusok sejthártyáján. A mikrobákba jutva disszociálnak, csökkentik a pH-t és gátolják a sejten belüli enzim- és transzportrendszerek működését. A hidrogénionok eltávolítása kimeríti a baktériumok energiatartalékait és pusztulásukhoz vezet. A hangyasav és sói például csökkentik az *E. coli* és *Salmonella* számot, negatívan befolyásolják ugyanakkor a tejsavtermelőket is. Az ecetsav és propionsav csupán nagy koncentrációban hatékony, a vajsav azonban igazolt módon hatékony a coliform baktériumok gátlásában. A tejsav hatással van az *E. coli* koncentrációjára, a szorbinsav pedig a *Salmonella* és a coliformok szaporodására. A savanyítók termelési paramétereiben is megmutatózó pozitív hatását a választott malacok és a hizósertések esetében számos kutatási eredmény bizonyítja. A baromfifajokkal végzett kutatások eredményei nem egyértelműek, de bizonyos madárfajok, korcsoportok, például a kispulykák esetében rutinszerűen használhatók.

Dr. Dublec Károly

egyetemi tanár, campus főigazgató
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus

HAZAI APP – SEGÍT MEGTENNI AZ ELSŐ LÉPÉST

A Hazai applikációba regisztráló termelők az eddig megszokott lehetőségektől merőben eltérő, a piacon egyedülállóan új értékesítési csatornán juttathatják el termékeiket a potenciális vásárlókhoz. Egy, a geolokációs keresésen alapuló modern applikáció segítségével, az első találkozás lehetőségét adja teljesen ingyenesen, mind a termelők, mind pedig a felhasználók számára.

Az applikáció ötletgazdája és a megvalósulásért dolgozó emberek mind egytől egyig elkötelezettek a magyar termékek iránt. **Ez az új kezdeményezés lesz a híd, a biztos kapocs a hazai termelők, termesztők, illetve az őket kereső vásárlók, felhasználók között.** Segítségükkel egymásra talál a termékét kínáló, piacot kereső magyar élelmiszergyártó és az egyedi, különleges, termékeket kereső potenciális vevő.

A HAZAI App célja nemcsak a klasszikus értelemben vett kereskedelem elősegítése, hanem ezen túlmutatva a turizmus bevonásával, egyfajta társadalmi párbeszéd, emberek közti kommunikációs kapcsolatok fejlesztése is, egymás meg- és elismerése, valamint a magyar (HAZAI) termékek lehető legjobb piaci helyzetbe hozása.

Reméljük minél többen csatlakoznak mind termelői, mind pedig felhasználói oldalon a Hazai Apphoz.

 www.hazai.app

Drágább növényi, olcsóbb állati termékek

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyorstájékoztatója szerint 2021 első negyedévében – az előző évhez képest – az agrártermékek termelői ár szintje 13%-kal nőtt. A növénytermesztési és a kertészeti termékek átlagára 25%-kal drágult, az élő állatoké és az állati termékeké 7,9%-kal csökkent. A mezőgazdasági ráfordítások árai 7,3%-kal, a takarmány-költség 18,9%-kal nőtt.

Sertés piac

A Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR) a 10–14. héten a malacpiacokról adásvételi árakat nem közölte. A 15. héten Mórahalmon a kis súlyú, 15 kg-os választott malacok ára 15–19 ezer Ft, a nagy súlyú, 15–25 kg-os hízóalapanyag 17–20 ezer Ft volt. Egy héttel később Ruzsán 15–21 ezer Ft-ért, a 17. héten Kisteleken 16–22 ezer Ft közötti áron cserélt gazdát a portéka. A 18. héten a PÁIR adatokat ismét nem közölte.

A vágósertés piacon a termelői átlagár a 13. heti kilónkénti 437,70 Ft-ról a 18. héten 405,30 Ft-ra gyengült, és 73,10 Ft-tal elmaradt az előző évitől. A forgalom a 13. heti 45,2 ezer darabról a 18. hétre 58,4 ezerre erősödött, és 12,5 ezerrel felülmúlta a tavalyit.

A KSH adatai szerint 2021. I–III. hónapokban a vágósertés termelői átlagára (malac és süldő nélkül) 372 Ft/kg volt, 28,8%-kal alacsonyabb, mint egy éve. Márciusban kilónként 419 Ft volt a vételár, 75 Ft-tal magasabb, mint egy hónappal korábban, de 2020-szal összevetve 123 Ft volt az áresés. Februárhoz képest márciusban 33 ezerrel, 343 ezer darabra felfutott a forgalom, ami az előző évhez viszonyítva is 14 ezer eggyeddel több lett. Az első negyedévben a 2020. évinél 2,4%-kal több, összesen 938 ezer darab, 111181 tonna vágósertést értékesítettek. Az átlagsúly 118,5 kg volt.

Az Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft. (AKI) adatai szerint a 18. héten, a hazai termelésből származó vágósertések élőtö-

megre vetített termelői átlagára 58 390 egyed tekintetében 405,30 Ft volt, ami jócskán, kilónként 73,10 Ft-tal elmaradt a 2020. évitől és 2,10 Ft-tal alulmúlta az előző heti vételárát. Ezen a héten a hasított meleg súlyra vetített ár 56 318 db S/EUROP minősítésű vágósertések esetében: 511 Ft/kg és 439 Ft/kg között változott. A legjobb három minőségi kategóriákba sorolt alapanyag megoszlása ekként alakult: S minőség:

R3 minőségű fiatal bika vágóhídi belépési ára hasított hideg súlyra, kg-ra vetítve az EU tagországaiban										
	8. hét	9. hét	10. hét	11. hét	12. hét	13. hét	14. hét	15. hét	16. hét	17. hét
EU átlag	1345	1358	1373	1376	1369	1363	1358	1363	1387	1384

Forrás: AKI

46,8%, E minőség: 46,6%, U minőség: 6,1%, összesen 99,5%. Egy hét leforgása alatt 334 eggyeddel kevesebb lett az értékesített mennyiség, de így is 2020-hoz képest tetemesen, 12 489 darabban nőtt a felvásárlás.

A megfigyelt tíz hét alatt az egységes piacon kilogrammonként 71 Ft, hazánkban pedig 73 Ft volt a drágulás. Jóllehet a 17. héten így is a közösségi átlagár még mindig 74 Ft-tal, a belföldi ennél is jelentősebben, 119 Ft-tal elmaradt a tavalyitól. Ekkor a tagállamok árrangsorában a 14. helyet foglaltuk el.

A 17. héten a legmagasabb vételár Svédországban (713 Ft), Portugáliában (698 Ft/kg) és Bulgáriában (645 Ft/kg) volt, a legalacsonyabb árakat Belgiumban (481 Ft), Szlovákiában, Horvát- és Csehországban (512 Ft/kg) közölték. Egy év alatt – az átlagos 11,6%-os árcsökkenéshez képest – legjobban, 11%-kal Svédországban emel-

kedett, míg leginkább Horvátországban, 23,2%-kal esett az ár. Az egy kilogramm hasított súlyra jutó tagállami árkülönbség másfélszeres, 232 Ft volt, a korábbiakhoz képest nőtt.

Marhapiac

A vágómarha piacon márciusban, februárhoz viszonyítva visszafogottabb lett a forgalom, tovább erősödött az ár. A negyedéves felvásárlás meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint a termelői átlagár (borjú nélkül) 2021. I–III. hónapokban 461 Ft/kg volt, 4,7%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A harmadik havi egy kilogramm élőtömegre vetített eladási ár 478 Ft/kg volt, amely 19 Ft-tal felülmúlta az előző havit és 22 Ft-tal meghaladta az elmúlt évi árat. Egy év alatt 3618 db-ról 3754 db-ra

nőtt a kereskedés, de így is 854 darabban alulmúlta a II. havi kimagasló mennyiséget. Január-március hónapokban 12 116 darab 5757 tonna súlyú vágómarhát forgalmaztak. A felvásárolt létszám jelentősen, 6,4%-kal, az össztömeg szerényebben, 2%-kal nőtt.

A 17. héten az R3 minőségű fiatal bika esetében a legmagasabb termelői átlagárakat Svédországban (1687 Ft/kg), Olaszországban (1452 Ft/kg) és Németországban (1427 Ft/kg), míg a legalacsonyabbakat Litvániában (1029 Ft/kg), Belgiumban (1080 Ft/kg), Szlovéniában és Romániában (1168 Ft/kg) jegyezték.

Tehéntejpiac

A KSH adatai szerint 2021. I–III. hónapokban a termelői átlagár 2,2%-kal 110 Ft-ra erősödött. A felvásárlás 439 012 tonna, az árbevétel 48,3 milliárd Ft volt. Az első negyedévben a 2020-hoz képest jócskán, 21 293 tonnával nőtt a kereskedés.

Áprilisban tovább lassult a tej- és tejtermékek drágulása. Az egy évvel korábbihoz képest a sajtókért 1,2%-kal, a vajért 0,6%-kal kevesebbet kellett fizetni, viszont a folyadéktej 0,7%-kal, a tejtermékek pedig 1,7%-kal drágultak.

Az E minőségű vágósertés egy kg hasított hideg súlyra vetített átlagára										
	8. hét	9. hét	10. hét	11. hét	12. hét	13. hét	14. hét	15. hét	16. hét	17. hét
EU átlag	488	518	549	-	570	568	566	565	567	559
Magyarország	453	487	528	563	566	562	556	551	553	526

Forrás: AKI

Az AKI adatai szerint márciusban az értékesített nyers tej 98,8%-a, 115 189 tonna extra minőségű volt. Az osztályon kívüli (OK) alapanyag a 2020. III. havi 1774 tonnával, az egy hónappal korábbi 1113 tonnával szemben 1397 tonna volt. Az extra tejért 112 Ft-ot, az OK minőségűért 94,70 Ft-ot fizettek a tejüzemek, 5,90 Ft-tal, illetve 13,70 Ft-tal többet, mint egy éve. Februárhoz viszonyítva az OK tej vételára 1,40 Ft-tal erősödött, az extré 1 Ft-tal gyengült.

Februárban a tejkitétel (tagállami kiszállítás és export) az előző évi 10 051 tonnáról és a februári 14 768 tonnáról látványosan, 15 255 tonnára emelkedett.

Az exportár 112 Ft volt, ami 2020-hoz képest ugyan 5,90 Ft-tal drágult, február hónappal összevetve viszont alig érzékelhetően, de 1 Ft-tal olcsóbb lett. Ennek okán a kiszállított tej átlagára kilónként 0,20 Ft-tal felülmúlta a belpiacit.

Az AKI közlése szerint az Európa Unióban februárban a nyers tej kilónkénti átlagára 126 Ft-nak megfelelő euró volt, ami januárhoz képest 0,50 Ft-tal, 2020-hoz viszonyítva pedig 8 Ft-tal erősödött. Az előző havi árral összevetve stagnált, a tavalyihoz viszonyítva viszont a belföldi ár 3 Ft-tal 111 Ft-ra drágult. A II. hónapban az uniós átlagár 15 Ft-tal meghaladta a hazait. Egy évvel korábban az árdifferencia 11 Ft-ot tett ki, amikor is a vételár 108 Ft volt.

Februárban a legmagasabb tejár Cipruson (211 Ft/kg), Máltán (184 Ft/kg), Ausztriában és Finnországban (140 Ft/kg) volt, legkevesebbet Lettországon (106 Ft/kg), Észtországban és Portugáliában (107 Ft/kg), valamint Magyarországon (111 Ft/kg) adtak érte. Egy év leforgása alatt az uniós piacon 7,4%-kal, hazánkban jóval szerényebb mértékben, 1,9%-kal nőttek az árak. Legjobban, 11,8%-kal Svédországban nőttek, legkevésbé, 1%-kal Észtországban mérséklődtek. A tagállami árkülönbség kétszeres, 105 Ft/kg volt.

Juhpaci

A PÁIR adatai szerint az élő bárány kilónkénti felvásárlási átlagára a 13. héten rekordmagasságban, 1317 Ft-on nyitott, majd csökkenni és stagnálni kezdett, végül 18. héten a tavalyi 940 Ft-tal szemben 1256 Ft-on zárt.

A KSH adatai szerint 2021. I-III. hónapokban a vágójuh termelői átlagára 1150 Ft/kg volt, 19,6%-kal több, mint egy évvel korábban. A felvásárolt vágóalapanyag volumene 1929 tonnát tett ki, 2020-hoz viszonyítva 31,3%-kal többet.

Márciusban az elmúlt évi kilónkénti 929 Ft-tal és a 2. havi 1111 Ft-tal szemben 1180

Ft volt a felvásárlási ár. Ekkor az élő bárány átlagára 1302 Ft/kg, ezen belül a könnyű bárányé 1330 Ft/kg, a nehéz egyedeké 1238 Ft/kg volt. A forgalom rekordmagasságba szökött, 1210 tonnát tett ki, ezáltal 412 tonnával felülmúlta a 2020. évi értékesítést és 817 tonnával meghaladta a február havit, de még így is elmaradt az egyre fokozódó belpiaci- és tagállami keresletől.

Az Európai Bizottság adatai szerint a hasított bárányárak az alábbiak voltak:

A 13 kg-nál tömegesebb, az úgynevezett „nehéz” vágott bárányok esetében a közösségi és a hazai átlagár a 16. héten 2533 Ft/kg, illetve 2603 Ft/kg, a 17. héten 2509 Ft/kg, illetve 2598 Ft/kg volt. Az egységes piaci ár 2020. évhez képest 24,5%-kal, a honi 39,2%-kal emelkedett. Legtöbbször, kilónként 2924 Ft-ot Németországban, 2707 Ft-ot Franciaországban, 2644 Ft-ot pedig Írországon fizettek a vágott testért (carcass). A legkevesebbet, 1249 Ft-ot Romániában adtak érte. Hazánk a 17. héten a tagállamok rangsorában 4. volt.

A 13 kg-nál kisebb, az úgynevezett „könnyű” vágott bárányok ára az egységes piacon és hazánkban a 16. héten 2224 Ft/kg, illetve 2737 Ft/kg, a 17. héten 2203 Ft/kg, illetve 2745 Ft/kg volt. A megelőző év azonos időszakával összevetve a közösségi átlagár kilónként 308 Ft-tal, a hazai 714 Ft-tal nőtt. Ekkor az adásvételi árban a listavezetők Magyarország (2745 Ft/kg), Bulgária (2581 Ft/kg) és Portugália (2501 Ft/kg) voltak.

Baromfipiac

Az értékesítés az I-III. hónapokban jelentősen, 38 479 tonnával túlszárnyalta a sertésszektorét.

Vágóbaromfi értékesítési árak (Ft/kg)				
	vágócsirke	vágóliba	vágópulyka	vágókacsa
2021 március	276	679	390	334
2020 március	265	628	395	325

Forrás: KSH

A III. havi kereskedés 53 604 tonna volt, ami 6653 tonnával meghaladta a február havit és 3617 tonnával felülmúlta az elmúlt évi volument.

Tojásipiac

A PÁIR adatai szerint az étkezési tojás csomagolóhelyi forgalma a 17. héten 10,3 millióra nőtt, ezáltal 1,3 millió darabbal meghaladta az elmúlt évit. Ekkor az eladott 10 283 ezer tojásból az 53-63 gramm közötti M méretűek 66,4%-kal, a 63 gramm feletti L méretűek 33,6 %-kal részesedtek.

Az AKI közlése szerint a 17. héten az uniós csomagolóhelyi átlagár 460 Ft/kg volt, ami 58 grammos tojást feltételezve kb. 26,70 Ft darabárnak felelt meg. A magyarországi adásvételi ár 474 Ft/kg, egy tojásra vetítve 27,60 Ft volt.

A kiserelt tojás felvásárlási ára a legmagasabb Svédországban (41,50 Ft/db), Ausztriában (40,70 Ft/db) és Olaszországban (36,20 Ft/db), míg legalacsonyabb Spanyolországban (18,50 Ft/db), Romániában és Litvániában (22 Ft/db), valamint Németországban (22,10 Ft/db) volt. A csomagolóhelyi ár egy év alatt legjobban, 32,3%-kal Svédországban drágult, míg Németországban 14,4%-kal olcsóbb lett. Az közösségben 4,5%-kal csökkent, hazánkban viszont 2,6%-kal nőtt a kiserelt tojás ára. A tagállami árkülönbség 23 Ft, 2,2-szeres volt, ami a korábbihoz képest nagymértékben nőtt.

Szemestermény-piac

Márciusban februárhoz viszonyítva a búza tonnánkénti ára 900 Ft-tal, az árpáé iradatlanul, 6700 Ft-tal nőtt, a takarmánykukoricáé viszont 4600 Ft-tal visszaesett. A III. havi forgalom búzából 63 106 tonnát, tengeriből 164 314 tonnát, árpából 13 176 tonnát tett ki. A búzakereskedés 2020-hoz képest 38 420 tonnával csökkent, a kukoricáé viszont 3466 tonnával, az árpáé pedig 765 tonnával emelkedett. Egy hónap alatt – februárral összevetve márciusban – a búzaforgalom jelentősen, 34 600 tonnával, az árukukoricáé drasztikusan, 138 342 tonnával visszaesett, az árpáé viszont mérsékelten, 2177 tonnával nőtt.

Márciusi felvásárlási/jegyzési árak változása (Ft/t)				
Termény	Felvásárlási ár 2021 március	Átlagár növekedés 2020 márciusához képest	Jegyzés 2021	Jegyzés 2020
Búza	69 000	32,7%	70 800	54 100
Árukukorica (morzsolt)	58 300	28,3%	59 000	45 300
Árpa	60 900	35,7%	64 800	45 300

Az AKI adatai szerint a 17. héten az étkezési búza ÁFA és szállítási költség nélküli tonnánkénti átlagára 74 643 Ft, a takarmánybúzáé 70 796 Ft, az árpáé 62 588 Ft, az árukukoricáé 74 065 Ft volt. A tavalyi évhez képest a kukorica tonnánként 27 973 Ft-tal, 60,7%-kal, az étkezési búza 16 804 Ft-tal, 29%-kal, a takarmánybúza 19 350 Ft-tal, 37,6%-kal, az árpáé pedig 16 270 Ft-tal, 35,1%-kal emelkedett.

Varga Gábor

Nemo lett a legszexisebb bika 2021-ben

Idén a franciaországi, a limousin fajta „bölcsőjének” is nevezett Creuse megyében rendezték meg a „legszexisebb bika” versenyét.

Négy nagyon jól izmolt bika versengett a legszexibb címért. A győztes, Nemo, egy limousin fajtájú, Creuse megyei bika lett, amelyet már a 2020. évi Párizsi Mezőgazdasági Kiállításon is díjaztak. Egy évvel későbbi izomzata még mindig a csúcson járt, így Creuse megye szupersztárjának a díj elnyerése egy újabb sikert jelentett.

A „testépítő limousin”, ahogyan La Montagne-ban mondják, ma már messze GAEC Lebourg-on (Mezőgazdasági Termelési Társulás) túl is jól ismert, nevezetesen Maison-Feyne-ben, ahol az állat nevelkedett. A hírről a francia média is tudósított, az „istállók szexszimbólumát” különösen a France Bleu francia TV-műsor csodálta.

A verseny másik három kiváló bikája Icare, egy salers-i fajtájú bika, Pépère, egy red-holstein és a charolais fajtájú Latino volt. Aurélien Lebourg, Nemo boldog tulajdonosa, nagyon büszke volt arra, hogy állata március 17-én elnyerte ezt a „különös” díjat.

„Napjainkban ez egy elég szokatlan, egyben igazán különleges díj” – meséli Aurélien Lebourg.

A „Wazoo” zenekar szervezésében létrejött esemény, mely együttesnek dallamos

FOTÓ: FRANCEBLEU.FR

ritmusai már több mint húsz éve jó kedvre deríti a vidékieket, a maga módján tisztelt a mezőgazdálkodásból élő emberek előtt az ideai párizsi Nemzetközi Mezőgazdasági Kiállításon is. Ennek apropóján indult a Facebookon 2021. február 25-én a legszexisebb bika versenyének megszervezése.

Nemo, Gaec Lebourgban született, a Creuse-i Maison-Feyne-ben, ahol az állat tulajdonosának a családja három nemzedék óta foglalkozik állattenyésztéssel.

Végül Icare nyerte el a „legbarátságosabb”, Pépère a „legemberibb”, Latino pedig a „legkozmpolitább” címet a döntőben.

„Az itt látott bikák mögött olyan tenyésztők állnak, akik kiváló tenyésztői munkát végeznek. Sajnálatos, hogy ezeknek a szakembereknek a munkáját a szakma nem értékeli igazán. Ezért szerettük volna életre hívni ezt az igen különleges versenyt, hogy a vidéki emberek, akiknek nem mellesleg élelmiszerünket köszönhetjük, jól érezzék magukat az általunk létrehozott versenyen – mondják a szervező zenekar zenészei.

(Publié par Réussir Pâtre, le 22 mars 2021)

Fordította:

Toldi Gyula

Értékesítési rekorddal keltek el Ile de France kosok

FOTÓ: DAMIEN HARDY

Sajátjeljesítmény-vizsgálaton (STV) átessett Ile de France kosok keltek el rekord összegért Verdilly-ben: az átlagár 910 euró volt, míg a legmagasabb ajánlat 2640 euró összegben érkezett.

Sikeres volt a fiatal Ile de France kosok eladása az OSON (Északi Juh-nemesítési Szervezet) Teljesítményvizsgáló Állomáson. „Az április 29-ei árverésen mind a 65 kos vevőre talált” – mondta Guérand Desmarchelier, az OSON állomás igazgatója.

A potenciális vásárlók YouTube-videón tekinthették meg az eladásra kínált, STV-n tesztelt kosokat, majd tehettek ajánlatot. Ezen felül mintegy negyven érdeklődő tenyésztő érkezett az egészségügyi előírások figyelembevétele mellett az Aisne régióban található Verdilly-be, ahol szintén ajánlatot lehetett tenni az állatokra, akárcsak a Texel kosok tavaly szeptemberi értékesítése során.

„Az 5-8 hónapos kosok átlagosan 910 eurós áron keltek el” – jegyezte meg az igazgató, M. Guérand. Rekord is született az eseményen, egy Oise-i tenyésztő egészen 2640 euróig licitált egy Ile de France kosért. Összességében mintegy 30 állatot vittek el külföldi tenyésztők, amely kosokat hamarosan Belgiumba, Magyarországra, Romániába, Litvániába és Észtországba szállítanak.

Az Ile de France taggazdaságokból mintegy száz kos tért vissza előző télen az OSON Verdilly-i állomásra, majd tíz héten keresztül figyelték növekedésüket, testalakulásukat, valamint zsír- és izomszövet-vastagságukat. A 30 legjobb kos az Állomáson maradt, ahol a későbbi mesterséges termékenyítéshez gyűjtik az állatok spermáját. A többi állatot április 29-én értékesítették az árverésen.

(Pâtre, Réussir; Damien Hardy)

Fordította: **Toldi Gyula**

Börzék – kiállítások – vásárok

Monoron a kisállatbörzék idei tervezett időpontjai: augusztus 8., szeptember 12., október 10., 6-13 óra között. A börzét az aktuális járványhelyzet függvényében tudják megtartani! Szervező: Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége. Helyszín a 4-es főút melletti terület. Információ: 06 (1) 342-5538

Gárdonyban kisállatvásárt rendeznek július 11-én. A többi között galambok, pinytyek, papagájok, tyúkok, kacsák, hörcsögök, nyulak, kutyák, macskák várják a látogatókat. Helyszín: DELTA parkolója

Debrecenben postagalamb-, díszgalamb-, díszmadár-, díszbaromfi- és kisállat bemutatót tartanak börzével egybekötve minden hónap utolsó vasárnapján 7-13 óráig. Helyszín: Gázvezeték utcai salakmotorpálya. Állatorvosi igazolás kötelező. Információ: 06 (30) 830-8607, 06 (30) 219-7156.

Nyíregyházán a Nemzetközi Kisállat Börzét 2021-ben minden hónap második vasárnapján 6-14 óra között rendezik. Állatorvosi igazolás szükséges. A látogatók számára ingyenes.

Helyszín: Nyíregyháza, Fokos utcai piactér.
Információ: 06 (30) 903-6603.

Újfehértón a Fedeles Lovarda területén kisállatbörzét rendeznek minden hónap harmadik vasárnapján, így június 20-án és július 18-án. A börze kedvelt családi hétfégi kikapcsolódás is egyben, a helyszínen étkezési lehetőség, finomságok is várják a látogatókat. Helyszín: Újfehértó, Kossuth u. 121. Információ: www.ujfeherto.hu

Kisbén rendezik meg a Komáromi Kisállatbörzét június 27-én. A börzén galamb-, baromfi- és nyúltenyésztők, óstermelők és kézműves élelmiszergyártók vesznek részt. Helyszín: Kisbéri piactér

Kisállatvásár Kecskeméten
A KECSKEMÉTI PIAC SZERVEZÉSÉBEN

2021. június 26.
2021. július 24.
2021. augusztus 28.
2021. szeptember 25.
2021. október 23.

A Szent László körüti vásártéren
(a gokart pálya melletti területen)

Árusoknak belépő személygépkocsival 1500 Ft, személygépkocsi-utánfutóval 2000 Ft, kisteherautóval (3,5 t-nál kisebb) 3000 Ft, kisteherautó-utánfutóval 4000 Ft, vásárlóknak gyalogosan ingyenes.

Állatorvosi igazolás kötelező!

Tel.: +36 (30) 470-5086,
info@kecskemetipiac.hu
<http://www.kecskemetipiac.hu/kisallatvasar>

AZ ESEMÉNYEK MEGTARTÁSÁT NAGYMÉRTÉKBEN BEFOLYÁSOLHATJÁK A KORONAVÍRUS TERJEDÉSE ELLEN HOZOTT INTÉZKEDÉSEK. KÉRJÜK, INDULÁS ELŐTT ÉRDEKLŐDJENEK A SZERVEZŐKNÉL!

Vásárnaptár rovatunkban a Börzék – kiállítások – vásárok címszó alatt továbbra is ingyenesen közöljük a szerkesztőségünkbe időben eljuttatott rendezvények helyét és időpontját. Kérjük, a **megjelenést megelőző hó 15-éig** juttassák el hozzánk a megjelenettni kívánt szöveget írásban – e-mailen, postán vagy faxon! Kérjük, adjanak meg információs telefonszámot!

Az országos vásárok jegyzéke

JÚNIUS 13.

Dabas – oák.
Dombóvár – áv.
Gyomaendrőd – áv.
Kiskunfélegyháza – oák.
Pásztó – oák.
Szekszárd – oák.

JÚNIUS 14

Mezőkeresztes – oák.

JÚNIUS 17.

Edelény – oák.

JÚNIUS 20.

Dunaföldvár – oák,
Mórahalom – oák.
Tokaj – oák.
Vác – oák.

JÚNIUS 27.

Szekszárd – oák.
Nagykőrös – oák., László Napi
Vásár
Ruzsa – oák.

JÚLIUS 1.

Encs oák.
Ónod – oák.
Vésztó – oák.

JÚLIUS 3.

Abony – oák., kv.

JÚLIUS 4.

Jászapáti – oák.
Lajosmizse – oák.
Kistelek – oák.
Pécs – oák.

JÚLIUS 7.

Tab – oák.

JÚLIUS 11.

Dabas – oák.
Dombóvár – áv.
Gyomaendrőd – oák.
Pásztó – oák.
Szekszárd – oák.
Tura – oák.

JÚLIUS 14.

Mezőcsát – oák.

av.: autóvásár; **áv.:** állatvásár; **bv.:** búcsúvásár; **hk.:** helyi kirakodóvásár; **hp.:** használtcikk piac; **káb.:** kisállat börze; **kkv.:** kézműves kirakodóvásár **oá.:** országos állatvásár; **oák.:** országos állat- és kirakodóvásár; **obk.:** országos bio- és kézművesvásár; **ok.:** országos kirakodóvásár; **okn.:** országos kirakodó- és népművészeti vásár; **R.:** régiség vásár; **vamb.:** veterán autó motor börze; **vamab.:** veterán autó-motor alkatrész börze.

A szervezők fenntartják a változtatás jogát, előzetesen tájékoztodjanak a vásárok megrendezéséről!

Felelősséggel tartozunk értük

Napjainkban az állatvédelem egyre inkább előtérbe kerül azáltal, hogy növekszik azoknak a száma, akik közös ügyüknek és felelősségüknek érzik az állatok védelmét. Olyan komplex társadalmi kérdéstről beszélünk, amely hatással van a szociális és gazdasági életünkre, befolyásolja a környezet- és természetvédelemhez való hozzáállást, emellett érinti a pszichológia és a kriminalisztika területeit is.

Február 7-én a kormány online állatvédelmi nemzeti konzultációt indított. Célja a társadalmi párbeszéd kezdeményezése a szorosabb együttműködés érdekében, valamint segítse az átfogó programok létrehozását az állatvédelemben. A mintegy egy hónapig elérhető konzultációs kérdőívet összesen 262 772-en töltötték ki, és egybehangzó vélemény született az állatkínzók szigorú büntetését illetően. A kitöltők többsége már kisgyermekkorban elkezdte a felelős állattartásra való nevelést.

A konzultáció eredményeit figyelembe véve a Civilút Alapítvány online állatvédelmi

konferenciát szervezett „Az állami szervek és a társadalmi szervezetek szerepe, feladata és lehetőségei az állatvédelem területén” címmel. A tanácskozás célja, hogy elősegítse és tovább erősítse az együttműködést a döntéshozók, a tudományos élet szereplői és az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek között.

Prioritás a kutyabarát környezet

Gulyás Andrea, a Civilút Alapítvány kuratóriumi tagja megkeresésünkre beszámolt az online állatvédelmi konferenciáról, emellett állattartóként elmesélte személyes véleményét a felelős állattartásról is.

– A konferencia sikerességét jól mutatja, hogy az állatvédelem különböző területeinek képviselői között egyetértésben zajló párbeszéd és együttműködés alakult ki. Az előadások utáni kerekasztal-beszélgetésen az állami szervek és a civil szervezetek képviselői megvitatták, hol tart az állatvédelem hazánkban és Európában, milyen segítségre van szükség az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezeteknek társadalmi és kormányzati oldalról. Emellett az állatvédelem miniszteri biztósának kinevezésével és az Országos Állatvé-

delmi és Állatjóléti Tanács megalakulásával a döntéshozóknak milyen további lépéseket kell tennie az állatvédelem joggyakorlatában, edukációs, prevenciós és támogatási programjaiban – mondta Gulyás Andrea.

A konferencián részt vett *Ovádi Péter*, a Nemzeti Állatvédelmi Program megújításért és végrehajtásáért felelős miniszteri biztos, *Dr. Sótóyi Péter*, az Állatorvostudományi Egyetem rektora, *dr. Vetter Szilvia*, az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Központ központvezetője, *Schneider Kinga*, a NOÉ Állatotthon Alapítvány vezetője, *Szűcsné Mércse Adrienn*, az Ürömi Állatotthon tulajdonosa, valamint *Sziládi-Kovács Tibor*, a Kutyabarát.hu társalapítója.

Gulyás Andrea: a felelős állattartás társadalmi elvárás is

– Bemutattuk a kisebb és a nagyobb állatvédelmi szervezetek mindennapjait, ismertettük a fennmaradásuk feltételeit és a fejlesztési lehetőségeiket. Érzékeltettük, hogy társadalmunk egyre inkább a kutyabarát környezetet keresi. Manapság kiemelt figyelmet kap, hogy a kedvtelésből tartott állatok milyen körülmények között vannak tartva, ahogyan az is, a gazdának lehetősége van-e arra, hogy kedvencét magával vigye egy strandra, étterembe, szállodába stb. Ezekre egyre nagyobb az igény a hazai kisállat-, hobbiállattartók körében, amivel a magyarországi állatbarát turizmus is fejlődésnek indult. De minden alkalommal elmondom, hogy az állatvé-

Civilút

Az alapítvány célja, hogy közvetítő szerepet töltsön be a civil szervezetek, a döntéshozó szervek és a közszolgálati intézményrendszer között. A szervezet kiemelt feladatának tartja, hogy összekösse az egyazon ügyért dolgozó szereplőket, illetve felhívja a figyelmet az egyéni és a társadalmi felelősségvállalásra, valamint megismertesse az emberrel az önkéntesség fontosságát.

delem nemcsak házi kedvenceink felelős tartásáról és jólétéről szól, hanem ide tartoznak a haszonállatok, a védett fajok, sőt a vadászható fajok is – hangsúlyozza Gulyás Andrea.

A közösségi média hatása

Napjainkban – az internet és a közösségi média segítségével – az állatok védelme mellett az állatok jóléte is a társadalmi gondolkodás homlokterébe került. A kedvtelésből tartott állatok száma is megnövekedett az elmúlt tíz évhez képest, és a házi kedvenceknek, illetve a gazdáiknak számos rendezvényt hoztak létre, amelyek az állatvédelemre és a felelős kutyatartásra kívánják felhívni a figyelmet.

– Egyre több kutyás rendezvényen vehetünk részt, de például nemrégiben megnyílt a hatalmas népszerűségnek örvendő keszthelyi kutyás szabadstrand is. Az állathotelek vagy az állatbarát munkahelyek, szállodák és éttermek szintén azt teszik lehetővé, hogy az állattartókat ne zárják ki ezekről a helyekről, és a gazdik még több, tartalmasabb és hasznos időt tudjanak eltölteni kedvenceikkel.

Az állatjóléttel párhuzamosan az állatvédelemben is jelentős változások történtek, hiszen az állatkínzás nemcsak szabálysértésnek, de bűncselekménynek is minősül. Sajnos, ezen a téren Magyarország már-már listavezető Európában.

Az ivartalanítás a jövő

Tapasztalható, hogy a Kormány az állatvédelmi civil szervezetek támogatására egyre nagyobb figyelmet fordít. Ugyanakkor jelenleg magánfelajánlásokból és a személyi jövedelemadó 1%-ából tartják fenn magukat az állatmenhelyek, ám az e területen dolgozók azt szorgalmazzák, hogy az állami támogatások rendszerébe is beépüljön az állatvédelmi civil szervezetek támogatása.

– A felelős állattartás első és legfontosabb lépése a felelősségteljes döntés meghozatala. Ha valaki elhatározza, hogy szeretne állatot tartani, előtte mérlegelnie kell saját élethelyzetét, az állatra ráfordítható idő mennyiségét és az anyagi lehetőségeit is, hiszen az állattartásnak az etetésen és az orvosi ellátáson kívül számos költsége van. Egy házi kedvencet az állat életének a végéig választunk, és mindaddig felelősséggel tartozunk érte. De ennél szebb teher a gyermekvállaláson kívül szerintem aligha lehet.

Gulyás Andrea felhívta a figyelmet az ivartalanítás fontosságára is.

– Az ebek, macskák ivartalanítása szintén segítséget nyújthat az állatmenhelyek számára, ugyanis a kóbor kutyák csökkenésével a menhelyek sem lennének ennyire terheltek. Emellett nem kellene ennyi ebrendészeti eljárást indítani, valamint nem lenne szükség

Halálos kapcsolat

Vetter Szilvia Halálos kapcsolat című animációs kisfilmje pszichológiailag, kriminalisztikailag bizonyított tudományos alapokra helyezve mutatja be, hogy az emberölések jelentős hányada összefüggésben áll korábbi állatkínzásokkal. Számos hírhedt sorozatgyilkosnak állatkínzással kezdődött brutális kegyetlenségű pályafutása, és a fiatakorúknak átélt traumatikus élményeket az állatok kínzásával „vezették le” pszichés reakcióként.

ennyi állat elaltatására. Az ivartalanításra úgy kell tekinteni, mint a jövő állatvédelmére!

Ez utóbbi területen nemrég indult állami támogatással a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal ivartalanítási programja, amelynek célja, hogy a kistelepülések kutya populációjának nem kívánt szaporulatát visszaszorítsák. A projekt összköltsége 1400, főként szuka kutya ivartalanítását teszi lehetővé országszerte. A jelenlegi becslések szerint hazánkban a kutyák mintegy 10 százaléka ivartalanított, de amíg ez a szám nem emelkedik számottevően, addig jelentősebb áttörés sem következhet be a kóbor és az állatmenhelyeken tartott kutyák számában.

Varga Tibor

DIGITALSTAND

OLVASSA A KISTERMELŐK LAPJA MAGAZIN DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni,
virtuális könyvespolcán bármikor elérni

- Ajándékba is vásárolható
- Kiadványát több eszközön is elérheti
- Pár kattintással azonnal olvasható, előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KISTERMELOKLAPJA

„AZ EMBER NEM ADJA EL A BARÁTJÁT”

A spanyol ló maga a csoda

Fotó: BOCSKAY ZSÓLT

Az andalúz, vagyis a tisztavérű spanyol ló az egyik legrégebbi fajta, amelyet őseink a több mint 20 ezer évvel ezelőtti barlangfestményeken is megörökítettek. Mások mellett a görögök és rómaiak is tenyésztették, mert tudták, hogy ez a könnyen tanuló fajta jól használható a csatákban. Őshazája az Ibériai-félsziget, Andalúzia tartomány, később pedig eljutott Németországba, Belgiumba, Olaszországba és Angliába, ahol a saját fajták kialakításához használták.

Kolumbusz jóvoltából az Újvilágban is elterjedt a spanyol ló, amely így számos amerikai fajta őse lett. Középnagy termetű, nemes megjelenésű, nem gyors, de mozgékony fajta. A sörénye és a farka dús, hosszú és hullámos. Erős csontozata, szabályos patái, rövid, izmos, jól ívelt nyaka, és erős, széles lapockája van. A Verőcén élő Szigeti Béla hármát is tart ebből a nemes állatból, akikre nemcsak a sporttársaiként, hanem a legjobb barátai-ként tekint. Arra kértük, hogy miközben bemutatja a lovait, meséljen erről a több évtizedes szenvedélyéről, szerelemről.

Ha egy szóval kellene a spanyol lovat jellemezni, akkor mi lenne az?

– Az andalúzt nem lehet egy szóval bemutatni. Gyönyörűség, munkabírási, munkaszeretet, emberszeretet, figyelem egyszerre jellemzi, de ha tényleg egy szót akar, akkor azt mondom, csoda.

Hogyan kezdődött ez a szerelem?

– Már 22 éve foglalkozom lovakkal. Berbert, az elsőt 1999-ben vettem, és ő ismert-

tett meg ezzel a sporttal, remek tanítómester volt. Akkoriban munka után hazajöttem, átöltöztem, és az egyik barátommal kimentem az erdőbe. Azt képeztük, hogy úgy száguldozunk, mint a honfoglalók. Aztán 2013-ban megismerkedtem az akkor ötéves Admirálishal, és rájöttem, hogy az, amit eddig csináltam, csak hobbi, időtöltés volt. Ez a gyönyörű állat megmutatta, hogy valójában semmi közöm a lovagláshoz, úgyhogy azóta intenzíven tanulom. Most már tudom, hogy milyen egy igazi mén, és mennyit kell dolgoznom azért, hogy a hátára ülhessek.

Éz mit jelent? Ledobta?

– Nem, ilyet soha nem csinált, de nem indult el. Az Epona tenyészetéből vettem, és később visszamentük hozzájuk egy kurzusra. Na, ott mindent normálisan csinált, piaffe-t és spanyol lépést is. Amikor hazajöttünk, kihoztam ide a rétre, hogy megmutatjuk Verőcének, mekkora ászok vagyunk, de a ló meg sem mozdult. Hiába noszogattam, csak nézett rám, hogy nem az Eponában vagyunk, hanem itthon, és most pihenünk.

Az volt a baj, hogy megszokta azt a környezetet, és máshol nem akart dolgozni?

– Nem, egyszerűen nem tudtam hatni rá. Az Eponában a vezetőedzőnek, Borsó Dorottyanak olyan erős a kisugárzása, hogy csak jelen kell lennie, és a lovak már ettől dolgozni kezdenek. Ezt kellett nekem is megtanulnom Admirális mellett.

Drága a spanyol ló?

– Akkor jól vettem az ötéves Admirálist. A ló értékét egyrészt a genetika határozza meg, másrészt a tudása, és az, hogy mennyi munkát fektettek addig bele. Egy díjló ára 5 millió forinttól elmehet akár a csillagos égig. De Admirálisért nem tudnának annyit adni, amennyiért megválnék tőle, mert az ember nem adja el a barátját.

Admirális pár perce körbe-körbe sétál és üget, nem messze a házától és az istállótól. Látszik, hogy nyugodt állat, semmi meglepőt nem tesz, pedig néhány méterre több kanca legelészik.

– Igen, ő egy tizennégy éves állat, nyugodt és kiegyensúlyozott, és nagyon sok munka van benne. Elmegy a kancák mellett, és úgy tesz, mintha észre sem venné őket. Tudja, hogy dolgozunk, ilyenkor tilos a leszagolás és az odanézés. Csak a lovasára figyel, és nem foglalkozik a külvilággal. Nézze meg, a fülei hátraállnak, mert a lovasára koncentrálnak, várja az instrukciókat. Ugye, hogy egy csoda?

Olyan Admirális mozgása, mintha úszna a levegőben, akárha lassított filmet néznénk.

– Mindegyik lovat arra kell használni, amire tenyésztették. A spanyol ló multifunkcionális, lehet vele ugrani, állatot terelni, fogatba fogni. Higgadt, nyugodt, és bárkit rá szabad ültetni. Állandóan tanulni akar, ami azt jelenti, hogy nem elég megvenni a spanyol lovat, hanem minden nap foglalkozni kell vele, és mindig valami újat kell mutatni neki, mert a semmittevés és a monotonitás tönkreteszi a lelkét.

Miért nem szokták herélni az andalúz lovakat?

– A spanyolok szerint nem férfias dolog kancára felülni és azon lovagolni, és ugyanezt gondolják a heréltekről is. De az is kérdés, hogy a herélés mit hoz ki egy lóból. Van olyan állat, akinél semmi változás nem törté-

nik, mert ugyanolyan bolond marad, mint volt, de az is előfordulhat, hogy ijedős lesz az állat, kukkolós, folyton nézeget jobbra, balra.

Mi történik akkor, ha valami miatt nem tud velük foglalkozni? Idegesek lesznek?

– Inkább szomorúak. Egyébként ők háznál élnek, családi lovak, és minden rezdülést megéreznek. Ha valami hülyeség miatt felhúrom magam, akkor Admirális elkezd piszkálni, viccelődik velem, ha vezetem, akkor gáncsolgat közben, vagyis ki akar zökkenteni a rossz lelkiállapotból. Lehet, hogy túlmisztifikálom a dolgot, de az biztos, hogy Admirális hatalmas egyéniség, és mi igaz barátok vagyunk.

Mennyire kényes ló az andalúziai?

– Egyáltalán nem az, de oda kell figyelni rá, és arra is, hogy mit eszik. Nem szabad túlságosan féltetni, de meg kell válogatni, hogy mi szerepelhet az étrendjében. Pesti gyerek vagyok, úgyhogy a verőcei emberektől lestem el, hogy mi kell a lónak. Zabot adok nekik, lenmagot főzök, lenmagolajat is kapnak, vagyis helyesen és egészségesen kell táplálni őket, és ez kétszeresen igaz, ha sportolunk az állattal. Szőrváltáskor, tehát októbertől decemberig kúrán vannak, a versenyek előtt

Szigeti Béla sporttársaiként, és legjobb barátaként is tekint a lovaira

pedig be van állítva, hogy melyik ló mennyi zabot, tápot, müzlit és vitamint kaphat. Állatorvos csak azért jön hozzánk, hogy beadja a kötelező oltásokat. Ha mindenre odafigyelünk, akkor jócskán meg lehet nyújtani a ló használati idejét, például Almirante apjával, Imitadorral még 25 éves korában is lelovagoltak egy nagydíjat.

Mindez azt jelenti, hogy kezdőnek is ajánlja az andalúz lovat?

– Tudni kell vele bánni, mert még egy nem kezdő lovas fejére is képes pillanatok alatt rá-nőni, úgyhogy kezdőnek mént semmiképpen nem ajánlanék, egy kancával viszont elboldogulhat. Egyébként gyerek mellé is jó a spanyol ló, mert családcentrikus, sőt, még terápiás célokra is lehet használni. Admirális autista gyerekek társaságában szinte elolvad, átszellemül, de azt is megérezte, hogy terhes a feleségem. Mi még semmit nem tudtunk, de a ló odatette a fejét a hasához, nézte, szagolta, aztán elmentünk orvoshoz, és kiderült, hogy babát várunk. A kislányomért azóta is rajong, és határozottan látom, hogy különleges kapcsolat van közöttük.

Milyen hosszú egy edzés?

– A bemelegítéssel együtt általában 60 perc, utána pedig kimennek a karámba pihenni. Most éppen a kis tanítványom, *Gabriella* ül Admirális hátán, évek óta lovagol már, de nemrég kezdett el intenzíven tanulni. Versenyre készítjük fel, és nagyon szépen fejlődik.

Amikor Gabriella rosszul csinál valamit, akkor ön közbeszól. Ezek az utasítások kinek szólnak, a lovasnak vagy a lónak?

– Mind a kettő hallja, de ha a lónak szólok, akkor az megáll, a lovastól függetlenül. Az andalúznál oda kell figyelni arra, hogy állandóan kombinál, összerakja a hallott szavakat, mert tanulni akar.

Érzik a lovak, hogy verseny következik? Izgatottak lesznek ilyenkor?

– Ez attól függ, hogy milyen az egyéniségük. Almirante például kimondottan szeret utazni. Az indulás előtti pár órában megvizsgálja őket az állatorvos, hogy nem lázasak-e, vagy nincs-e valami más bajuk.

Ön még versenyez?

– Igen, de az utóbbi időben a járvány miatt nem járhattunk külföldre, és az is folyamatosan változik, hogy a hazai versenyekre milyen feltételekkel lehet nevezni. Meglátjuk, hogy milyen ütemben zajlik a nyitás. Közeledik a nagydíj felé, és nincs mese, ennek meg kell lennie, nagyjából egy év múlva. De a lovaglást sosem fogom abbahagyni, amíg mozgok, és ki tudom trágyázni őket, addig biztosan felülök rájuk.

A huszárkodással viszont felhagyott. Miért?

– Nem teljes mértékben, mert tartom a kapcsolatot a szervezettel, és eljárók a bemutatókra, a díszelgésekre. Olyan ez, mint valami szenvedély, nem lehet abbahagyni, hiszen én huszárként élek, huszárként gondolkodom. Ez az egész egyébként úgy kezdődött, hogy március 15-én születtem.

„Átálltunk egy új almozási technológiára, és egy ideje már szalmapelletet használunk, ami azért jó, mert meg tudunk spórolni egy lovaszt. Annyira kevés a ballaszt, hogy egy-egy boxot akár a négyéves kislányom is percek alatt ki tud trágyázni. A pellet tárolásához kevés hely kell, hiszen 3 lóhoz 10 hétre veszünk 900 kilogrammot belőle. Szénából vagy szalmából sokkal többet kellett hozatni. Ezekben az ínséges időkben senki nem akarja elvinni a hagyományos trágyát, viszont így, hogy nincs benne száraz szalma, sokkal kevesebb helyet foglal, és annak a vevőnek, akinek van legelője, egyből ki tudja vinni oda. Nem kell várnia, amíg a szalma lebomlik, mert a pellet belekeveredik a trágyába, és növeli a határfokát. A lovak megszokták és megszerették, de eleinte nagyon oda kell figyelni, hogy ne egyék tele magukat. Egyébként minden második etetéskor dobunk egy villa szalmát is, mert jól tesz az emésztésnek.”

Akkor önt egy egész ország ünnepli a születésnapján.

– Ez azért így túlzás, de mindig éppen a születésnapomon láttam díszelni a huszárokat, és hamar elhatároztam, hogy én is lovas katona leszek. Először a börszönyi betyár, *Sisa Pista* emlékét akartuk ápolni, és később, a hagyományörzés jegyében itt, a verőcei réten rendeztük a váci huszárok kiképzését. Néhány méterrel arrébb, a patak mögött állomásoztak 1848 őszén, telén azok a huszárok, akik elfoglalták Vácot. A kicsit távolabb álló öreg fa tövében pedig *II. Rákóczi Ferenc* szalonházott.

Mit jelent az, hogy valaki huszárként él a XXI. században?

– Az ember próbál tisztességesen élni, és ezt a köszönésünk is kifejezi. Erőt, tisztességet! A hálószobában, a szekrény tetején van a csákóm, és amikor reggel ránézek, tudom, hogy ki vagyok. A szívemben érzem, hogy első a ló, második a ló, harmadik a ló, utána jönnek a bajtársak, meg minden más. Engem a huszárdolmányomban, a szabályammal temetnek majd el.

A család csak a negyedik helyen van?

– Nehezen viselik, de már hozzászoktak. Tudják, hogy ha az lenne a kérdés, hogy kenyeret vegyünk-e, vagy egy bála szénát, akkor mindig az utóbbit választanám. De most már a családtagjaim számára is minden a ló körül forog, és amikor az állatok rendben vannak, akkor lesz nyugalom és békesség itt-hon.

Bocskay Zsolt

Monty Roberts módszere alapján

FOTÓK: MÍRÁZ EDINA

Egy egészen egyedülálló lehetőség a lovakkal való kommunikációra Monty Roberts erőszakmentes lóképzési módszere, amelyet 2010 óta tanítok Magyarországon. A lovak kiképzéséről, és azokról a problémákról, amikkel a leggyakrabban megkeresnek, az elkövetkező időszakban egy cikksorozat keretében számolok be.

Monty Roberts 1935-ben született az Egyesült Államokban, és gyerekkorától kezdve lovakkal foglalkozott. Az édesapja nem volt híve az erőszakmentes bánásmódnak, sem a lovakkal, sem pedig az emberekkel. Monty már gyerekként úgy érezte, van más út, létezik egy olyan kommunikációs csatorna, ami partnerként tudja összekötni a lovakat az emberekkel. Évekig figyelte a vadlovakat a nevadai sivatagban, és rájött, hogy a lovak kommunikációja elsősorban testbeszédre épül. És nemcsak a saját testbeszédüket tudják „olvasni”, hanem a ragadozó-ját is. Hiszen prédaállatok révén pontosan tudniuk kell, hogy egy ragadozó éppen éhes, vagy annyira jóllakott, hogy akár közelebb merészkedve hozzá, lehet inni egy tóból.

A lovakon megfigyelt testbeszédjeleket Monty elkezdte kipróbálni a lovain, és rájött arra, hogy valamennyinek jelentése van. Hova nézünk, milyen szögben állunk a lóhoz képest, hogyan vesszük a levegőt, merre néz a vállunk... – és ez csak néhány dolog abból a megszámlálhatatlan jelzésből, amiből a lovak mindent tudnak rólunk. Talán ez ebben a hivatásban a legcsodálatosabb. Hogy a lovak az első ránk vetett pillantásból tudják,

hogy az adott pillanatban milyenek vagyunk. És ez a legőszintébb visszajelzés, amit az ember kaphat. A lovaknak semmilyen érdeke nem fűződik ahhoz, hogy velünk kedvesek legyenek, annak ellenére, hogy nem tűnünk megbízhatónak vagy kiszámíthatónak. A ló menekülő állat, és egyetlen dolgot akar: biztonságot. Az emberrel és a többi ló között is. Ezért kell nekünk, embereknek megtanulni a velük való helyes kommunikációt, hiszen mi is csak akkor tudunk biztonságot adni, ha ismerjük a lovakat, és tudjuk olvasni a szándékukat.

A módszer pontosan ebben segít. Olyan, mint egy nyelvtanfolyam, csak nem vokális, hanem testbeszédre épül. De hogy pontosan hogyan is tudjuk definiálni a mesterem, Monty Roberts által kidolgozott módszert? Szabadon idomítás? Natural horsemanship? Esetleg erőszakmentes lóképzés? Vagy ezek összessége? Én most azt mesélem el, amit nekem jelent. Hiszen egy lóval való kapcsolatban mindig az egyén határozza meg az alkalmazott módszer jellegét. Én is úgy kommunikálok, ahogyan azt megfelelőnek érzem. Hozzá kell tennem, hogy minden, amit a lovakkal csinálok, azt a Monty-

módszer alapján történik. Tőle kaptam az alaptudást és a legfőbb irányelveket, amiktől azóta sem tértem el, és nem is fogok soha. Ezek tehát az én gondolataim, és nagyon távol áll tőlem az, hogy ezt jónak, míg más gondolatait rossznak minősítsem. Hisz' minden ember más.

Amikor elhatároztam, hogy ezt a módszert szeretném tanulni, akkor elsősorban az motivált, hogy egy olyan irányt képviselhesek, ami az erőszakmentességet tekinti elsődlegesnek. Ennek természetesen megvan a személyes oka. Én hosszú évekig versenyszerűen úsztam, és abban az időben előszeretettel használták a fizikai és lelki büntetést a sportolók „motiválására”. Ezért pontosan ismerem azt a hatást, amikor az ember vagy az állat megtanulja ezt a bánásmódot. Így is tud teljesíteni, ismeri az eszközrendszert is, de a motivációja megváltozik. Nem azért teljesít, hogy jobb legyen, hanem elsősorban azért, hogy elkerülje a fizikai vagy lelki büntetést. És azt is megtanultam, hogy az erőszak működik. Számtalanszor hallottam, hogy „amióta jól megvertem ezt vagy azt a lovat, azóta sokkal jobban viselkedik”. Persze, egy ideig. De aztán a probléma hatványozottan visszaköszön. Lehet a problémát a szőnyeg alá söpörni, de aztán eljön az a pont, amikor már akkora a púp, hogy nem lehet átlépni.

Pataki Kata: az erőszakmentes kiképzés egyik alapja a motiváció

Az erőszakmentesség definíciója mindenkinek mást jelent. Számomra a szándékkal kezdődik. Például, ha uralkodni akarunk egy állaton, vagy akár egy emberen. A fizikai bántalmazást pedig teljesen egyértelműen erőszaknak tekintem. És még egy fontos gondolat, hogy pontosan kinek mi az erőszak, azt nem az adó, hanem a fogadó dönti el. Így van ez a lovaknál is. Nem az számít, hogy én mit akarok közölni, hanem az, hogy a ló abból mit ért meg.

Monty Roberts megfigyelte a lovak kommunikációját, és ezt tanulható, elsajátítható formába öntötte, ráadásul ezt erőszakmentesen teszi. Ezért én mindig erőszakmentes lóképzésnek hívom. A szabadon idomítás-hoz semmi köze sincsen. A natural horsemanship pedig számomra egy olyan fogalom, amire nincs pontos magyar terminológia. Ha valakit angolul „horseman-nek” hívnak, akkor abban rengeteg minden beletartozik. Egy életfelfogás, ami nem csak a lovakkal kapcsolatos. Ameddig a lovak kommunikációját használjuk, az együttműködésre törekszünk, és mindig figyelünk az adott ló természetére, igényeire, testi és szellemi adottságaira, addig teljesen mindegy az alkalmazott módszer megnevezése. Lehet egy cirkuszi állatidomár is erőszakmentes, és egy sikeres sportlovas nagyon erőszakos. Ezt mindig az egyén határozza meg, nem pedig a módszer. Voltam más magyar és külföldi kiképzők kurzusain, emellett folyamatosan tanulmányozok más módszereket, olvasok kutatásokat, de mindenki, aki sikeres a lóképzésben, ugyanazt használja: a lovak kommunikációját.

Ha foglalkozom egy lóval, akkor számomra a Monty Roberts-módszer adja a legfőbb alapot, de a tapasztalataimat az empátiás készségem, a nyitottságom és az egyéniségem egészíti ki. Van olyan, hogy egy lóval sokkal könnyebben szót értek, míg egy másikon nagyon sokat kell dolgoznom magamon ahhoz, hogy létrejöjjön a kívánt kommunikáció. Ha egy ló nem ért valamit, akkor nekem kell másképp „mondani”. Ha valaki nem beszél egy idegen nyelven, akkor hiába ordítjuk egyre hangosabban, attól nem érti meg jobban.

A Monty Roberts-módszer egyik alappillére az úgynevezett csatlakozás. Egyedülálló kommunikációs folyamat ló és ember között, amit úgy kell elképzelni, mint amikor két ember találkozik és beszélgetnek egymással. Mindkét félnek kialakul egy benyomása a másiktól. Ha figyelmesek, akkor észreveszik a másik temperamentumát, empátiás érzékét stb. A lóval is nagyjából ez történik egy csatlakozás során. Felmérjük egymást. Én azt szoktam figyelni, mennyire

tudom mozgatni a lovat csak energiával és testbeszéddel. A lovak között ugyanis mindig az áll a hierarchiában feljebb, aki a másikat meg tudja mozgatni. Biztos sokan láttak már olyat, hogy a karámban több ló közé betesznek egy bála szénát. Elsőként az eszik belőle először, aki a többit el tudja küldeni, mozgásra tudja bírni. Ez az egyik kulcsa a lovakkal való foglalkozásnak. A körkarámban is ez történik a csatlakozáskor. Elküldöm magamtól a lovat, és megnézem, hogy mennyi energiámba kerül őt mozgatni. Lépésben, ügetésben, majd vágásban. Ezután megfi-

kommunikációjukat. Aki azt gondolja, hogy egy olyan „beszélgetést”, mint a csatlakozást, meg tudnak tőlünk tanulni, az nagyot téved. Ha egy ló árván nő fel, és csak emberekkel érintkezik, az nem érti meg a lovak közti kommunikációt. Egy ilyen lóval nem lehet csatlakozni, mert nem fogja érteni. Aki dolgozott már ilyen lóval, az tudja, mennyire nehéz és sokszor nagyon veszélyes. A csatlakozás egy nagyon összetett párbeszéd ló és ember között. Számtalan jelet ad a ló, és közben ugyanennyit „elmond” nekünk. Egy élet is kevés ahhoz, hogy ezt mind észreve-

Pataki Kata: minden, amit a lovakkal csinállok, azt a Monty-módszer alapján teszem

gyelem, mennyi energiámba kerül lelassítani. A lovak egymással és velünk is szinkronba lépnek, mert ez is túlélésük egyik kulcsa. Azokat a jeleket kapjuk a lótól, amit egymásnak is adnak, ha valamelyik lovat elküldik a csapattól. Ilyen például, amikor a ló felénk eső füle folyamatosan ránk figyel. Aztán kibebíti a kört, mert nem akar messze lenni tőlünk. Majd leengedi a nyakát, és nyalogat, rágcsál. Ezek mind a megnyugvás és bizalom jelei. Amikor minden jelzés összeáll, akkor behívjuk a lovat úgy, hogy elfordítjuk a vállunkat és elveszük a tekintetünket a lóról. Ezt csinálják egymással is. Ilyenkor a ló eldönti, akar-e csatlakozni vagy sem.

Minden ló másképp kommunikál, soha nincs két egyforma csatlakozás. De amikor megtörténik, az egy leírhatatlan érzés. Aki nem ismeri a csatlakozás menetét, annak csak annyit jelent, hogy a ló megy körbe-körbe, aztán egyszer csak odamegy. Sokszor hallom azt is, hogy ezt a lónak megtanítjuk. Ez a legnagyobb tévedés. A lovak több mint 50 millió éve élnek a Földön. Sokkal jobban tudnak „lóul”, mint amit mi, emberek eddig felfedeztünk. Ők egymástól tanulják a saját

gyük. De én erre törekszem. A csatlakozáshoz nem egy vad ló kell. Nem attól lesz hiteles. Egy teljesen jól képzett, készséges ló is mondhat nemet egy csatlakozásra, és egy kezelhetetlennek mondott ló is csinálhat elsőre tökéletes csatlakozást. Az embernek meg kell tanulnia olvasni lovának jeleit. Ez a kulcs. A csatlakozás pedig egy olyan kommunikációs eszköz, ami kizárólag a ló ösztöneire épít. Ebben különbözik minden más feladattól. Ha egy ló megy körülöttünk egy kötélen, és adunk egy testjelet – például elfordítjuk a vállunkat –, és ezzel egy időben behúzzuk a körről a lovat, akkor ha jól időztettünk, általában három próbálkozás után már nem várja meg a ló, hogy meghúzzuk a kötelet, hanem a vállunk elfordítására odajön hozzánk. Ez már kondicionálás. És ezek azok a pontok, amik előjöhetnek a csatlakozáskor is, amikor a ló szabadon van. Ezeket is észre kell venni, és ki kell zökkenteni a lovat, hogy újra az ösztönei szerint cselekedjen. Ezért szoktuk azt mondani, hogy ez egy életfogytig tartó tanulás. Egyebek mellett ezért is csodálatos a lovakkal foglalkozni. (Folytatjuk.)

Pataki Kata

Tűzvíz-tározótól a fürdőtóig

FOTÓ: CSATLÓS NORBERT, EUROPOND PLUS KFT.

Ma már nem feltétlenül az úszómedence a legmenőbb a kertekben, akinek van rá megfelelő nagyságú telke, inkább halakkal teli fürdőtavat létesít napozó-stéggel. A legújabb örület pedig a kutyáknak fürdőtavat építeni. De egy tanyán, családi farm központjában a kerti tó ennél hasznosabb funkciót is elláthat.

Először Mezőhegyesen a Nemzeti Ménesbirtok úgynevezett húsz majorjában készült. Ez a kellemes kis tavacska nem más, mint tűzvíz-tározó. Manapság ugyanis már nem feltétlenül kell fedett, betonozott tározó a tűzoltásra szánt víznek, lehet a dísztó is, növényekkel, virágokkal a szélén. Természetesen ez a „műtárgy” engedélyköteles, és a tóhoz a tűzoltóság által előírt vízkivételi műnek kell csatlakoznia.

„A létesítése nem sokban különbözik bármelyik másik kerti tó építésétől, sőt akár egy hígtrágya-tároló építésétől sem: megtervezjük, ha kell, engedélyeztetjük a tervek, kiássuk, szigeteljük az alját, feltöltjük vízzel és betelepítjük növényekkel. Természetesen, ha trágyatárolóról van szó, abba nem kerül se víz, se növények” – mondja Raits István, a 20 éve természetes tavak építésével foglalkozó Europond Plus Kft. ügyvezetője.

A szakember azt mondja, ha valaki csak egy kicsi, 3-5 négyzetméteres tavat akar a kertjébe, azt nyugodtan építse meg saját maga – a kertészeti áruházakban kapható kellékek tökéletesen alkalmasak erre. Ezekben a kisebb tavakban kültéri akvárium is kialakítható, és ha az értékesítési csatornát megtaláljuk és természetesen értünk a haltenyésztéshez, akár díszhaltenyésztésbe is foghatunk. Ami fontos, az a vízpótlás megoldása, mert a párolgás pótlására az eső nem elég, illetve az, hogy a talajvízzel nem érintkezhet a

tó vize. Magánkertben, magánhasználatra 150 centiméternél nem mélyebb tó létesítéséhez egyébként még engedély sem kell. Az interneten vagy tízféle létesítési módot is bemutatnak, tulajdonképpen ezeknél a tavaknál használhatók is, de arra vigyázzunk, hogy a különféle módszereket összekeverni nem

Talajvízzel nem érintkezhet a tó vize

Házilag is elkészíthető méretű kerti tó: a vizét tisztítani és pótolni kell

lehet! Ha megteesszük, garantált, hogy egy bűzös, békáktól hangos mocsarat alkotunk.

Ha azonban ennél nagyobbra van szükség, hívjunk szakembert! Sokkal többre kerül ugyanis az elrontott gödörből valódi tavat kialakítani. Pedig egy valódi, méretes tó építése 5 millió forintnál kezdődik. „Mi mérettől függően 1-3 hét alatt betelepítéssel együtt elkészülünk a teljes tóval, arra garanciát vállalunk, sőt, ha mégsem készülnénk el a vállalt határidőre, kötbért fizetünk” – hangsúlyozza Raits István.

Ha pedig egy tó megépítése ennyire drága, érdemes vegyes hasznosításban gondolkodni. Az öntözés a kivétel ez alól. Szántóföld öntözéséhez nem elegendő a kis tó, a dísztó meg nem alkalmas öntözésre, mert a vízszint csökkenése miatt a növények kipusztulnak, és akkor mocsarunk lesz. A szakember szerint a dísz- és zöldségekert öntözésére egy földbe süllyesztett, műanyag tartály a legjobb – abba nem kerül be semmi por, maszat, így nem is algásodik.

A többes hasznosítású tavunk így lehet dísztó és tűzvíz-tározó, dísz- és halastó vagy fürdő- és halastó. Egy ilyen tó minimális mérete 40 m², de az ideális 120 négyzetméternél kezdődik. Ha halakat tartunk benne, a szaporulatot mindenképp karban kell tartani, mert a sok hal feléli a tavat. A németeknek van erre egy jó mérőszámuk: 10 liter vízben 1 centiméter halnál több ne legyen! Halastónál, illetve halakkal is telepített dísz- vagy fürdőtónál a mélység is nagyon fontos, figyelmeztet a szakember. Több tótulajdonos járt már úgy, hogy a betelepített díszhalak télen megfagytak. A másfél méteres víz ugyanis egy-egy keményebb télen teljes mélységében áthúl, így nem védi meg az állatokat.

Ha a halastavunk nem túl nagy és nem túl mély, jó megoldás lehet tehát tavasszal betelepíteni, és a nyári horgászatokból megmaradt halakat ősszel lehalászni. Telepíthetünk pontyot, keszegféléket, süllőt. Egy darab ragadozóhalat egyébként a dísztóba is érdemes telepíteni, mert nem engedi elszaporodni a békákat. „Volt egy ügyfelünk, aki betelepítette a dísztavat, mert elszaporodtak a békák és a szomszédság már feljelentéssel fenyegette a hangzavar miatt – meséli Raits István –, pedig, ha megkérdez, egy hallal megúszhatta volna.”

H.B.Á.

Növényvédelmi teendők a kiskertekben

Az idei május sok furcsasággal szolgált a kertészkedők számára. Az áprilisi „tél” után a május sem hozta el az igazi tavaszt, ugyanis rendre alacsonyabb hőmérséklet uralkodott a májusban megszokotthoz képest. Emiatt minden növény fejlődése legalább 2 héttel elmaradt az ilyenkor szokásostól. Az „aranyat” érő májusi esők most időben érkeztek, helyenként több is hullott az optimális mennyiségnél. A sáros talajon nehézkes a talaj- és növényápolás, emiatt erős a gyomosodás a kertekben. Míg április időjárása elsősorban a kártevőknek kedvezett, most a betegségek és a levéltetvek a főszerep a növényvédelemben.

Az almafákat több veszélyes betegség is támadja jelenleg. A primer lisztharmat után immár a másodlagos, szekunder fertőzés jelent meg a fákon. Mellette a varasodás fertőzés is jelen van a leveleken, védekezés nélkül gyorsan megfertőzheti a kis gyümölcsöket is. Kicsit késve, de rövid időn belül várható a baktériumos tüzelhalás megjelenése, ami nemcsak az almát, hanem a körtét, a birset, a naspolyát és néhány rokon dísznövényt is veszélyeztet. Az igen szűkös növényvédőszer-választékból a réztartalmúakra és a mechanikai védelemre kell alapozni a kezeléseket ennél az igen veszélyes kórokozónál. Már most igen magas az almafák levéltetű fertőzöttsége, aminek hatására torzulnak, csavarodnak a hajtásvégek. Mellette a vértetvek is fokozatosan fertőzik a vesszőket és a kezeletlen metszési sebeket. A további fertőzések megakadályozása érdekében vágjuk ki a tősarjakat a fák aljáról, mert ezen a helyen telel át a kártevő.

A körtéfafakon a varasodás fertőzés szintén elérte a leveleket, ezért itt is indokoltak

Alma lisztharmat fertőzése

a kezeléseket. Több kerttulajdonos jelezte, hogy a borókabokrokon furcsa, narancssárga képződményeket lát. Ez a körterozsda tünete, majd innen fertőzi a körtéfafak lombzatát. A varasodás elleni kezelésektől a betegségtől is megóvhatjuk a körtéfafakat.

Körte tüzelhalás fertőzése

Az almamoly késve, még csak most kezdett rajzani, de az optimális védekezés időzítése érdekében helyezzük ki a fákra a feromonos csapdákat.

A csonthéjas gyümölcsű növények virág- és hajtásfertőző moníliaja az idén járványszerűen betegítette a meggyet, de sok a tünet a cseresznyén, a kajszin és az őszibarackon is. A tüneteket sokan összetévesztik a baktériumos tüzelhalással, de a két kórokozónak semmi köze egymáshoz. A csonthéjas fákon a napokban jelent meg a sztigminás levéllikasztó betegség is. A levéltetvek szinte minden gyümölcsfajon erősen fertőzik a hajtásvégeket, valamint terjesztik a betegséget a vírusos fákról.

Hasonlóan az almamolyhoz, folyamatosan rajzik a többi gyümölcsmoly (keleti gyümölcsmoly, szilvamoly) is, sőt ki kell tenni a cseresznyelégycsapdázására alkal-

Meggymonília tünete

Hagymarozsda

mas sárga színű fogólapokat is a cseresznyefák napos oldalára, a lombkorona felső szintjére.

A veteményeskertekben virágzik a borsó. Ebben az időszakban támadják meg a levéltetvek, amelyek súlyos károkat okoznak. Felszívódó szerrel (acetamidrid) védekezzünk.

Az áttelelt fokhagymán és zöldhagymán megjelent a hagymarozsda és a hagymaperonoszpóra. Ha nem permetezzünk, a lombja rövid időn belül le fog száradni.

A csigafélék közül eddig inkább a házas csigák okoztak jelentősebb károkat, de az idő felmelegedésével a csupasz csigák is aktivizáltak magukat. Készüljünk fel, mert ez utóbbiak sokkal nagyobb károkat képesek okozni a zöldségfélékben és a dísznövényekben egyaránt.

Dr. Aponyi Lajos

Tudatosabbak a termelők

FOTÓ: PIXABAY

Harminc éve foglalkozik a haltakarmányozás kérdéskörével dr. Mézes Miklós, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) Takarmánybiztonsági Tanszékének vezetője, aki azt tartja az elmúlt évtizedek legjelentősebb változásának, hogy szakmailag sokkal felkészültebbek, választásaikban céltudatosabbak lettek a termelők ezen a területen.

Az év elején integrált Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen a haltakarmányozással kapcsolatos kutatások elsősorban nem Gödöllőn, hanem az Akvakultúra és Környezetbiztonsági Intézethez tartozó Szarvasi Haltenyésztési Kutatóintézetben zajlanak. A Takarmánybiztonsági Tanszéken főként a haltakarmányozással kapcsolatos szaktanácsadás tekinthető fő tevékenységnek, és ugyanez vonatkozik a Halgazdálkodási Tanszékre is. Emellett gyakorlati tartástechnológiával, haltakarmányozással és halszaporítással kapcsolatos kutatások is folynak.

Horgászatra, így például bojlji-előállításra vonatkozó vizsgálatok nem jellemezték az elmúlt éveket, a haltakarmányozási célú szaktanácsadásra pedig leginkább akkor tartanak igényt a gazdálkodók, ha probléma adódik az állománnyal, például nagyobb mértékű elhullást, nem megfelelő növekedést vagy túlságosan erőteljes szétnövést tapasztalnak. Az okokat keresve ilyenkor a takarmányozást is megvizsgálják az egyetem kutatói.

A halastavi tartásban előforduló technológiai problémákkal a Halgazdálkodási Tan-

szék foglalkozik. A Mézes professzor által irányított tanszéken emellett jelenleg kezdődött meg egy új irány a kutatás-fejlesztésben, amely az intenzív – afrikai harcsa, illetve sügér – tenyésztési és nevelési rendszerekhez kíván takarmányjellegű tudományos támogatást nyújtani.

Ipari melléktermékek és rovarok

Szakmai oldalról jelentős az igény az új alapanyagok kipróbálására különböző fajok esetében, amelyre a szarvasi kutatóintézetben igyekeznek válaszokat adni. A figyelem homlokterébe elsősorban az élelmiszer-, illetve energiaipari melléktermékek – például a bioetanol-gyártás melléktermékei –, valamint a rovarlárva-kutatás került. Utóbbi takarmány célú felhasználását csak néhány állatfajnál engedélyezte az Európai Unió, de a halak ezek közé tartoznak.

Dr. Mézes Miklós szerint mindkét alapanyag előtt komoly perspektíva áll, de az árak miatt még csak a félintenzív-intenzív termelési módok jöhetnek szóba; az extenzív, nagy tavi gazdaságokban egyelőre nincs létjogosultságuk.

Általában jellemzi az ágazatot, hogy a lehető legolcsóbban szeretne takarmányhoz jutni, ami gazdasági szempontból tökéletesen érhető. A rosszabb minőségű, de kevesebb tápértékkel rendelkező takarmánynak viszont az a következménye, hogy a termelés lassabb, a hal később éri el a piaci súlyt. Mindig a termelő dönti el, hogy intenzíven, félintenzíven vagy extenzíven akar gazdálkodni, de vannak a takarmányozásnak objektív feltételei is.

Természetes takarmány-előállító képesség

Az egyik ilyen, hogy mekkora maga a tó. Milyen a biomassa összetétele, a kémhatása, átfolyó vagy állóvíz, vagyis mi jellemzi az oxigénellátottságát. Ezek ugyanis meghatározzák a tavak takarmány-előállító képességét, vagyis a biomassa tulajdonságait, azaz a halak természetes takarmányát biztosító plankton mennyiségét.

Ezek olyan technológia tényezők, amelyek külső behatással csak részben befolyásolhatók, de nagyon fontos, hogy a trágyázás összetétele és módja ezekre épüljön, mert csak így lehet kiváló termelési eredményeket elérni.

A trágyázáson felüli kiegészítő takarmányozást az határozza meg, hogy mennyi halat telepítettünk és mekkora tóba, valamint milyen szintű termelést akarunk elérni.

A kiegészítő takarmányozás úgyszintén elsősorban pénz kérdése, de akadnak termelők, akik tervszerűen és odafigyeléssel végzik azt – például teljes értékű takarmányt, azaz haltápot kevernek be –, amivel jelentősen megnövelik a termelésüket.

Csak az etetőrendszernek van értelme

A kiegészítő takarmányozásnak (tápetetésnek) csak akkor van értelme, ha azt rendszerben, vagyis meghatározott helyen és időben végzik a termelők. Ha ugyanis a takarmányt nem találják meg időben a halak és lesüllyed, az kedvezőtlen bomlási folyamatokat, például ammónia-felszabadulást idézhet elő, ami kihatással lesz a termelésre is.

A takarmány összetételére és táplálóanyag tartalmára vonatkozóan léteznek ha-

zai szakmai ajánlások is, igaz, utoljára 2004-ben jelent meg a Magyar Takarmánykódex – pedig azóta sok minden változott. Emellett különböző javaslatok szerepelnek akár a nyersfehérje, az energia- vagy a nyerszsírtartalomra is a szakirodalomban és a nagy haltakarmánygyártók ajánlásaiban.

Hallisztben nem vagyunk nagyhatalom

Az alapanyagok területén hallisztból van a legnagyobb hiány, ami azért baj, mert a halaknak óriási a fehérjeigénye, amit csak extrahált szójadarával vagy akár csillagfürttel nehéz kielégíteni. Jó minőségű hallisztet viszonylag drágán lehet csak elérni a piacon, mivel importból származik. Az országban ugyanis nincs nagyipari mértékű halfeldolgozás, ami egész évben stabilan biztosítaná a hallisztet mint mellékterméket.

A jelentős hazai igény miatt voltak ugyan próbálkozások hallisztüzem létrehozására, de a gazdaságossági számítások ennek lehetőségét nem támasztották alá.

A haltakarmányozás kapcsán viszonylag megengedő az európai uniós szabályozás – egyebek mellett vágóhídi hulladékot és rovarlárvét is fel lehet használni. A magyar szabályozásnak azonban évtizedek óta alapeleme, hogy azonos fajból származó mellékterméket nem lehet feleltetni, így tehát a legbiztonságosabb a külföldről behozott halliszt.

A „kannibalizmusnak” halak esetében lehetnek állategészségügyi kockázatai, de ennek kicsi a valószínűsége. Sokkal inkább etikai alapon született a szabályozás, aminek betartását azonban nehéz ellenőrizni.

A horgásztavak gazdái főként a viszonylag olcsó alapanyagokat keresik: gabonakeveréket, kukoricát, búzát, borsót, csillagfüvet, konzervipari melléktermékeket. A fő szempont, hogy a hal életben maradjon, amíg kifogják.

A halhús ízét a vízminőség határozza meg

A halhús ízét elsősorban nem a takarmány-alapanyagok és adalékok, hanem a víz minősége határozza meg. Ronthatja például az ipari szennyezés, a fenolszármazékok, a nem megfelelő átfolyás, valamint a szükséges kotrások vagy fertőtlenítések hiánya. Ilyenkor ugyanis nem kívánt romlási, bomlási folyamatok indulnak meg az iszapban, aminek következtében „iszapízú” lehet a hal. Könnyű ezt megérteni, ha tudjuk, hogy a ponty őszszel és télen az iszából táplálkozik. Ilyenkor olyan detrituszokat (maradványokat) is felvesz, amelyek ronthatják a halhús ízét.

Fontosak az arányok

Sokan követik el azt a hibát, hogy túlnépesítik, illetve túltakarmányozzák a halastavat. Hatvan hektárt nyilván nem lehet rendszerelesen csapolni, de a takarmányozásra oda kell figyelni.

Érdemes megjegyezni a szakmai ajánlásokat arra vonatkozóan, hogy mikor milyen tóba mennyi mű-, illetve szerves trágyát érdemes szórni, mert sok esetben figyelembe veszik például a baromfi- és sertésbérgyógya magas foszfortartalmát. A túltrágyázás „tóvirágzást” okozhat; a planktonok túlszaporodása akár veszélyes is lehet a halakra, hiszen elhasználják az oxigént.

A ponty kiegészítő takarmányozásának ajánlott mennyisége például a telepített tömeg 1,5-2 százaléka naponta. Ahhoz, hogy ezt tartani lehessen, célszerű havonta próbahalaszatot végezni. Ha mérjük a gyarapodást, ki lehet számolni, hogy mennyi kiegészítő takarmányra van szükség.

Fontos, hogy az 1,5-2 százalék nem lehet 4 százalék! Egy szuperintenzív, zárt, szűrővel ellátott tartási rendszerben megelőzhető az algásodás, de a halastóban csak akkor, ha odafigyelünk a fenti arányokra.

Haltakarmányozással kapcsolatos magyar nyelvű szakmai ajánlások mindenki számára ingyenesen elérhetők és letölthetők az

Agrárminisztérium Halászati Főosztályának honlapjáról, a halaszat.kormany.hu/szakmai-anyagok weboldalon keresztül.

Szakszerűbben és tudatosabban

Dr. Mézes Miklós harminc éve tanulmányozza a témát, és mint mondja, az elmúlt tíz-tizenöt évben megfigyelhető a gazdálkodói igyekezet, hogy a lehető legszakszerűbben dolgozzanak. Egyre meghatározóbbá válik a céltudatos, szakmai ajánlások, javaslatok alapján zajló termelés.

A másik jelentős változás, hogy míg korábban „lenézett” alapanyagok számítottak az élelmiszer-, konzerv- és egyéb ipari melléktermékek, mára egyre többen foglalkoznak velük. Ezt a kedvező ár mellett az is befolyásolja, hogy egész évben rendelkezésre állnak.

A takarmánygyártás volumene csak mérsekelt az országban, részben a már említett halliszthiány miatt, aminek behozatala drágítja az előállítását. Hasonlóan hat az is, hogy a haltakarmányt a lebegőképesség megőrzése végett extrudálni kell, amely nagy és viszonylag lassan megtérülő beruházást igényel.

Adalékok

A vitamin-, ásványianyag-, esetleg aminosav-kiegészítésnek elsősorban a fiatal halak, és az ikrát, valamint tejet biztosító, nagy értékű tenyészállományok esetében van jelentősége.

A halak méretétől függően a takarmányt érdemes lehet darálni, hogy a lehető legnagyobb biztonsággal fel tudja azt venni. Az áztatásnak pedig a könnyedebb emésztés miatt van jelentősége, a halaknak ugyanis viszonylag gyenge, és koruk előrehaladtával romlik a táplálóanyag-értékesítő képessége. Ha viszont előkészítjük a takarmányt, azzal

elősegítjük az emésztést, és így fajlagosan több lesz az értékesíthető halhús.

Az élvezeti értéket ugyancsak rontó zsírosodás a gabonaalapú takarmányozás miatt alakul ki. A halak természetes táplálékai ugyanis nem tartalmaznak keményítőt, a feleslegben lévő cukrot pedig zsírrá alakítják.

Természetesen a termelő részéről folyamatos odafigyelést igényel, hogy ne kerüljön a vízbe vegyszer, ipari vagy mezőgazdasági szennyezés, de zárt rendszereknél, ahol nincs befolyóvíz, nem merül fel ez a probléma.

Czifrik Kati

Sirályok, kócsagok és cankók

Forók: BNE

Újra kinyitottak a természeti látnivalókat kínáló bemutatóhelyek, és újra lehet a nemzeti parkok által szervezett szakvezetéses túrákra indulni. Páratlanul gazdag madárvilág megfigyelésére nyújtanak lehetőséget az Alföld szikes és halastavai, amelyek közül igazi kuriózum a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetben található Csaj-tó.

Régi halórbódé és a halászathoz használt természetes fémszerkezetek között halad a terepjárónk, majd megállunk egy hajdanvolt kisvasút sín párja előtt. Körülöttünk mindenütt vízzel feltöltött, vagy éppen alig egy csöppnyi tocsogóval bíró tómedrek. Miközben kászálódunk ki az járgányból, egy pézsmapocok bukkant elő a zsilip melletti vízből, majd sietve eltűnik a magasra nőtt fűfélék között. Első pillantásra hódának is vélhetnénk, ám csupasz farka nem vízszintesen lapított, jelentősen széles, mint a hódé, hanem függőlegesen, ami egyértelműen pézsmapocokra utal.

A másik oldalon, a picinyke vízcsíkbán madarak százai kapdosták ki szorgosan hegyes csőrükkel a vízből az apró rovarokat. Legmagasabb közöttük a piros lábú, fekete-fehér tollú gólyatöcs, vagy ahogy a népi nyelv nevezi, széki gólya, amely méltóság-teljesen sétálgat, s közben le-lenyúl a vízbe táplálékért.

A Csaj-tó 60 évvel ezelőtt az akkori szikes pusztát nagy számban tagoló, részben állandó, részben időszakos vizekkel borított terület egyike volt, ahol 1964-ben meg-

Tajti László: az elkövetkező egy évben tanösvények, madárfigyelő építmények is létesülnek a Tömörkényi halastavak területén

kezdtek a halastavak kialakítását. 13 kisebb-nagyobb tómedret alakítottak ki, amelyek között gátakat, keskeny nádasokat, gyékényeseket is találhatunk. A halastavak nagy számban vonzották ide a parti,

gázló- és vízimadarakat, miáltal a Csaj-tó is része lett az 1976-ban létrehozott Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetnek, amely természeti értékeinek megóvását az egy évvel korábban megalakult Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság szakembereinek és a jogszabályok garantálják.

Nagy változás előtt áll azonban a Csaj-tó rendszere, mivel az elmúlt két évben a magyar állam felvásárolta ezt a 850 hektár területet, és a KNPI vagyongazdálkodásába adta – mutat körbe *Tajti László*, a terület tájgazdálkodási vezetője. „Ezentúl itt a természetvédelem kapja a prioritást, ám ez nem jelenti azt, hogy nem lesz halgazdálkodás. Olyan vízszinteket is kialakítunk, amelyek a parti és gázlómadaraknak, a teljes mocsári és nyílt vízi madárközösségnek is megfelelő táplálkozó- és fészkelő helyet biztosítanak.”

Eddig 160 mázsa nyurga pontyot telepítettek, emellett őshonos halakat: keszeget, compót, csukát, a jövőben pedig harcsa is kerül a tavakba.

De vannak olyan tómedrek is, ahol természetes módon maradtak meg zátonyok. Ezekben sekély vizet tartva, a zátonyokat

szigetekként megőrizve biztosítanak fészkelőhelyet a parti madaraknak. A természetvédelmi szakemberek ennek nyomán azt remélik, hogy a Dél-Alföld vagy akár a Kárpát-medence legnagyobb létszámú gu-

A lecsapolt tavak táplálékban gazdag területet biztosítanak a parti madarak számára. Pajzsos cankók és gólyatöcsők

lipán populációja alakulhat ki itt. De szeretnék az ökoturizmus és a környezeti nevelés színterévé is tenni a területet.

Ám már napjainkban is nagyszerű látni- valót kínál a 1800 négyzetméteres Sirálysziget. Ez is egy mesterségesen kialakított terület, amely a hazánkban gyakori dankasirály mellett a nagyon látványos piros csőrű és fején fekete tollakat viselő szerecsensirályok költőhelyévé vált az elmúlt másfél évtizedben. Napjainkra elmondható, hogy a

Kárpát-medence szerecsensirály állományának a fele itt költ, ami évente 200-250 párt jelent. A madarakat a költőszigettől szinte karnyújtásnyira felépített leskunyhóból figyelhetik meg az érdeklődők.

Ám nem csak a sirályok körében népszerű a Csaj-tó. Nádasiban hazánk összes gémféléje költ, a leengedett tómederben pedig számos nagy goda, pajzsos cankó, szürke gém és kanalas gém jár táplálkozni. De megfigyelhetők itt ritka fajok is, például

Pezsmapocok eredeti élőhelye Észak-Amerika. Prémje miatt telepítették be Európába az 1900-as évek elején

a csigaforgató, az aranylile és a kis goda, az itt átvonuló récefélék száma pedig néha eléri a több tízezret is. A libák közül a nyári lúd és a nagy lilik több ezres csapatai pihennek ősszel a vizeken. Érdemes tehát részt venni a KNPI által meghirdetett márdármegfigyelő túrákon, egészen bizonyos, hogy felejthetetlen élményben lesz részünk. Sőt, a természetfotósoknak is Paradicsom e terület.

Beregi-Nagy Edit

A HÓNAP GYÓGYNÖVÉNYE

– az „égő bokor”

A nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*) főként a trópusi, szubtrópusi területeken elterjedt rutafélék családjának egyetlen magyarországi képviselője. Rokonai a citrusfélék (citrom, narancs). Népi nevei – a boszorkányfű, az erősfű – is utalnak arra, hogy gyógynövényként alkalmazták. Használták reuma, görcsök, köszvény ellen, sebek kezelésekor. Ugyanakkor mérgező hatása is közismert, máj- és veseproblémákat, vérárvadási gondokat okozhat.

Angol neve a burning bush, vagyis égő bokor, ami arra utal, hogy a növény illóolajfelhőbe burkolódzik, ami gyúlékony, ezért több forrás szerint is a Bibliában szereplő égő csipkebokor a nagyzezerjófű lehetett.

A növényen számtalan illóolajat termelő ragadós, vöröses színű mirigyszőr van, ami miatt megdörzsölés után erős citromillatot érezhetünk. Ám a kellemes illat ellenére

sem tanácsos dörzsölgetni, mert ezek az illóolajok fényérzékennyé teszik a bőrünket, fototoxikus reakciót váltanak ki, így nagyon kevés napfény hatására is égési sérülések keletkeznek a bőrön, valamint hólyagos bőrkütiést is okozhatnak.

Lágyszárú, évelő, gyöktörzsös növény. 40–120 centiméteresre nő meg. Május-júniusban csodálhatjuk meg fűrtvirágzatát, amelynek szirmjai a halványlilától fehérig terjedő, sötét csíkozott szíromlevelekkel bír. A virágzat és a termés egyaránt erős citrusillatú.

A nagyzezerjófű Közép- és Dél-Európában, Kis-Ázsiában honos. Száraz, napos tölgyesek, bükkösök, bokorerdők, gyepes tisztások, sztyepplejtők díszje. Magyarországon védett növény, ám számos helyen előfordul. Megtalálható többi között a Pilisben, a Bükkben, a Mátrában, a Cserháiban és a Balaton-felvidéken.

Foto: SIMON ZOLTÁN

Teendők dióhéjban

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A társállattartásnak is megvan a maga ritmusa. Naponta, hetente, havonta (vagy éppen más időközönként) rendszeresen el kell látnunk bizonyos feladatokat. Ha ezeket nem tesszük meg, annak kedvenceink látják a kárát.

Szakkönyvekből és az internetről hamar megtudhatjuk, hogy egy társállatot mivel almozunk, milyen kosztot adjunk neki, miképp világítsuk meg – de arra már csak a legritkább esetben kapunk választ, hogy milyen gyakorisággal kell takarítani kedvencünket; reggel, netán este etessünk; mikor cseréljünk vizet az önitatóban – és a kérdéseket még hosszan sorolhatnám.

A víz tükre alatt

Egy akvárium akkor szép, ha vize kristálytiszta, zöldellnek a növények, csillognak és élénkek a halak. Ebben az esetben kiegyensúlyozott környezeti állapot uralkodik a medencében. Ám ezt az állapotot nem könnyű elérni. Ezért, akinek nincs hozzá türelme, az ne is kezdjen bele az akvarisztikába! És az se, aki kizárólag egy szobadíszt lát(na) benne... A kezdő akvarista ugyanis gyakran szembesül az algásodással – mind közül talán a barna alga a legrosszabb. Megjelenésével a növények látszólag minden ok nélkül tönkremennek, netán a halak sem érzik jól magukat. Ebből gyakran az következik, hogy az akvarista kudarcnak éli meg hobbiját, és inkább felhagy vele. Pedig mindez türelemmel és egy kis előrelátással megelőzhető lenne; remek szakkönyvek állnak rendelkezésre a témában. Ezért cikkünkben inkább arról szólnék, mit kell tenni ahhoz, hogy egy már „beállt” akvárium szép maradjon.

A következő teendők mindenképpen javasoltak:

– Minden nap ellenőrizzük, hogy a világítás, a fűtőszál és a szűrő üzemel-e, milyen a víz hőfoka, az esetlegesen elpusztult halat pedig haladéktalanul távolítsuk el.

– Hetente egyszer tisztítsuk ki a szűrőt: alaposan mossuk át a szűrőszivacsot és a perlonvattát. (Ha lehet, az akvárium vizével, ugyanis a szűrőanyagokban megtelepedett hasznos baktériumok a meleg csapvíztől elpusztulnak.) Az üvegfalról, dekorációs elemekről, és ha kell, a növényekről távolítsuk el az algákat. Az elpárolgott vizet az akvárium vizével megegyező hőfokú vízzel pótoljuk.

– Havonta egyszer alaposabban tisztítsuk ki a szűrőt, cseréljük ki a víz mintegy 1/3-át, és a szokásosnál alaposabban algátlanítsunk. A talajon lévő nagyobb szennyeződések a kereskedésekben kapható, a leszívó cső végén lévő műanyag haranggal „porszívózzuk” fel. Szükség szerint ritkítsuk a növényeket, és tisztítsuk meg a fedőüveget.

Sokan azért nem ejtik meg a nagytakarítást, mert úgy látják, még szép az akvárium, ezért minek bajlódjanak vele. Ám az az akvárium, amelyik nincs rendszeresen karbantartva, szinte minden előzmény nélkül, néhány nap alatt opálos vízzé pocsolgathatóvá változhat.

Többen mintha valamilyen „egzotikus lámpának” tekintenek az akváriumot, ezért éjjel-nappal megvilágítják. Ez roppant helytelen, hiszen amellet, hogy a halaknak is

szüksége van nyugalmi állapotra, a növények tönkre is mehetnek az állandó fény hatására. Az akváiumi halak többsége trópusi eredetű. Élőhelyükön nap-éj egyenlőség van, így a 12 órás megvilágítás bőven elegendő!

A terráriumok karbantartása

Egy terrárium teendőlistája látszólag egyszerűbb, mint egy akváriumé:

– Napi teendő az ürülék, a szennyezett alomréteg és az ételmaradék eltávolítása, a fűtők, fényforrások ellenőrzése, az etetés és itatás. (Sok hullófajt természetesen nem kell mindennap etetni.) A hullók levedlett bőrét is mindennap el kell távolítani.

– Hetente egyszer végezzünk nagyobb takarítást. Az almozás gyakorisága fajfüggő, de függ az alomtól is. Amennyiben az penészes, atkás, átázott, nagyon összeáll, vagy éppen bűdös, akkor azonnal ki kell cserélni. A szobában tartott szárazföldi teknősöket ér-

A királypitonok gondozása nem időigényes, de az ürüléket és a levedlett bőrt haladéktalanul el kell távolítani a terráriumból

Mikor vigyük állatorvoshoz?

Állataink kondícióját is nap mint nap ellenőriznünk kell. Nézzük meg a kültakaróját, szemének csillogását, mozgását, hogy eleget eszik-e, vagy éppen vízigényének változását, esetleg nincs-e rajta sérülés. A sérülést általában a fajtárs okozza, ezért meg kell fontolnunk az állatok szétválasztását is. A betegnek tűnő állatot haladéktalanul különítsük el, s tegyük meleg helyre. Bizonyos esetekben az infralámpa is javallott. A beteg állat előtt mindig legyen víz, és a legkedvesebb eledelével kínáljuk meg. Mindez azonban csak „elsősegély”, amint tehetjük, vigyük kedvencünket állatorvoshoz, ha különleges állatunk van, akkor igyekezzünk specialistát keresni.

demés hetente egyszer langyos vízben megfürdetni. Ilyenkor nemcsak isznak, hanem gyakran ürítenek is. A teknősöket, amint lehet, tartsuk kertben vagy erkélyen, természetesen nem üvegterráriumban, hanem kis „karámban”.

A vízi teknősöknél a vízcseré időpontja több tényezőtől is függ. Például, ha külön edényben etetjük őket, és nincs ételmaradék, akkor tovább marad tiszta a vizük. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a teknősök

A vízi teknősök medencéjét érdemes nagy teljesítményű szűrővel ellátni

méretéhez képest mekkora a férőhelyük, és külső szűrőt használunk-e. Egy biztos: ha a víznek szaga van, azonnal cserélni kell!

Tollas és szőrös kedvencek

A díszmadarak kalitkájánál is fontos naponta alaposan körülnézni. Az etető- és itatóedényeket, fürdőt alaposan el kell mosni.

– A kalitka méretétől is függ a takarítás gyakorisága, de egy ideális méretű, kb. egy méter hosszú tollas lakot hetente bizony nem árt kipucolni. Ekkor a rácsokra ragadt szennyeződések távolítsuk el, és az aljzatot cseréljük ki! A magevő madaraknál apró szemű sóderrel szokás almozni, a gyorsabb anyagcseréjű rovar- és lágyevőknél pedig újságpapírral. Náluk az újságpapírt naponta cserélni kell, már csak az ürülék szaga miatt is, ám ha pár marék szagmentes macskaalmot szórunk a papírra, akkor már elég hetente almozni.

Etetők, itatók

Nem mindegy, hogy miből etetjük és itatjuk kedvencünket. A papagájoknak például csak jól rögzített, vagy a kisebb fajok esetében súlyos tálkában adagolhatjuk a menázsit és a vizet, ellenkező esetben előszeretettel felborítják az edényt. A kisemlősöknél és egyes hüllőknél arra is ügyelni kell, hogy az etetőedényeknek ne legyen túlságosan magas a pereme, így könnyedén hozzájuthatnak a napi betevőhöz. A kisemlősök egyébként a könnyű tálkákat örömmel húzkodják-rágcsálják, így nekik a cserépedények a legmegfelelőbbek. A madaraknál más okból fontos a lapos tálka, mivel az alsóbb rétegekből, a maghéj alatt nem mindig találják meg a még ehető szemeket. Az önitató és az önetető madaraknál nem ajánlott, hiszen az önetető eltömődése esetén – miközben az etető tele van – akár el is pusztulhat madarunk. Az önitató pedig nem természetes a madárnak, s emellett nem is mindig látjuk a benne lévő vízmennyiséget. A kisemlősöknél a golyós önitató már jobb, de mindig ellenőrizzük a víz mennyiségét, illetve hogy könnyedén tud-e belőle inni kedvencünk – például a vízkő nem akadályozza-e a golyó forgását.

A nimfa papagájoknál a kalitka aljára szórt apró szemű sódert hetente ki kell cserélni

– Havonta egyszer végezzünk nagytakarítást, ilyenkor az ülőrudakat is tisztítsuk meg. Ezért jó, ha két készletünk van az ülőrudakból, így azokat időnként csak cserélni kell.

Sok kisemlős faj szerencsére egy helyre ürít, így naponta csak az ott átnedvesedett almot kell kivenni. Hetente legalább egyszer ellenőrizzük, hogy szőrös kedvencünk mit gyűjtött össze raktárjában, a könnyen romló gyümölcs- és sajtadarabkákat dobjuk ki, de az a legjobb, ha az egész készlettől megválnak.

Mikor és hányszor etessünk?

Nagy általánosságban elmondható, hogy az akváriumi halakat elegendő naponta egy-két alkalommal etetni. Csak annyi kosztot kapjanak, amelyet azonnal elfogyasztanak, ellenkező esetben a bomlásnak indult táplálék óriási galibát okozhat. A hüllők esetében fajoként nagyok az eltérések, ezért érdemes pontosan utánanézni, milyen időközönként kell kosztoltatni kedvencünket. A fiatal egyedeket gyakrabban kell etetni, mint a kifejlett példányokat. A növényevő hüllők, mint például az európai szárazföldi teknősök, napi el látást igényelnek. Lehetőleg reggel etessük őket, hogy egész nap majszolhassanak.

A magevő madarak reggel kapják meg az alapmenázsit, de napközben kedveskedhetünk nekik ínycségeekkel. A lágyevő mada-

rak számára az a legjobb, ha kétszer etetünk. Én például a sámarigómnak reggel adom a lágyeledelt és néhány lisztbogárlárvát, kora délután pedig barna tücsköt, sáskát, vagy valamilyen egyéb csemegét.

A kisemlősöket általában reggel szokták etetni, de nem biztos, hogy ez a legjobb időpont. Az éjszakai életmódot folytató fajoknak (arany- és törpe hörcsögök, sünök stb.) jobb, ha ébredés előtt szolgáljuk fel a vacsorát. Az almát, répát vékonyra szelve adjuk nekik, mert így a maradék megszárad, és nem penészedik meg.

Napoztatás kinn a kertben

Szinte minden nagyobbacska állat élvezi, ha tavasztól őszig a kertben vagy erkélyen lehet. Hogy mikor tesszük ki kedvencünket a szabad levegőre, azt egyértelműen nem a naptár, hanem az időjárás határozza meg. Az európai szárazföldi teknősöket viszont tavasszal ébreszteni kell, legkésőbb április első felében. Ilyenkor már nem szokott éjszaka fagyni, ennek ellenére a kifutóhoz mindenképpen csatlakozzon egy fagymentes házikó, ahová akár be is zárhatjuk őket. A trópusi hüllőket általában június és szeptember között lehet kint tartani. A szobamadarakat

A sivatagi szakállas agáma nyáron a kertben, szabadtéri terráriumban is tartható

többnyire nappalra, kalitkástól szokták kitenni. A kalitkát soha ne tegyük tűző napra, és ügyeljünk a macskákra! A kerti volierbe is csak óvatosan, jó idő esetén tegyük ki tollasainkat. Tavasszal, amikor még nincsenek hozzászokva a hideghez, sokkal könnyebben megfázhatnak, mint ősszel, amikor már a viszonylag hűvösebb időt is könnyedén átvészelik.

Az emlősök közül csak kevés nagyobbacska fajt szokás elhelyezni kerti kifutóban. Ilyen a tengerimalac, vagy éppen a degu. Náluk arra is kell ügyelni, nehogy kiássák magukat. Az aranyhörcsögöt állandó felügyelet mellett lehet a kertben kézből futtatni, jót is tesz neki a mozgás és az ásás. Ám mellette nem lehet a mobiltelefont nyomogatni, mert hörcsögünk egy pillanat alatt elássa magát...

Kovács Zsolt

TÖBB HÚS, TÖBB TOJÁS

A gyöngytyúktartás és a Citr-Mix

Az utóbbi évek kétségkívül legkedveltebb és legkeresettebb háztáji baromfiféléje a gyöngytyúk. Szénási Gábor újhartyáni díszbaromfi-, fácán- és víziszárnyas-tenyésztő a gyöngyösök háztáji tartásánál is kiemelkedő sikereket ért el, melyben komoly szerepet játszik egy vény nélkül kapható szabadforgalmú készítmény, a Citr-Mix is.

Szénási Gábor, akinek számos szakcikke jelent meg lapunk hasábjain, Budapesten született, ahol egy bérházban élt 25 éves koráig, így csak igen korlátozott számban tarthatott különféle kisállatokat. Pedig érdeklődése már gyermekkorában a szárnyasok felé fordult, ekkor kezdett hullámos papagájok tenyésztésébe. Amikor hajdúsági nagyszüleinél nyaralt, a baromfiudvar lakói közül leginkább a gyöngyösök keltették fel az érdeklődését. Mivel budapesti otthonuk közel volt a Garai téri piachoz, gyakorta megismerkedett az ott árult baromfikat is, s igyekezett újabb és újabb ismereteket szerezni az eladásra váró gyöngyösökről. Felsőfokú tanulmányai végeztével, ahogy lehetősége adódott, vidékre költözött, hogy valóra váltsa gyermekkori vágyát, hogy fácánokat, víziszárnyasokat tartson, s kialakítson egy olyan baromfiudvart, melyben gyöngyösök is élnek.

A gyöngytyúkot azóta is tartja, elsősorban húsáért, mely kifejezetten vadas jellegű, leginkább a fácán- és fogolyhúsról emlékeztet, s különleges ízvilágának köszönhetően pompás ételek készíthetők belőle. Kevesen tudják, hogy tojása szintén kitűnő ízű, s a vastag tojás héjának köszönhetően tovább eltartható, mint a házityúk tojása. A gyöngytyúk a legkevésbé domesztikált baromfink, ezzel is magyarázható, hogy kutyát megszegyenítő gyorsasággal jelzi, ha idegenek lépnek a portára. De emberi szemmel az égen alig látható, magasban szármaló ragadozó madarakat is hamar észreveszi, és az emberi fül számára már-már sértő frekvenciájú hangon jelzi is.

A gyöngytyúk, bár félévesen ivaréretté válik, ilyenkor még viszonylag ritkán lehet tenyésztésbe fogni. Háztáji viszonyok között az

időjárástól függően március végén, április elején kezd el tojni, s általában augusztus-szeptemberig rakják a tojásokat. Ez idő alatt hagyományos takarmányozás mellett általában 50-80 tojást tojik, melyet a Citr-Mix 1 ml/literes folyamatos itatása mellett jelentősen lehet növelni. A tapasztalatok alapján a madarak, amennyiben már a teletetés során is folyamatosan kapják ezt a természetben előforduló szerves savak keverékéből álló készítményt, akkor nemcsak a tojásrakási időszak kezdődik korábban és zárul később, hanem az időegység alatt megtermelt tojás mennyisége is számottevően növekszik. Így akár azt is el tudjuk érni, hogy száznál is több tojást termeljenek gyöngyöseink. Azonban oda kell figyelniük a faj különleges igényeire, például hogy viszonylag magasan, mintegy másfél méterrel elhelyezett ülőrudakon pihenhessen, kedvére jókorákat barangolhasson. Ezért ne tartsuk őket zsúfoltan, amikor csak lehet, engedjük őket ki az udvarra vagy akár a mezőre. A férőhelyén kívüli eltojás mérséklésére pedig alakítsunk ki kifutójukban apró tojósátrakat, melyeket legegyszerűbben kukoricaszárból készíthetünk. Ebben szívesen tojnak madaraink, különösen, ha azt puha szalmával, szénával alaposan kibéleljük. Nemritkán az ilyen fészkekbe több tojó is összetojik.

Ahhoz, hogy jól termelő gyöngyöseink legyenek, fontos, hogy kiváló minőségű tenyésztőtojásokból keljenek a pipék. A gyöngytyúk tojásai tág határok között – 35-50 gramm között – keltethetők. De igyekezzünk a 40 gramm felettieket használni. A tapasztalatok szerint a Citr-Mix adagolásának köszönhetően a gyöngyösök tojásának súlya is növekszik, ezért is érdemes ezt az ivóvízbe és eledelbe is egyszerűen adagolható szert alkalmazni, melyet – mivel nem korro-

zív – adagolhatunk fém- és műanyag edényekből egyaránt.

A tojásokat a 10. és a 21. napon lámpázuk, a kotlás 27 napig tart. A gyöngyös-kotlóval nemigen érdemes keltetni, mivel ez rengeteg odafigyelést és türelmet igényel, emellett ideges, kiszámíthatatlan anyamadar lévén gyakorta otthagya a fészekaljat. Ezzel is magyarázható, hogy leginkább házityúkot vagy pulykakotlóst használnak a keltetéshez. Sokak szerint ez utóbbi jobb, mivel a fürge pipék messzire elkóborolnak, olyannyira, hogy a házityúk nemigen tudja követni őket. Szénási Gábor azonban nemcsak kotlóssal keltet, olykor mesterséges keltetésre is vállalkozik. A fiatalok felnevelése ilyenkor különösen nagy kihívást jelent, melynél igen nagy hasznát veszi a Citr-Mixnek. A gyöngyös pipék ugyanis igen érzékenyek az erős napsugárzásra és a nedvességre, így például 8 hetes korukig csak a harmat felszáradása után engedjük őket ki, hogy kedvükre kapirgálhassanak.

Bár a gyöngyös az egyik legellenállóbb baromfi, termelékenysége mégis jelentősen javítható az állomány egészségügyi státuszának emelésével. Ezért is ajánlja Szénási Gábor a Citr-Mix alkalmazását, melynek köszönhetően el lehet kerülni az E. coli és a Clostridium fertőzéseket. Használatával jelentősen mérsékelhetők az állományban kialakuló kereszt-fertőzések is.

A szer használata nemcsak a gyöngyösök-nél, hanem más gazdasági baromfifajok esetében is hasonló eredményt hoz.

VIGYÁZAT HAMISÍTJÁK! Csak eredeti csomagolásban vásárolja! Kövessen a Facebookon (Facebook/Citr-Mix)!

A készítmény forgalmazására viszonteladók jelentkezését várjuk az ország bármely pontjáról! Telefon: 20/224 5287, e-mail: hummelstrade@gmail.com

ELŐNEVELT

csirkére, kacsára,
pulykára
összeírókat keresünk!
Tel.: +36 (34) 344-000.

ÉLŐ ÁLLAT

Tenyésztés és naposcsibe rendelhető, shaver farm, color, maszter és sárga hús fajtákból. Ár megegyezés szerint. Urbán, Jászapáti. Tel.: +36 (57) 440-917, +36 (30) 3387-191. (Jász-Nagykun-Szolnok megye)

Békési Keltetőnél hús- és kettőshasznú naposcsibék rendelhető. www.bekesikelteto.hu. Érd.: Tóth Szabolcs. Tel.: +36 (20) 9189-647, +36 (70) 3397-983. (Békés megye)

TETRA-SLL 18 hetes tojójerce július hónapra előjegyezhető, 2000 Ft/db áron. Telefonszám: +36 (20) 384-2583. (Heves megye)

Vegyes kecskeállomány 20 db, 10 ezer Ft/db áron eladó. Tel.: +36 (30) 876-8842.

GÉP-BERENDEZÉS

Villanypásztorok eladók gyártótól. 5,2, és 8,1 Joule tárolt energiával, akkumulátoros és hálózat táplálással, tanúsítvánnyal. 24 000, 33 000 Ft-ért. Tel.: +36 (30) 359-7998. (Pest megye)

Gázagyúk madár- és vadriasztásra több típusban rendelhetők közvetlenül a gyártótól. Tel.: +36 (30) 250-0436.

Villanypásztorok, bivalyerősök, okosak! Kocsis mérnök, www.pulivillanypasztorok.hu tel.: +36 (30) 9470-954. (Tolna megye)

Takarmánykeverő-daráló (külön is), szalma-lucerna daráló megrendelhető. Sipos Kálmán, tel.: +36 (20) 417-2605.

Nyúl-taposórácsot a gyártótól. DELTOP Kft. Tatabánya. Tel.: (06-34) 316-326.

VEGYES

Galamb és baromfi lábgyűrűk készítését vállalom. Szolcsánszky László. Tel.: +36 (1) 263-2038. szolcsanszky.l@gmail.com

MŰKÖDŐ BAROMFITELEP ELADÓ!

Heves megyében, Zaránkon, logisztikailag és járványügyiileg kitűnő helyen, az M3 autópálya mellett vagyunk. A telep bekerítve tíz hektár területen van, rajta négy épületben (öt légtérben) 4000 m² nevelőtér, ezen kívül még több épület (raktár, szín, terménytároló) található. Modern baromfitelep, rendelkezünk mindenféle engedéllyel, fertőtlenítő-beléptető rendszerrel, fekete-fehér öltözővel, zuhanyzókkal, valamint egy modern lakás is a telep része (nem szolgálati lakás).

A telep alkalmas tojójerce, tojótyúk vagy szülőpár, valamint broiler csirke tartására, illetve más mezőgazdasági, kereskedelmi, logisztikai, ipari tevékenységre, haltenyésztésre, stb. A telep megosztva is eladó.

László Ferenc

Tel.: 06 (30) 995-0182

Baromfitartók figyelem!

Újra kapható a jól bevált **pisztolyszelepes itató** kompletten és alkatrészekenként is. (pisztolyszelep + alkatrészek)

Deltop Kft.

Tatabánya, Fürdő u. 55.
Tel.: +36 (34) 316-326.

KUKORICADARA CGF nedves, illetve száraz formában, ömlesztve, telephelyre szállítva eladó, minimum 12 tonnától, fóliatömölési lehetőséggel. Tel.: +36 (30) 985-2111 agromenza.hu

Kötelek: Ipari és mezőgazdasági köteleket rendeljen meg közvetlenül a gyártótól! (marhahótl: termékdijs), istráng, lókötfék, villanypásztor zsinór, jelzőkötél 7 színben, elletőkötél stb. Domokos Sándor, kötélgyártó. 5520 Szeghalom, Széchenyi u. 97. E-mail: dosankotel@freemail.hu Tel.: +36 (20) 479-7787, +36 (30) 945-6384.

INGATLAN

Balatonfelvidéken, Tapolcától 10 km-re, közműves tanya eladó, 5 ha területen. Tel.: +36 (30) 244-0093.

HIRDETÉSMEGRENDELÉS

Megrendelem a következő hirdetés közzétételét:

.....

..... Tel.:

Megye (ingyenesen közöljük): A megjelenés kért ideje:

A megrendelő címe, ahová a befizetési lapot küldhetjük:

Név: Vállalkozói adószáma:

Lakcím:

Alíírás

Az apróhirdetések ára szavanként 370 Ft + 27% áfa, a keretes hirdetés hasábmilliméterenként 680 Ft + 27% áfa.

A hirdetésmegrendelést jól olvashatóan, nyomtatott betűkkel a szerkesztőség címére küldjük,

A KÉRT MEGJELENÉST MEGELŐZŐ HÓNAP 20-ÁIG.

Címünk: Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294. E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

LESZ BÁBOLNA IS!

BÁBOLNAI GAZDANAPOK

2021. SZEPTEMBER 9-11.

JELENTKEZZEN KIÁLLÍTÓNAK MOST!

babolna@magyarmezogazdasag.hu

+36 30 235 5096

BABOLNAIGAZDANAPOK.HU

SZERVEZŐ:

RENDEZŐ:

TÁRSRENDEZVÉNY:

TÁMOGATÓ:

H-2112
Veresegyház
Omega köz 1.
www.dairyep.hu

BAKI PÉTER
+36 70 522 4288
baki.peter@dairyep

HT-Ultraszűrő

kompakt szűrőállomás a
problémamentes öntözéshez

két elérhető méret

7-20 m³/ óra teljesítmény (tiszta vízre számolva)

háromféle szűrőbetét, akár 0,025 mm résmérettel

rozsdamentes acél konstrukció

7,5 kW teljesítményigény

közvetlen a kijuttatás elé

A berendezés alkalmas a hígtrágya folyadék további tisztítására, szűrésére, ezzel minimalizálva a lineár vagy körforgó öntözőberendezéseknél a hígtrágya kijuttatáskor fellépő üzemeltetési problémákat.

FOLYADÉK
ultraszűrő után

SZÁRAZANYAG
ultraszűrő után

Öntisztuló szűrő felülettel rendelkezik. Folyamatos üzemeltetés mellett is alacsony energiaszükségletű. Alkalmazása ott célszerű, ahol lehetőség van közvetlenül a kijuttatást megelőző technológiával lépésként való beépítésre. A berendezést kompakt szűrőállomásként ajánljuk, a biztonságos működéshez szükséges vezérléssel, adagoló szivattyúval és előtétartállyal.